

Mbok Ndíndí mbonyu
Mátio
 ásíjǵ

Bachĩmbi Yesu Kristo
 (Lk 3.23-38)

¹ Né chi manyén bachĩmbi Yesu Kristo, ebhárémǵ Mfǵ Debhít ne Ábrahim.

² Ábrahim achí nyaka chi Áisek, Áisek abhak chi Jekóp, Jekóp abhak chi Júda ne bǵmayi. ³ Júda achí nyaka chi Péres ne mómayi Será. Máyap aka nnyén be Táma. Péres abhak chi Hésrǵn, Hésrǵn abhak chi Rám. ⁴ Rám achí nyaka chi Amínadap, Amínadap abhak chi Náshǵn, Náshǵn abhak chi Sálmǵn. ⁵ Sálmǵn achí nyaka chi Bóas. Nnǵ Bóas aka nnyén be Ráhab. Bóas abhak chi Óbed. Nnǵ Óbed aka nnyén be Rút. Óbed abhak chi Jése, ⁶ Jése abhak chi Mfǵ Debhít.

Debhít achí nyaka chi Sólomon. Nnǵ Sólomon ayambi abháy Uria, ke ábhay Debhít. ⁷ Sólomon achí nyaka chi Rehóboam, Rehóboam abhak chi Abíja, Abíja abhak chi Ása. ⁸ Ása achí nyaka chi Jehósafat, Jehósafat abhak chi Jóram, Jóram abhak chi Úsia. ⁹ Úsia achí nyaka chi Jótam, Jótam abhak chi Áhas, Áhas abhak chi Hesékia. ¹⁰ Hesékia achí nyaka chi Manáse, Manáse abhak chi Émǵs, Émǵs abhak chi Josáya. ¹¹ Josáya achí nyaka chi Jekonáya ne bǵmayi. Mpok yǵ ké bápókǵ bo Israel be mandǵk manchǵkǵ etǵk Bábilǵn.

¹² Mpok ane bo Israel bárǵ Bábilǵn bápètnsem etǵk eyap, Jekonáya achí nyaka chi Síltiel, Síltiel abhak chi Serúbabel. ¹³ Serúbabel achí nyaka chi Ábiud, Ábiud abhak chi Eliákim, Eliákim abhak chi Ásǵ. ¹⁴ Ásǵ achí nyaka

chi Sádok, Sádok abhak chi Ákim, Ákim abhak chi Éliud.
¹⁵ Éliud achí nyaka chi Eliása, Eliása abhak chi Mátan,
 Mátan abhak chi Jekóp. ¹⁶ Jekóp achí nyaka chi Joséf nném
 María, María ane ábhé Yesu mmu achi Mpepe Mandem
 afyé nyaka bariep be ätò.

¹⁷ Bébhó amuet Ábraham beghaka amuet Debhít, mk-
 pák bachĩmbi Kristo échí ye nyaka byo ne enwi. Bébhó
 amuet Debhít beghaka mpok bápókó bo Israel be mándók
 mánychókó etok Bábilon, ébhák byo ne enwi. Bébhó mpok
 bo Israel báró Bábilon bápetssem etok eyap, béchúwp
 mpok Kristo, Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be ätò,
 mkpák bachĩmbi Yesu ebhak byo ne enwi.

Nebhe Yesu
 (Lk 2.1-7)

¹⁸ Enyu éfákári nyaka ke bábhé Yesu Kristo: María
 achí nyaka nnw Yesu. Mpok yo Joséf ati bébhay yi. Ke
 bápépe riñi bati, éfákari be María achi ne menie. Apoko
 menie bhó chí ndũ betan Efóhó Bedyere. ¹⁹ Joséf abhak
 chak besí Mandem. Ékú yí keyáy bechye María ntíanwóp.
 Akw ye nti beway nebhay ne María ansem ansem. ²⁰ Ke
 ené Joséf ákàysi ndak ane, Mandem ató ángel ywi amot
 ntá Joséf ndũ kenó. Ángel wu aghati yi be, “Joséf,
 ebhárémw Debhít, kéchay besot María ndũ nebhay, apókó
 menie chi ndũ betan Efóhó Bedyere. ²¹ Ne chon ambé
 mómbakanem. Nnyén eni némbak be Yesu, mbonyune
 chon yí ampeme bóbhi ndũ ntemsí bebú bhap.” ²² Menyih
 ebhen menkem béfákári be enyih ene Mandem ághátí
 ndemekepinti andem, emfu tetep. ²³ Arem nyaka be,
 “Chon Ngosón ane ábhíkí re riñi mbakanem ampoko menie
 ambé mómbakanem, nnyén eni nembak be Emánuel”, nó
 chí be, “Mandem achi ne bhese.” ²⁴ Joséf áhémé nókó ndũ
 kenó, akw nkúbhé mbw enyũ ángel Mandem aghati yi. Asot

María ndũ nebhay. ²⁵ Yě nó, bó kerĩĩ batĩ kpáte María abhe Móywi. Ábhé nókó, Joséf arem be nnyén mmó chi Yesu.

2

Bõ abhen bárónjò beghò Yesu

¹ Bábhé Yesu etòk Bétlehem atú Judéya. Mpok yò, Héròd abhak Mfò atú wu. Nebhé bábhé Yesu, bo abhen bárĩĩ òti mambe báfú atú mmok áfù batwò Yerúsalem, mámbebbe nòkò be, ² “Mmò ane bábhé bé ámbák Mfò bo Israel achí fá? Sébhèp mbònyune séghò nembe enén nérèm òti nebhe eni awu atú mmok áfù, ne sétwò bechye yi kenókó.” ³ Mfò Héròd ághókó nókó enyĩĩ ene bõbhò bárémé, ntí átáka yi amem. Ébhák enyumót ne bõ mankem amem etòk Yerúsalem. ⁴ Héròd abhĩĩ bõbatí bachiákap Mandem ne batòñ ebhé Mandem ndũ nebhuet amòt. Abhép bhò be, “Bábhòñ bebbe Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be àtò fá?”

⁵ Bághátĩ yi be, “Bábhòñ bebbe yi etòk Bétlehem, fá atú Judéya, mbònyune echi amem ekátĩ ndemekepĩntĩ be,

⁶ Mandem arem be, ‘Wò Bétlehem ndũ mmík Júda, puyě wò ke óchí ansem ndũ betòk Júda menkem, mbònyune ntá ye kě Mfò áfù.

Mfò ane ákèm bõbha, bo Israel, mbò erítĩ mbabheri bághòñomén ákèm bághòñomén yi.’”

⁷ Héròd ághókó nókó nó, abhĩĩ mankò bhò, abhòñ kepĩ ne bhò ansem ansem, abhép bhò bé mángátĩ yi mpok ane bò baghò nembe enò atú etòk yap. ⁸ Aghatĩ ye bhò be, “Dók ká Bétlehem, mǎmber sayri nebhuet ane mówu achi. Mǎnáj mǎngó yi, pet ká nsem mǎngatĩ me, bé me nkwó ndók nchyé yi kenókó.”

⁹ Mankò bhò bághókó nókó enyĩĩ ene Mfò Héròd árémé, báfá bare ròñ. Ndũ báròñ, bághò nkúbhé nembe enén

báyambi baghō atú etok eyap ne nó nérōñ nókó ambi, bó mánkoño nōko ansem. Báchwóbbhé nókó Bétlehem, nembe enō néte amfay nebu, tébbhé tébbhé ne eket ené mówu áchí aré. ¹⁰ Neghó bágghó nembe enō, manák amap aya acha. ¹¹ Bágghó eket ene nó nété are tebhe tebhe, barok bachwe amem, baghō mmó ne máyi María. Bátép mánén amik bare chye yi kenókó. Mánéne bebha bhap bafere menyin ebhen béyá nkáp báchyé mbo awap akap ntá yi. Émot ebhak pú, écháκ ébhák enyū serwó esen bádūre sénchye nōko erítí eriep. * Enéfú ébhák enyinh ené básòt beghoko ngú be áké chōnti. †

¹² Mankō bhō bápéré gure, Mandem asemti bhō ndū kenó bé báké petnsem ntá Mfō Hérōd. Báfuét chí ndū mbi achak ke bágure etok eyap.

Joséf ne María bápóko Yesu bábué bárók etok Íjip ne yi ¹³ Bō bhō nó batwō beghō Yesu bagure nōko, ángel Mandem abhesi ntá Joséf ndū kenó ekén yi aghō aghati yi be, “Joséf, Hérōd äyāñ mbi beway mōne. Faté yé, sòt mmó ne máyi, bué dók etok Íjip. Dók, ómbák aré kpáte ngati wō ómpétnsem.” ¹⁴ Joséf añeme, asòt mmó ne máyi, afa, arōk etok Íjip ne bhō nkúbbhé beti ebhō mbo enyū ángel Mandem aghati yi. ¹⁵ Ágháká nókó aré, abhak are kpáte Mfō Hérōd agú. Menyinh bэфákári nyaka enyu eyō bé enyinh ene Mandem ághátí ndemekepinti andem, emfu tetep be, “Mbíñí mówa be ámfá etok Íjip”.

Hérōd arem be mángwáy bōbabhakanem abhen

¹⁶ Hérōd ághó nókó be mankō bhō bárwō yi ndū yi ánóñó bhō keghó, nti nénen yi amem. Achye eyōñ be mángwáy

* ^{2:11} Bábhinji enyū serwó esō be “Frankinsens” ndū eyōñóndik. † ^{2:11} Bábhinji enyinh eyō be “Myrrh” ndū eyōñóndik.

bōbabhakanem mankem abhen bábhíkí cha mamié apay ndũ etək Bétlehem ne ndũ betək ebhen bechi kekwoť. Hérød atik bé énáŋ échí mamié apay bébhó mpok manko bho báyámbi bagho nembe mpok bábhé Yesu. ¹⁷ Ékú enyiŋ ene ndemekerĩnti Jeremáya árémé bé chəŋ émfakari, emfu tetep. ¹⁸ Arem nyaka be, “Eyoŋó kebho éfù etək Ráma. Kebho káyá ne bása. Ráshel ädi bōbhi. Mánik yi mmuet be ambot kebho ke apú ka mbonyune bágu baro yi.”

Joséf ne *María* bápetnsem ndũ mmik Israel ne Yesu

¹⁹ Hérød ágú nókó, ángel Mandem abhesi ntá Joséf ndũ kenó amem etək Íjip, ²⁰ aghati yi be, “Joséf, faté sot mmó ne máyi petnsem ndũ mmik Israel. Bo abhen báyaŋ nyaka beway mmó manaj bagu.” ²¹ Joséf aŋeme, asot nno ne mmó apetnsem etək Israel. ²² Ke Joséf ághókó nókó bé Akelos asot epok etayi mbo Mfo atú etək Judéya, acháy berəŋ aré. Ndũ kenó kéchák, ángel Mandem ayep Joséf batú be yi ándók chí atú Gálili. ²³ Joséf arək, achəkó amem etək Gálili ené bábhĩŋi be Násáret, mbonyune échí amem ekáti ndemekerĩnti be Mandem arem ěti Kristo be, “Chəŋ bo mámbĩŋi yi be ‘Mmu Násáret’ ”.

3

Enyiŋ ene Jōn Njwiti aghati bho ěti Yesu

(*Mk 1.1-8; Lk 3.1-18; Jn 1.19-28*)

¹ Mpok yo, Jōn Njwiti abho bégháti bho amem baso atú Judéya be, ² “Yěntiki mmu yweka abhəŋ betiknsem ndũ bebú bhi mbonyune mpok Mandem ábhák ne bo mbo Mfo wap arəp chi kekwoť.” ³ Jōn Njwiti kě Aisáya ndemekerĩnti Mandem árème nyaka ěti yi be, “Mmu achi amem baso äbik ne eyəŋ amfay andeme nəkó be, ‘Toŋtí ká mbi ane Acha áfuět are. Kú ka mbĩ ywi ambak chak.’ ” ⁴ Nkú

Jǝn abhak chi enyij ene baghoko ne babyok mpəŋə baso. Mgbat ane yi ágwòt ebho abhak nkwəbhénya, ne nenyié eni nébhak ngémtáy ne bawéré betu ámén yi ághò amem baso. ⁵ Beyǎ bho báfú, bárók ntá Jǝn ndu beghok enyij ene yi árèm. Báfú etok Yerúsalem, ne atú Judéya ankem, ne betok menkem ebhen bechi kekwot ne Nnyén Jódan. ⁶ Béré su bebú bhap, Jǝn anjwiti nəkə bhə amem Nnyén Jódan.

⁷ Ke Jǝn ághó nókó ndú beyǎ bǝnkwo Fárisi ne bǝnkwo Sádusi bátwò be yi anjwiti bhə, abho bérem ntá yap be, “Bé befé! Agha áyébhé be batú be mǎnjanj mbi bebue ntemsi Mandem ane átwò? ⁸ Bǎbhəŋ beku menyij ebhen bétəŋ be mǎnáj bǎtiknsem ndú bebú ebheka tetep. ⁹ Bǎké chəkə mǎnkáysi be bǎchí bebhárébhə Ábraham ne yěnyij epu kway beku bhe. Dirí ká be Mandem ákwáy besot batay ane anku yó ámbak bebhárébhə Ábraham. ¹⁰ Yě chí néne, seti séchí bhæéré, ne bákway bekpət yěntiki enək ene epu nyu berítí kepem te ndú bakanj, mangæep angó.”

¹¹ “Mějwiti bhe ne manyiep betəŋ bé bǎtiknsem ndú bebú ebheka. Ke mmü ane átwò me ansem achá me enyune mbíkí kway mmu ane nchí kanjari nkwəbhányá bekak ebhi. Ántwó, chəŋ anjwiti bhe ne Efóŋó Bedyere ne ngó. ¹² Átwò ne nchán myákátí awə béchák nkway ndú bэфáp ene érí ne bekpáfu. Ánáj ánkú nó, ǎsot mbwot anten ndú nkpané, anyə mmik, ansot bekwəp ebhi amfyə ndú ngo ane apu neme.”

Jǝn ajwiti Yesu
(Mk 1.9-11; Lk 3.21-22)

¹³ Ébhíkí tat, Yesu afú atú Gálili arək ndú Nnyén Jódan be Jǝn anjwiti yi. ¹⁴ Ke Jǝn keyanj bejwiti Yesu. Are yáj beku Yesu anjibhiri nkaysi yi. Arem be, “Ətwə be njwítí wə, ené me ke mbóŋó bétwə ntá ye be ónjwítí mé?” ¹⁵ Yě

νό, Yesu akeme yi chi be, “Dǎ émbák mbə enyũ ngátí wó, mbonyune eri be senkə yěntiki enyih ene Mandem áyàh.” Jǒn aka ye, ajwiti Yesu. ¹⁶ Nejawiti Jǒn ájwítí yi, Yesu afú anyén. Nəbu nénéne, aghə ndũ Efóhó Mandem afú amfay, asot mkpá ebhóhó are sep kpát ate yi amuet. ¹⁷ Eyoh éfú ye amfay éré rem be, “Né chí Mówa. Nkəh yi tontó. Āchye me beyă maɲák.”

4

*Satan are mɔ Yesu
(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)*

¹ Éfuéré nókó nó, Efóhó Bedyere akə Yesu arək amem baso be Satan amɔ yi. ² Aré amem baso, Yesu abhak ndũ natarénsay beti ne ngósí ndũ manywəp besa bəpay. Nsay akém yi. ³ Satan arək ntá yi, arem be, “Mbák óchí Mmɔ Mandem tetep, chye eyoh be batay ane anjibhiri andəp bekpókó bret.” ⁴ Ke Yesu akeme yi be, “Échí amem Ekáti Mandem be, ‘Puyě nenyíé nónó ke nékəm nepém. Yěntiki enyih ene Mandem árəm kě ébhóh betaɲ bekem nepém mmu.’”

⁵ Satan asot yi barək Yerúsalem, etək Mandem, bákó ndũ nebhuet ane áchí te amfay ndũ ekerákap Mandem. ⁶ Aré, arem ntá Yesu be, “Mbák óchí Mmɔ Mandem, dók, tǎndu echí amem Ekáti Mandem be, ‘Choh Mandem anchye eyoh bɔ́angel bhi mántwó manchye wə nekwa. Ekáti Mandem épət érəm be, choh mánkpəp wə ne amó yap bé óké tem ekak ndũ ntay.’”

⁷ Yesu akeme yi be, “Ekáti Mandem épət érəm be, ‘Kémɔ Mandem Acha ywe.’”

⁸ Béfú afə, Satan asot Yesu ndũ njie ane áré sáp amfay, atóh yi betókó mmik menkem ne kefə eken kéchí aré.

⁹ Arəm ye ntá Yesu be, “Chəŋ nchyé wə menyih ebhen menkem mbák óntép mánén besí bha, ənchye me kenókó.”

¹⁰ Ke Yesu aghati yi be, “Fă me besí, wə Satan! Ekáti Mandem érəm be ‘Mmu abhəŋ bechye kenókó chi ntá Mandem Acha, antók chí yi aywínti.’”

¹¹ Satan arə ye Yesu arək, bəángel Mandem barək bachye Yesu nekwa.

*Yesu abho betik ebhi
(Mk 1.14-15; Lk 4.14-15)*

¹² Mpok Yesu aghoko be bákém Jŋn Njwiti báfyə ekerékenəŋ, afa atú Judéya apətnsem atú Gálili. ¹³ Ke yí kerəŋ Násáret. Arək achəko Kapěnaum. Etək Kapěnaum ébhák nepak manyu Gálili, atú Sébulon ne Náftali. ¹⁴ Éfákári nyaka enyu yə be enyih ene Mandem ághátí ndemekəpínti Aisáya andem émfú tetep. Aisáya arəm nyaka be:

¹⁵ “Mmik Sébulon ne Náftali,
mmik ane bo báfəèt are berəŋ ndü ěntíŋnyen ené
bábhìŋi be Manyu Gálili,
mmik ane áchí ebhěnyen negho Jódan,
atú Gálili ane beyă bo abhen bápú bo Israel bachi are.

¹⁶ Bə abhen báchí amem ejuri,
bághə beyă bediéré.

Bə abhen báchí ndü mmik ndíkándí newu, mbarŋ əghə etək eyap néne.”

¹⁷ Nebho mpok yə, Yesu abho béghátí bho be, “Yěntiki mmu abhəŋ bétiknsem ndü bebú bhi mbənyune mpok ane Mandem ábhák ne bho mbə Mfə wap arəp chi kekwa.”

*Yesu abhiŋi bo bati anwi be mámbák bakoŋo bhi
(Mk 1.16-20; Lk 5.1-11)*

¹⁸ Ewak émət, ené Yesu ákə nepak manyu Gálili, aghó bo bati apay, bə nno amət chi amət. Amət aka nnyén

be Símun. Nnyén eni néchák nébhák be Píta. Manó ywi aka nnyén be Andru. Bə bati apay bare gæp beyă nkáp anyén ndu beway nsi mbonyune bachi nyaka bawănsi.

¹⁹ Yesu arem ntá yap be, “Twó ká bhák bakoŋo bha, ne chəŋ ntəŋ be enyŷ bākə bé bo bachak mámbák bakoŋo bha.”

²⁰ Témte wu, Símun ne manó barə beyă nkáp yap, bakoŋo Yesu.

²¹ Yesu átén nókó mmæet ambi mandú, aghó bđ nno amot chi amot bachak bati apay, nə chi, Jems ne Jǝn, bđ Sebedi. Bábhák amem áchwí chəkə ne etayap Sebedi, mángoko nəkə beyă nkáp yap. Yesu abhiŋi bhə nkwə be mámbák bakoŋo bhi. ²² Témte wu, báró áchwí wap ne etayap, bákoŋo yi.

Betik Yesu atú Gálili
(Lk 6.17-19)

²³ Yesu abho beko atú Gálili ankem antəŋ nəkə bho Eyəŋ Mandem amem bekeré nenikímæet bo Israel, angati nəkə bhə nkwə Mbok Ndíndí ane árəm enyŷ Mandem ábhák ne bhə mbə Mfə wap. Ne ambu nəkə yəntiki enyŷ neme enen bo babhəŋə. ²⁴ Ékú nnyén Yesu nétáka kpát négháka atú Síria ankem. Bo béré pəkó bđ abhen bábhóŋó mame menyu ne menyu mándək nəkə ntá Yesu be ámbú bhə. Mbək yap bábhák bo abhen befóŋó bebúbebə bésəŋəri bhə, báchák bábhák bđ abhen bákwen ntímen, abhénéfú babhak bđ abhen bachi bhuré. Yesu abú bhə mankem. ²⁵ Beyă bhó bare fú mbaŋ ne mbaŋ mánkoŋo nəkə Yesu yəntiki ebhak ene yi árəŋ. Mbək eyap báfú atú Gálili, báchák báfú Díkapolis, nə chi atú betək byo, báchák báfú Yerúsalem, báchák báfú atú Judéya, ne abhénéfú báfú ebhənyén negho enen babhiŋi be Jódan.

5

Yesu achəkə ambi njie are tóŋ bo menyiŋ

¹ Ewak émot, bo béré twə ntá Yesu ndũ bakwó. Aghó nókó bhó, arək achəkó ambi njie. Bakorjo bhi bákó bátéméri yi, bachəkó ne yi. ² Abho betəŋ bhə menyì.

Maṅák amen tetep
(Lk 6.20-23)

³ Are tóŋ andem nəkó be, “Éri echa ntá yěntiki mmu ane ághó be besí Mandem, yi apu yěnyìŋ, mbənyune Mandem achi Mfə ywi!

⁴ Éri echa ntá bǝ abhen báchí ndũ nedĩ kebho néne; mbənyune chəŋ mánychye bhó nepəpti nti!

⁵ Éri echa ntá bǝ abhen bábhóŋó nesep̄t̄im̄uet ne bápú təŋ betəŋ, mbənyune chəŋ yí anchye bhə áfók ankem ane yi afyé bariep bechye bhó!

⁶ Éri echa ntá bǝ abhen bábhóŋó nsay ne ekwak beku menyìŋ ebhen bechi chak besí Mandem, mbənyune chəŋ yí anchye bhə menyìŋ ebhen bábhóŋó ekwak bebhəŋ!

⁷ Éri echa ntá yěntiki mmu ane ághò bho ntínso, mbənyune chəŋ Mandem angó yi ntínso!

⁸ Éri echa ntá bǝ abhen bati yap áchí amem pépép, mbənyune chəŋ Mandem ankə bó mángó yi!

⁹ Éri echa ntá bǝ abhen mánù be bo mámbák eyəŋ émot ne bati; mbənyune chəŋ Mandem ankə bə mámbak bǝbhi!

¹⁰ Éri echa ntá yěntiki mmu ane bo báchyè esəŋəri ndũ ákə menyìŋ ebhen bechi chak besí Mandem.

Āyet yi mbənyune achí Mfə ywi!

¹¹ “Éri echa ntá yeke mpok bo básòkəti bhe ne mpok ane báchyè bhe esəŋəri, mámbare nəkó bhe barak am̄uet ndéndem ěti ya. ¹² Ŋák ká ne mǎmbóŋ maṅák mbənyune Mandem abháré bhe erem akap awu amfay. Ne bǎké

ghokontik be báchyè nyaka baremé kepñinti abhen tesáy esəŋori nkwo.”

Yesu yi bakonjo bhi báchí mbə ngán ne erónjə
(Mk 9.50; Lk 14.34-35)

¹³ “Báčhí mbə ngán ntá bə mmik mankem. Ke mbák ngán ábhíkí pere bhónj manyiñti mi, ná bákway beku wu ampet ambak erítí ngán? Bápú pere kway beku yěnyiy ne wu. Árəp chi enyiy beto nefí ebhak ene bo báfəèt mánjati nəkə wu.

¹⁴ “Báčhí erónjə ntá bə mmik. Etək ené échí amfäy njie épú bhese. ¹⁵ Ne bápú dure erónjə mánsət enyiy mánkuti. Bádure erónjə mánte chi ebhak ene bábhnjə bete yə bé mbanj ángə ntá yěntiki mmu ane achi anywóp. ¹⁶ Də yé ka epiy eyeka éngə mbə erónjə. Epiy eyeka ébhəŋ bebhak mbə erónjə bé bo mángə, mámbiti Etayeka mmu achi amfay.”

Enyiy Yesu ághátí bho ɛti bebhé Moses

¹⁷ “Báké kaysi bé ntwo bэфere bebhé Moses. Báké kaysi bé ntwo chí befere basinjí baremé kepñinti. Mbíkí twó bэфere mó, ntwo chí beku be yěntiki enyiy ene bə básínjí émfú tetep. ¹⁸ Tetep, nchí ghati bhe be te mfäy ámfəet, mmik amfəet, bápú kwáy befere yě mandú enyiy ndű basinj amen wáwák. Basinj amen ábhák kpáte yěntiki enyiy ene básínjí émfu tetep. ¹⁹ Yě agha ane ápú bhəere yě chí móbhé amət, antəŋ nəkə bo bachak be mánkú enyumət mbə yi, chəŋ ambak ansem ndű nkwo bhó mankem abhen Mandem achi Mfə wap. Ke mmu ane ábhəere bebhé Mandem menkem, antəŋ nəkə bo be manku nkwo mbə yi, ábhák mūngo ndű nkwo bho abhen Mandem achi Mfə wap. ²⁰ Nchí ghati ye be be, mbák menyiy ebhen bákə bebhiki cha ebhén batəŋ ebhé Mandem ne ebhen bənkwo Fárisi, bápú bhák bo abhen Mandem achi Mfə wap.”

Enyiñ ene Yesu átónjó ěti beběnti
(Lk 12.57-59)

²¹ “Bǎřinji ndũ ebhé Moses éghàti nyaka bachĩmbi bheka be mmu áké wáy nti, ne yě agha ane áway mmu, bákù manyé ne yi. ²² Ke enyiñ ene nchí ghati bhe chi be, yě agha ane ábènti ne mómayi Mandem átañ yi. Yě agha ane ásókwoti mómayi mbò berem be, ‘Wò wchí agha?’ Básòt yi besi acha manyé. Ne yě agha ane árèm ntá mómayi be, ‘Wò echinǎtĩmu’ chí mmu ane bábhójó memese amem nepĩngo. ²³ Mbák ěròñ ye bechye akap ntá Mandem ke óntik be nti manó ábè nti ěti enyiñ ené ókú yi, ²⁴ dš akap aywe ndũ nebhuæt ane bo báchyè akap, dók kpík kũ mǎmbák eyòñ émòt ne yi ke ómpetnsem onchye akabhe ywe ntá Mandem.

²⁵ “Mbák mmu abhòñ ndak ne wò, antí wò, dók temerí yi ayak mǎnsokori ndak wu, mǎmbak eyòñ émòt. Mbák óbhíkí kũ nò, mpok ámfuét, yi andòk ntá ntañá manyé ne wò, afyé wò amò yi, ne yi anchye wò ntá bo mbĩñ nkú, ne bó mámfye wò ekerékenòñ. ²⁶ Diñjĩ be mbák émfákárí enyu eyò, opú fu wawak kpáte onchye ákwó ywe ankem, yěnyiñ keròp.”

Yesu átónjó ěti berwòp

²⁷ “Bǎřinjí ndũ ebhé Moses érèm be, ‘Mmu abhíkí bhòñ bekwen berwòp.’ ²⁸ Ke nchí ghati bhe be, yě agha ane afyé amík amuæt ngòré, ambóñ nkaysi bebhuere ne yi, anáñ akwen berwòp ne ngòré wu ndũ nti eni. ²⁹ Mbák nyésé ene nemòt nétò wò ndũ bebú, feré nò guerp. ěri be óném epókómuet eye émòt echa wò beròñ ambi beku bebú, mánsòt mmuæt eye nkem mámeese amem nepĩngo. ³⁰ Ne mbák awónem ywe átò wò ndũ bebú, kpót wú guerp. ěri be

óném epókómuet eye émōt echa wō berōη ambi bekū bebú,
mánsōt mmuet eye nkem mámesē amem nepīngo.”

Enyiη ene Yesu atōηō ēti awáy nebhay

(Mk 10.11-12; Lk 16.18)

³¹ “Ébhé Moses epēt érēm be, ‘Yě agha ane árō ngōré ywi ndŭ nebhay, abhōη bechye yi ekáti ndu betōη be awáy nebhay.’ ³² Ke enyiη ene nchí ghati bhe chi be, yěntiki mmu ane árō ngōré ywi ndŭ nebhay ené ngōré ábhíki kwen berwōp, akū ngōré akwen berwōp, ne yěntiki mbakanem ane ábháy ngōré ane ápēt apu ekerénebhay, akwen nkwō berwōp.”

Yesu átōη ēti neyiki

³³ “Bāriηi ndŭ ebhé Moses épēt éghàti nyaka bachĩmbi bheka be, ‘Ké fyé bariēp bekū enyiη ené óbhíki bhōη nti bekū yō. Mmu abhōη bekū enyiη ene yi áyiki bekū ndŭ nnyén Mandem.’ ³⁴ Ke nchí ghati bhe be mmu abhiki bhōη beyiki wáwák. Mmu abhiki bhōη beyiki ambiηi mfay, mbōnyune mfay chi bechókó Kefō Mandem. ³⁵ Mmu abhiki bhōη beyiki ambiηi mmik mbōnyune mmiki ne achi mbō enōk ene Mandem ásiki bekak are. Ne mmu abhiki bhōη beyiki ambiηi Yerúsalem, mbōnyune chi etōk eremé Mfō ywese. ³⁶ Ké yiki ombiηi ntí ywe mbōnyune óbhíki bhōη betaη bekū ekaká emene émbák pépép, ne óbhiki bhōη betaη bekū yō embak pyō. ³⁷ Mbák ónká bekū enyiη, dem be, ‘Éε’. Mbák óbhíki ka bekū enyiη, dem be, ‘Άε’. Yěntiki enyiη ene echa eyō, éfū chi ntá mbámbū.”

Yesu yi be ebhiki ri bekeme bebú amfay bebú

(Lk 6.29-30)

³⁸ “Bāriηi be ebhé Moses érēm be, ‘Mbák mmu achōηtí nyésé nti mánochōtí eni nkwo. Ne mbák mmu áféré nényén nti, bábhōη beferē eni nkwo.’ ³⁹ Ke nchí ghati bhe

be, mbák mmu akũ wə bebú, óké keme yi. Mbák mmu adep wə atá ndũ ebhe awónem, tón yi ebhe échák nkwo. ⁴⁰ Mbák mmu äyàñ beku manyé ne wə be ánsót nkú ye, kpik chyě yi nde ye nkwo. ⁴¹ Ne mbák ntemé nenu anyéré wó be ɔmpəkɔ ntu ywi ɔndək ne yi nekǒ ntay * nemɔt, dók ne yi nekǒ batay apay. ⁴² Mbák mmu aníñí wə enyíñ ene óbhóñó, chyě yi yo. Ne mbák mmu atwə ntá ye be ómpúo yi enyíñ óké nisi beku nɔ.”

*Yesu yi be mmu abhəñ bekwə bo abhen bápábhé yi
(Lk 6.27-28, 32-36)*

⁴³ “Bǎríñí ndũ ebhé Moses érèm be, ‘Óbhóñ békəñ mmũ etək eye, ómpap mmu ane ápábhé wə.’ ⁴⁴ Ke nchí ghati bhe be, kəñ ka bömpap abheka, mǎnik nəkɔ mmuet be Mandem ankwak bö abhen báchyè bhe esəñori. ⁴⁵ Mbák bǎkũ nɔ, bo bágħɔ be bǎchí bö etayeka mmu achi amfay. Bǎké ghəkəntik be yi äto mmok ntá yěntiki mmũ bebú ne yěntiki mmũ ndíndí. Mandem äto manyier ntá yěntiki mmu ane ákũ enyíñ ene yi áyàñ ne mmu ane ápú kə enyíñ ene yi áyàñ mmu wu ankũ. ⁴⁶ Mbák bǎkəñ chi bö abhen bákóñó bhe, ntiki nsáy bǎbhəñ? Yě chí bakũ bebú mbə babhebhé nkábhénti bakəñ bö abhen bákóñó bhə. ⁴⁷ Ne mbák bǎkaka chi bö abhen mǎnyie ne bhə, nó bǎkũ yi? Yě chí bö abhen bápú bo Israel bǎkũ nɔ. ⁴⁸ Bǎbhəñ ye bebhak chak ndũ babhi ankem nkúbhé mbə enyũ etayeka Mandem mfay achi chak ndũ babhi ankem!”

6

Yesu atón enyũ mmu ábhóñó bekwak mmu ane eyi epu

¹ Yesu arək ambi berem be, “Sət ká mpok be yě mmu ywəka áké kə beri ebhen Mandem áyàñ yi ankũ besi bhə

* ^{5:41} Ntay nɛmɔt: Ntay chi “Mile” ndũ eyəñóndik.

ndu betəŋ mmuet. Mbák mmu anku nɔ, apú bhəŋ nsáy ane Etayeka Mandem mfay áchyè.

² “Yěntiki mpok ane óchyè enyiy ntá mmu ane eyi épú, ké dep akánkəŋ mbɔ bɔ abhen bákù menyiy chi be mángó bhɔ. Bákù nɔ amem bekeré nenikímuet ne ndu mántítok be bo mámbiti bhɔ. Dɪŋí ká be nebiti ane bo bábiti bhɔ chi awap akap ankem ané bɔ mǎnəŋ bábhóŋ. ³ Mbák óchyè mmu enyiy mbənyune eyi épú, kɔ nɔ enyune yě mmu apu riŋi enyiy ene ókù. ⁴ Éri be ónká beri bhésé bhésé ne chəŋ Etaye Mandem mmu ághò yěntiki enyiy ene mmu ákú bhésé bhésé ankap wɔ.”

Yesu atəŋ enyü bo bábhóŋó menikmuet

⁵ “Yěntiki mpok ane mǎnikmuet, bǎké kɔ mbɔ bɔ abhen bákù menyiy chi be mángó bhó. Bákəŋ bete amem bekeré nenikímuet ne ndü manyé mbi ke manikmuet bé mángó bhɔ. Dɪŋí ká be, neghó ane bo bǎghò be bɔ mǎnikmuet, chi awap akap ane mǎnəŋ bábhóŋó. ⁶ Mpok ane mmü yweka áyəŋ menikmuet, áchwé anywɔp, ebhak ene yi ábhak aywinti, antiép mbɪnywɔp anikmuet ntá Mandem Eta yeka mmü bápú ghɔ ne amík. Mbák mmu akɔ nɔ, chəŋ Etayeka mmu ághò yěntiki enyiy ene mmu ákù bhésé bhésé ankap yi.

⁷ “Mpok mmu yweka ánikmuet, áké rem beyǎ menyiy ebhen bébhíkí bhəŋ ntí ne nnet, mbɔ bɔ abhen bápú bo Israel bákù. Bákù nɔ mbənyune bákaysi be beyǎ kepi ke kékù Mandem angok nenikímuet enap. ⁸ Bǎké bhak mbɔ bhó. Bǎperere nikmuet, Mandem Etayeka anəŋ ariŋi enyiy ene bǎyaŋ. ⁹ Enyu ene ké bǎbhóŋó menikmuet:

‘Etayese, wɔ mmu óchí amfay:

Kɔ bo mányché nnyén ena kenókó;

¹⁰ kɔ bé mandɔ wɔ əmbak Mfɔ wap;

ne be mánkú nókó chí menyiy ebhen óyan bo manku fá amík,
mbò enyũ echi awu amfay.

¹¹ Chié bhese nenyíe enen echò;

¹² Ómfojori bebú bhese,

mbò enyu séfójórí bo abhen bákú bhese bebú.

¹³ Ne óké ka sénchwe ndũ nemò enen nékú sénkwén ndũ bebú,

ke feré bhese ndu amò mbúmbú.’

¹⁴ “Mbák ómfójórí bo abhen bákú wò bebú, chòj Etaye Mandem mmu áchí amfay nkwo amfojori wò. ¹⁵ Ke mbák òpú fojori bo abhen bákú wò bebú, Etaye Mandem Mmu achi amfay apú fojori wò.”

Yesu átòj èti netarénsay

¹⁶ “Yèntiki mpok ane bātāt nsay ndu menikmuet ntá Mandem, besí ebheka béké bhak mbò bõ abhen enyiy èsòjori bhò. Báké bhak mbò bõ betábhá. Bágwòt besí bhap chi be bo mángó be bò bachi ndũ netarénsay. Dìjì ká be, neghó ane bo bághò be bò bātāt nsay, chí awap akap ane mánáj bábhójó. ¹⁷ Ke mpok óbhak ndũ netarénsay, sò besí bhe watí, ómpák ntí. ¹⁸ Mbák ónkú nò, bo bápú rìjì be òchí ndũ netarénsay, ke Etaye mmu bápú ghó ne amík àrìjì. Ne chòj Etaye mmu ághò yèntiki enyiy ene mmu ákú bhésé bhésé ankap wò.”

Yesu átòj èti kefò mmik

(*Lk 12.33-34*)

¹⁹ “Báké sòt kefò nkáp ne kefò menyiy bechak mambùre fá amík. Fá amík, kengòk ne mfárékáj báchòjti, ne baghép báwày eket mámpòkò yèntiki enyiy. ²⁰ Enyiy ene yèntiki mmu yweka ábhójó bekú chi be, ansòt kefò nkáp eki ne kefò menyiy bechak ambùre amfay ntá Mandem. Aré, kengòk ne mfárékáj bápú kway bechòjti bhò ne baghép

bápú kway bedak eket mángép wú. ²¹ Ebhak ené nkáp aywe áchí, aré kě nti ene nkwo nébhak.”

Yesu atóh be amík áchí mbə eróhó ene ékə mmu ángó mbaŋ

(Lk 11.34-36)

²² “Amík áchí eróhó ene ékə mmu ángə mbaŋ. Mbák mmu abhəŋ amík ariari, ághə andiŋi yěntiki enyiŋ ene yi ákə. ²³ Ke mbák ápú ariari, mmuet ye nkem ábhák chi amem ejuri. Ke mbák eróhó eye égirigíri, nó ejuri ene očí are eya echa.”

Enyiŋ Yesu atóhó ěti Mandem ne menyih mmik

(Lk 16.13, 12.22-31)

²⁴ “Yě mmu apu kwáy betok bachi bati apay ndəŋ amət. Mbák ámbóh bachi bapay, ákəŋ amət ancha anefú, mbák épú nó, áchye kenókó ntá amət, ambyák anefu. Mmu apu kwáy betok Mandem antok nəkə menyih mmik.

²⁵ “Nó kě nchí ghati bhe be, mmu áké bhəŋ basémé ěti nepém eni andem bé, ‘Chəŋ nyíe yi? Chəŋ nyú yi? Chəŋ mfyé yi?’ Nepém nkəwă nébhíkí cha nenyíé? Nepém nkəwă nébhíkí cha ndené? ²⁶ Yiŋí ká kenen. Képú kwan nenyíé ne kępú fere mbwət ebhi kembay ndű betem. Yě nə, Etayeka mmu achi amfay áchye kə nenyíé. Băbhíkí riŋi be băchá kenen-ε? ²⁷ Ne ntiki mmu yweka basémé ákway beku nepém eni nénsap yě chi mandú niŋiniŋi, nenchə enyu nebəhəŋ bebhak?

²⁸ “Ne ndaká yí băbhəŋ basémé ěti nden ene béfyé amuet? Yiŋí ká enyű bəchuchu abhen bachi ebhi bágò. Bápú kə betik ne bapu ghoko nden. ²⁹ Ke nchí ghati bhe be, yě chí Mfə Sólomon mmu ábhóhó nyaka beyă keném, abhíkí bhəŋ nyaka nden ene eri mbə yě chuchu amət. ³⁰ Mandem kě ághókó tákə ne beri ebhi, tákə ane ákway

bebhak echəŋ, mbúré angwəsi, mámfyé angó. Bǎkáysí bé be kě Mandem apu kwáy bék wák mǎmbóŋ nden béfyé amuet ké? Ne ka eneká ne Mandem négúpsi necha!

³¹ “Bǎké bhóŋ ye basémé, mǎndeme nəkə be, ‘Chəŋ sényie yi? Chəŋ sényú yi? Chəŋ sémfyé yi?’ ³² Menyih ebhen menkem kě bǒ abhen bápú bo Israel básíkí nti are. Ke Etayeka mmu áchí amfay aríŋí be bǎbhəŋ bébhóŋ menyih ebhen menkem. ³³ Yǎ yé ka mbi befyé nti berə Mandem ámbák Mfə yweka, mámfyé nti beka chi yěntiki enyih ene yi áyàŋ bo manka, ne chəŋ yi anchye bhe menyih ebhen menkem nkwo. ³⁴ Bǎké bhəŋ ye basémé ɛti nywəp enen mbúré. Chəŋ mbúré antwə ne ayi barak ane mmu afyé nti are. Bǎké sət besəŋəri bechak mǎmáká ndú ebhen echəŋ.”

7

Yesu atəŋ bé bo bǎbhíkí bhəŋ bétán bati
(Lk 6.37-38, 42-43)

¹ “Bǎké tán bati kéká mántán be nkwo. ² Mmu áké tán nti mbənyune, enyu ené ótəŋ nti enyu yə ke Mandem átəŋ wə. Enyú óyènti ónchye nti, nkúbhé enyu yə ke báyènti mánychye wə. ³ Ndaká yí óyìŋi móěnyihí ane achi anyese nti, ené ópú fyé nti ndú nkəkónək ane achi wə anyese? ⁴ Ná óghàti nti be, ‘Manó, dǒ me mféré móěnyihí ane achi wə anyésé,’ ené nkəkónək achi wəmbəŋ anyese? ⁵ Wə mmú betábhá, feré kpík nkəkónək ane achi wəmbǒŋ anyese, ke óngə mbarŋ sayri beferé móěnyihí ane achi amem nyésé manóywe.

⁶ “Bǎké sət menyih Mandem mǎnychye ntá bǒ abhen bǎbhíkí bhəŋ mpok ne yi. Báchí mbə mmú. Mmu áké sət menyih Mandem ányché ntá bo abhen bábyak bhə. Báchí

mbò bakók. Mbák mánchye bakók enyíjǐ nkáp, básòt mányòp chi ndũ ntòp. Ne mbák mánchye mmú menyíj Mandem, äyibhiri mmuet antoko bhe anet.”

Bép, chòj mánchye wò

(Lk 11.9-13)

⁷ “Nìk mmuet äti enyíj ene óyàj, chòj Mandem anchye wò. Yáj, chòj óngò. Dep nekòk, chòj mánene ntá ye. ⁸ Kù nò mbònyune yěntiki mmu ane ánikmuet äti enyíj ene yi áyàj, Mandem ächye yi. Yěntiki mmu ane áyàj enyíj, äghò yò. Yěntiki mmu ane ádébhé nekòk, mánene ntá yi. ⁹ Bě bachíbhò, mmu yweka ane mbák móywi ámbép yi bret, ansòt chi ntay anchye yi, chi agha? ¹⁰ Mbák ámbép wò tansi, ächye yi nnyó ke? ¹¹ Mbák be bõ bebhá, bãbhòj nti bechye berítí menyíj ntá bõbhèka, bãkáysi be Etayeka mmu achi amfay ke anòk bebhòj beyä ekòj ndu bechye berítí menyíj ntá bõ abhen mǎnikmuet ke? ¹² Yěntiki mmu yweka ánkú ye ne bati mbò enyũ yi ákway beyaj be bo mankù ntá yi. Mbák mǎnkú nò, étòj be bãkù menyíj ebhen Moses ne baremé kepñti bághàti bhese amem basíjǐ amap.

¹³ “Nyũbhá ané mmu áfuet aré bechwe ndũ Kefò Mandem áchí mábhérí. Nyũbhá ané mmu áfuet are andòk anchwe ndũ mbĩ newú ánéne mmuet ne mbi wu áchik, ne échí wikirik befuet are. Ékù bo abhen báfuet are baya. Fuet yé ka chi ndũ nyũbhá ane achi mábhérí. ¹⁴ Fuet yé ka ndũ nyũbhá ane achi mábhérí mbònyune wú kě mmu áfuet aré anchwe ndũ mbĩ nepém. Mbi wu ábè mmuet befuet aré, ne bõ abhen báfuet are babhiki ya.”

Yěntiki enòk ne eyi bakañ

(Lk 6.43-44)

¹⁵ “Sət ka mpok ne bö-nsé abhen bárèm be báchí baremé kep̄inti Mandem. Bákòt ngepti be báchí bágghómén, ke sayri sayri, báchí chí nkwo ene nsay ánu yə. ¹⁶ Chəŋ mǎndiŋi enyū bó báchí ndū bepiŋ ebhap, nkúbhé mbə enyū mmu áriŋi enək ndū kepem eki. Bápú rəŋ ndū támfáj mánkók nepi. Ne bápú rəŋ ndū nnet áróŋóri mánkók bakwa. ¹⁷ Enyu yə ke échí ne erítí enək. Ényu chi berítí kepem, epu kway menyu bebéptí kepem. ¹⁸ Ne ebéptí enək ényu chi bebéptí kepem, épú kwáy ményú berítí kepem. ¹⁹ Bákət yěntiki enək ene épú nyu berítí kepem, mámkpəti, mansəŋ ango. ²⁰ Baremé kep̄inti nsé bachi mbə menək ebhen bepu nyu berítí kepem. Bǎriŋi bhə chi ndū bepiŋ ebhap.”

Bakoŋo Yesu abhen tetep
(Lk 13.25-27)

²¹ “Puyě yěntiki mmu ane ábh̄iŋi me be, ‘Acha, Acha’ kě áchwè ndū Kef̄ō mfáy. Mũne ákù enyiŋ Etaya mmu achi amfay áyaŋ ke áchwe are. ²² Ndū nywəbhé manyé, chəŋ beyǎ bhə mándem ntá ya be, ‘Acha, Acha, pú séghàti nyaka bhə Eyəŋ eyə ndū nnyén ena? Pú sébòk nyaka befóŋó bebúbəbə ndū nnyén ena? Ne sékà nyaka menyiŋí maknkay ndū nnyén ena!’ ²³ Ke ndū nywəp enə chəŋ ngati bhə bhe, ‘Mbíkí riŋi be wáwák. Fǎ ká me besí, be bakǔ bebú.’”

Menyū batě beket bati apay
(Lk 6.47-49)

²⁴ Yěntiki mmu ane ághòk menyiŋ ebhen mǎrèm, ankə mbə enyū ndémé, achí mbə ndiŋindak ane até eket ndū setárébhé. ²⁵ Ěti yə, yěndu manyiep ákwéné tontó, ne manyén ájwí, agboko, babhúép ataŋataŋ anu, eket eyə éke kwen. Éke kwen mbənyune mbəŋóket até yó ndū

setárébhé. ²⁶ Ke mmu ane äghok menyih ebhen mǝrǝm, yi ke kǝ mbə enyǝ ndémé, achí mbə echihǝtímu ane áté eket ndǝ šsiép. ²⁷ Eso étwó nókó, manyier akwen tontó, ajwi, ataka ebhi, babhuép atañatañ ánú, eket eyə ébáy mmǝet amik juu!

Yesu atóh mbə mmu ane árǝm émbak chi enyu yə
²⁸ Yesu ánánjá nókó berem menyih ebhen yi átòh, bǝ mankem abhen báchí are bábháak maknkay tontó ěti eyi enyǝ ene yi átòh. ²⁹ Átòh nyaka mbə mmu ane árǝm emay, puyǝ mbə batòh ebhé Moses.

8

Yesu abú mmu ebhanjákwá
 (Mk 1.40-45; Lk 5.12-16)

¹ Yesu ánánjá nókó menyih ebhen yi átòh, arə njie asep amik. Beyǝ bo bábhó bekoño yi. ² Bápére yihí, mmu ebhanjákwá amət atwə akwen yí bekak abho berem be, “Acha, mbák əkəh, žkway bekwə me ntañ.” ³ Yesu anyabhe awə atək yi arem be, “Nkəh bekwə wə óntán, neme ene némáy.” Témte wu, atañ. ⁴ Yesu arem ntá yi be, “Ké ghati yǝ mmu enyih ene éfákárí, ke dók ntá nchiakap Mandem be yi angə be ebhanjákwá ye émay. Ánánj ámbyó wə, óndək, ɔnchye ye akap ntá Mandem békóño ebhé Moses. Chəh eyə émbak enyih ene étòh bo be ebhanjákwá ye emay.”

*Yesu abú mm*ǝbetok mǝnti batemé nenu Rom
 (Lk 7.1-10)

⁵ Yesu afa are róh Kapǝnaum. Ágháká nókó aré, mmu amət ane áchí mǝnti eká batemé nenu Rom besa betay arək ntá Yesu, abho menikmǝet ntá yi, ⁶ andeme nəko be, “Acha, mmǝbetok awa achí anywóp bíhírí ne beyǝ bebe.” ⁷ Yesu akeme yi be, “Chəh ntwə nkə yi antañ.”

⁸ Ke mũnti batemé nenu wu arem be, “Acha, mbíkí kway mmu ane ótwó eket eyi. Chié chí eyōḡ, chōḡ mmōbetok wa antaḡ. ⁹ Nchí rem nō mbōnyune menkwó mbōḡ bō abhen, mbák mángátí me nkā enyīḡ, mbōḡ beghok bhō. Ne mbōḡ nkwó batemé nenu antene ya abhen mbák ngati bhō enyīḡ, bábhōḡ beghok mé. Yěntiki mmu wap ane ndémé be, ‘Dók’, āróḡ, ne yě agha ane ndémé be, ‘Twó’, ātwō. Ne mbák ngátí mmōbetok awa be, ‘Kā enyīḡ ene’, abhōḡ bekwā yō.” ¹⁰ Yesu ághókó nōkō nō, abhak maknkay tontó. Ayibhiri mmuet, arem ntá bō abhen bákōḡo yi be, “Diḡí ká be mbíkí re ghō yě mmu Israel amōt ane ábhōḡó neka ne me enyu ené. ¹¹ Diḡí ká be beyā bo báfū chōḡ bebhě menkem mántwō manchōkō ne Ábraham ne Áisek ne Jekóp ndū menyie epā ndū nebhuere kefō mfay. ¹² Ke chōḡ mánten bo abhen bábhōḡó nyaka bebhak ndū nebhuere Kefō Mandem nefí ndū ejuri. Aré, mámbak ndū kebhō ne nenyie ámén.” ¹³ Yesu ayibhiri ye mmuet arem ntá mũnti batemé nenu be, “Petnsem anywóp, yěntiki enyīḡ echi mbō enyu ónókó.” Nkúbhé mpok ane Yesu árēm nō, mmōbetok wu ataḡ.

Yesu abú beyā bōmame

(Mk 1.29-34; Lk 4.38-41)

¹⁴ Yesu arōk achwe eket Píta, aghó nno ngōré ywi bhúré ne mbúép amuet. ¹⁵ Arōk yi nékúmuet atōk yi ndū awō. Mbúép wu ámay. Afate akā nenyíé abho mene Yesu. ¹⁶ Égháká nókó beku, bo béré sōt beyā bo abhen befóḡó bebúebē bésōḡōri bhō mándōk nōkō ntá Yesu ne bhō. Yesu are sōt chí eyōḡōnyu eyi amboko nōkō befóḡó bebúebē be méndó bhō, neambu nōkō bōmame. ¹⁷ Yesu akā menyīḡ ebhen ntá bhō be enyīḡ ene ndemekerḡnti Aisáya árémé nyaka ḡti yi émfú tetep. Aisáya arem nyaka be, “Asōt mame ayese ne apōkō besōḡōri ebhesé.”

Enyũ nepém nkoŋo Yesu nébhóŋó bebhak

(Lk 9.57-62)

¹⁸ Yesu ághó nókó beyă bo ndũ bátwó bákábhé yi, aghati baghok abhi be, “Sémpé ebhě manyu éne awu.” ¹⁹ Ntoŋ ebhé Mandem amot arok ye ntá Yesu arem be, “Ntoŋ, chəŋ nkoŋo wə yěntiki ebhak ene óròŋ.” ²⁰ Yesu akeme yi ne nekay be, “Besop bebhəŋ babhok, kenen kébhóŋ manyay, ke Me Mmu mfú ntá Mandem mbíki bhəŋ ebhak besəŋ ntí.” ²¹ Nkoŋo Yesu achak arok ntá yi arem be, “Acha, dš kpík ndók mbémé Etaya.” ²² Ke Yesu akeme yi be, “Koŋó me. Dš bawú mámbémé ngú wap.”

Yesu akũ mbúép atəŋatəŋ akwen chák

(Mk 4.35-41; Lk 8.22-25)

²³ Yesu arok achwe amem áchwí ne bakoŋo bhi ndu bépe berəŋ ebhě manyu echak. ²⁴ Ndũ báròŋ, bápére ghó mbúép atəŋatəŋ ábhó menu, mpérényen ebho bedep áchwí, manyier anchwe noko amem. Yesu abhak ndũ kenó. ²⁵ Bakoŋo bhi bárók maŋeme yi barem be, “Acha, pemé bhese, sétwò gu anyén!” ²⁶ Yesu arem be, “Bácháy yi? Neka eneka négupsi necha!” Afate ye asáy mbúép ne mpérényen, nnyén nekwen tiii. ²⁷ Bábhák maknkay tontó, babho berem be, “Ntiki enyũ mmu né? Yě chí mbúép ághòk yi, mpérényen éngok yí!”

Yesu akũ befóŋó bebúbebu béró böbati apay

(Mk 5.1-20; Lk 8.26-39)

²⁸ Yesu arok aghaka atú mmik bö Gerása ebhě manyu echak. Bö bati apay abhen befóŋó bebúbebu bésəŋəri bhə, báfú ndũ nebhúéré manem ané bó báchòkə are, bátémeri yi. Bághò nyaka bo, mántoko bhə anet. Éká bo kepere fuét atú wu. ²⁹ Nəghó ane bəghó Yesu, babho bebik mándeme noko be, “Mmə Mandem, əbhəŋ ntiki ndak ne bhese? Ótwó bechye bhese ntemsi ené mpok abhiki re

kway?” ³⁰ Ερεμε nkwó bakók ányie nyaka kekwoṭ ne nebhuet wu. ³¹ Βεφόηό βεβúβεβυ ebhen básəṅəri bhə bébhó menik Yesu mmuet be, “Mbák ḏbòk bhese, tó bhese chi ndũ nkwo bakók wu.” ³² Yesu aghati beφόηό βεβúβεβυ bhə be, “Dók ká.” Βέφύ böbhə amuet, berək, bechwe ndũ nkwo bakók. Bakók ankem bárovóóri básəp ndũ nkoko-njie dúgúdúgúdúgú bágúre anyén. ³³ Bō abhen bábhəbheri bakók, bágħó nókó nə, bábue, bárovək ndũ etək ene echi kekwoṭ, baghati bho yəntiki enyih ne enyū éfákáři ne bō abhen beφόηό βεβúβεβυ básəṅəri nyaka bhə. ³⁴ Etək enkem émóko témté erək étémeri Yesu. Mánik yi mmuet be ándó atú etək eyap.

9

Yesu abú mbéntí (Mk 2.1-12; Lk 5.17-26)

¹ Yesu áfá nókó atú Gerása, arək, asəṭ áchwí apé nnyén, apətnsem Kapənaum, etək ene yi áchəko. ² Bōfú bátwó ne mbéntí aməṭ ane bárovókó ndũ bekpaka ntá yi. Yesu ághó nókó enyū neka enén bábħóṅó ne yi be abħəṅ betəṅ bebu mmu wu, arem ntá yi be, “Mówa, óké chay, mfóṅóri beβú ebhe.” ³ Ekə mbək batəṅ ebhé Mandem abhen bachi are bábħo berem ne mmuet eyap be, “Ārem kpát mbə bhé achi Mandem! Mandem aywinti ké ákway beφόṅóri beβú mmu!” ⁴ Yesu arihni nkaysi yap, abhép bhə be, “Ndaká yí bākaysi beβéptí menyih? ⁵ Enyih ene échí wikirik chí ene? Berem be, ‘Mfóṅóri beβú bhe,’ ke chi berem be, ‘Faté kə?’ ⁶ Ke chəṅ nkə mändihni be, Me Mmu mfú ntá Mandem mbōṅ betəṅ fá amik befoṅori beβú bhə.” Arem ntá mbéntí wu be, “Faté, pəkó bekpaka bhe gure!” ⁷ Mbéntí wu afate kperəp, agure. ⁸ Bo bágħó nókó enyih ene efakari, bábħak maknkay tontó, babho bebiti Mandem mmú áchyé nkwa enyū betəṅ ebhə.

*Yesu abhiñi Mátio be ámbák nkoño ywi
(Mk 2.13-17; Lk 5.27-32)*

⁹ Ené Yesu áró ebhak ene yi ábú mbéntí ákò, áròn, aghó mbebhé nkabhénti amət chəkə amem ekerébetik eyi. Aka nnyén be Mátio. Abhiñi yí, arem be, “Twó, bhák nkoño wa.” Mátio afate, abho bekoño Yesu.

¹⁰ Étáré nókó, Mátio abhiñi Yesu eket eyi. Anak mamuere bhi ne babhebhé nkábhénti bachak, ne bakú bebú bachak. Yesu, achəkə anyie nəkə nenyíe ne bhə, ne bakoño bhi nkwo. ¹¹ Bõnkwo Fárisi bágghó nókó ndü Yesu ányie nenyíe ne bhó, bábghó bebhəp bakoño Yesu be, “Ndaká yí ntəñ ywəka ányie nenyíe ne menyú böbhen?” ¹² Yesu ághók enyñ ene bárəm, akeme bhə ne nekay be, “Bõ abhen bápú me, bápú yañ ngañ. Bõ mame ke báyañ ngañ.” ¹³ Áréme nókó nó, arək ambi berem be, “Dók ká, mǎnu berñi enyñ ene Mandem áréme. Arem be básñ be, ‘Enyñ ene mǎyán chi be bo mángó ntínso ne bati, puyě chi akabhénya.’ Mbíkí twə bebhñi bö abhen bakaysi be bachi chak besí Mandem be mámbák bakoño bha, ntwo bébhñi chi bo babúbabú.”

Bábhép Yesu ěti netarénsay ndü menikmuet ntá Mandem

(Mk 2.18-22; Lk 5.33-39)

¹⁴ Mbək bakoño Jõn Njwiti bárók ntá Yesu bábhép yi be, “Ndaká yí besé ne bõnkwo Fárisi sétare nəkə nsay ndu menikmuet ntá Mandem, ke bakoño bhe bápú kə nə?” ¹⁵ Yesu akeme bhó be, “Bǎkáysí bé bo bákway bechəkə nsónso ndü epǎ nebhay ené mbǎyngoré abhúet ne bhə? Nsé! Ke mpok átwə ane báferə chəñ mbǎyngoré ntá yap. Ne chəñ mǎntare nsay mpok yə.” ¹⁶ Yesu arək ambi berem be, “Yě mmu apú kway besət ebhókónden nkə anchók mbok ndü esí nden? Mbák mmu ankə nə, ebhókónden

nkə éŋàti, enkə mbokó nden ánychik ancha esí mbok. ¹⁷ Ne ntá bo abhen báfyε mmém ndŭ bebhă nkwəbhanya, bápú fyε mmēm bakə amem ebhă nkwəbhanya ene esi. Mbák mánkă nə, ebha ésen, enchəŋə, ne mmem andək amik. Báfyε mmem bakə chi ndŭ ebhă nkwəbhanya ene ekə. Mbák mánkă nə, mmem ápú rəŋ amik ne ebha epu sen enchəŋə.”

Yesu aŋεμε mmə mŭnti

(Mk 5.21-43; Lk 8.40-56)

¹⁸ Ené Yesu abhəet beghati bhə menyŋ ebhen, bápére ghə mŭnti bo Israel amət arək akwén yi bekak, abho berem be, “Eta, mówa agu néne. Chí móngoré. Nnikmuet, twə nyanjá amə yi amuet, ne chəŋ ampətnsem ndŭ nepém.”

¹⁹ Yesu afate ne bakoŋo bhi bábho berəŋ ne mŭnti wu.

²⁰ Ené bārəŋ, ngoré amət afú Yesu ansem, arək petii, atək nkoŋ nkú yi. Ngoré wu áfêre nyaka manəŋ ndŭ mamié byo ne apay. ²¹ Akə nó mbənyune arem nyaka ne mmuet yi be, “Mbák ntək yě chi nkoŋ nden Yesu, chəŋ ntaŋ.”

²² Yesu ayibhiri mmuet aghó yi, aghati yi be, “Mówa, kéchay. Neka ene ne me nékə ətaŋ.” Témté wu ngoré wu ataŋ. ²³ Yesu afuét ye are rəŋ ndŭ eket ene mŭnti bo Israel wu.

Ágháká nókó aré, achwe anywóp, aghó bafě babhaŋ ne ngémtay bho ndŭ bádi kebho ne beyă ewat. ²⁴ Aghati bó mankem be, “Fú ká kpík, mone abhíkí gú. Ābhure chí kenó.” Bó mankem béré way Yesu way. ²⁵ Bə nneréket bátén nókó bhə nefí, Yesu arək kekwoť ne ngú wu, ákém yi ndŭ awó, mówu apətnsem ndŭ nepém, afate. ²⁶ Mbok éti ndak ane ataka atú etək wu ankem.

Yesu akə manémámik bati apay babho beghə mban

²⁷ Ené Yesu áró nebhet wu árəŋ ambi, manémámik bati apay babho bekoŋo yi mámbik nəkə be, “Mmə Mfə Debhít, ghó bhese ntínsó!” ²⁸ Mpok Yesu achwe anywóp, manémé

amík bhə bákóŋo yi aré. Abhép bhə bé “Mǎnókó be mǎkwáy bekə mǎngó mbanj?” Bákéme be, “Acha, sénoko.”
²⁹ Yesu atək ye amík ayap arem be, “Émbák ne bhe mbə enyū mǎnókó.”
³⁰ Amík ánéne bhə témté, bapet babho beghə mbanj. Yesu asemti bhə be, “Bǎké ghati yě mmu enyij ene efakari.”
³¹ Yě nó, bárovŋ nókó, mǎngati nəkə bhə ndū atú etək wu ankem enyij ene Yesu ákú ntá yap.

Yesu akə mbók abho berem kepi

³² Bǒ-bhə bati apay bárov nókó Yesu, böfu basət mbók bárov ntá Yesu ne yi. Efóŋó ebúbə ke ékú nyaka yi ákwéné kebhok.
³³ Yesu abók efóŋó ebúbə yə. Éró mmu wu, abho berem kepi témté. Beyǎ bo abhen bachi aré, babhak maknkay, bábhó berem be, “Sébhíkí re ghó ene enyu fá amem etək Israel.”
³⁴ Ke bönkwə Fárisi bǎré rem chi be, “Chí mfə befóŋó bebúbəbə ké áchyé Yesu betanj bébok befóŋó bebúbəbə.” *

Yesu āghə bho ntínsə

³⁵ Yesu ákə nyaka amem betək beghə ne ndū böbetək, antəŋ nəkə bhə amem bekeré nenikímæet bo Israel. Ne angati nəkə bhə Mbok Ndíndí ěti Kefə Mandem. Ābù nyaka bo abhen bárovŋ ntá yi ne mame menyu ne menyu.
³⁶ Yesu ághó nókó ndū ngémtay bhə bátwə ntá yi, aghó bhə ntínsə mbənyune báchi ndū esəŋəri, kebhóŋ nkwa, mbə bǎghóŋəmən ane ábhíkí bhəŋ mbabheri.
³⁷ Yesu arem ntá bakoŋo bhi be, “Mbuət bǎfére ebhi aya, ke bakǎ betik bábhiki ya.
³⁸ Ník ye ka mmæet ntá Mandem mmu achi mbəŋónki bé ántó bakǎ betik mamfere mbwət ebhi.”

* ^{9:34} Ndóŋ ane apu ndū mbək basiŋ amen tesáy.

10

Yesu ayap böbati byo ne apay be mámbák bönto bhi
(Mk 3.13-19; Lk 6.12-16)

¹ Ewak émøt, Yesu abhiñi bakorjo bhi bati byo ne apay, achye bhø betarj bébók befónó bebébebe ne ndü bébú mame menyu ne menyu. ² Manyén bönto Yesu bhø bati byo ne apay achi be: Ané mbi abhak Símun. Nnyén eni nécháκ nébhak be Píta. Achák abhak Andru, manó Píta. Ne Jems ne mómáyi Jñn, bö Sebedi. ³ Bácháκ bábhák Fílip ne Batolómyo, ne Tòmás, ne Mátio mbebhé nkabhénti, ne Jems mmð Alfeyos, ne Tadios. ⁴ Ne Símun, mfyě-betarj ndü barakátøk, ne Júdas Iskariot mmu átí nyaka Yesu.

Yesu ató bönto bhi bati byo ne apay nefí ndü betik
(Mk 6.7-13; Lk 9.1-6)

⁵ Yesu abhiñi böbhø bati byo ne apay aghati bhø be, “Mětò bhe nefí ndü betik. Ke báké røñ ntá bo abhen bápú bo Israel, ne báké chwe ndü yě etøk Samária émøt. ⁶ Dók ká chi ntá bo Israel abhen bachi mbø ághóñomen ané ánémé ebhi. ⁷ Dók ká mängati nøkø bhø be, ‘Mpok arøp kekwoøt ane Mandem abhak ne bhø mbø Mfø wap.’ ⁸ Bú ká bömame, ñemé ká bawú, mambu bö ebhajakwa nkwo. Bók ká befónó bebébebe be méndó bhø. Nchyé bhe betarj ndu beku menyij ebhen nke søt nkáp. Dók yé ka ku bhø ntá bhø kebhép bhø nkáp. ⁹ Mmu áké pøkó yéntiki enyü nkáp amuet. ¹⁰ Mmu áké pøkó ebhá nekø, ne yě chí nkú ácháκ, ne yě chí nkwobhánya écháκ, ne yě chí ntém. Bo bábhøñ béchíe nkubetik enyij ene yi ábhónó bébhón. ¹¹ Yéntiki etøk ené báchuóbhé aré, yáñ ká esáyri mmu ane ábhónó ekøñ besyepi bhe eket eyi, mänchøkø ne yi kpáte mpok ane bårø etøk eyø. ¹² Nchwe ane báchwe anywøp, kaká ka bö abhen bachi are mändem be, ‘Áfók Mandem ámbák ne bhe.’ ¹³ Ne mbák básøt bhe ne ekøñ, nik ka mmuet be

áfók Mandem ámbák ne bhə. Ke mbák bábhíki sət bhe ne ekəŋ, nik ka mmuet be Mandem ánkém áfók ywi, kechye bhə. ¹⁴ Ne mbák bábhiki syepti bhe ndü yě eket ne yě chi etək, kwet ka mfok ane áchí bhe bekak, mǎmfa are. ¹⁵ Nchí ghati bhe be, ewak ene Mandem átəŋ bö mmik, chəŋ angó ntínso ne bö etək Sódóm ne abhen Gomóra encha bö etək ene bábhíki sət bhe ne ekəŋ.” *

Yesu aghati bönto bhi esəŋəri ene bábhóŋó bébhóŋ

(Mk 13.9-13; Lk 21.12-17)

¹⁶ “Ghók ká, Nchí to bhe ntá bö mmik mbə bǎghóŋómén nenti nkwə. Bák yé ka bö kéŋwáy mbə nnyó, mǎmbóŋ bati pépép mbə bebhóŋó. ¹⁷ Sət ka mpok mbənyune bo bákəm chəŋ bhe mámfye amə bö bati etək, mándep manet ayeka amem bekeré nenikímuet ebhap. ¹⁸ Chəŋ bo mánja bhe gbaka gbaka gbaka ntá bəgóbhanə ne bafə éti ya. Ne chəŋ eyə énychye bhe mbi beghati bhə ne bö abhen bápú bo Israel Mbok Ndíndí éti ya. ¹⁹ Mpok básóré bhe ambi ndu bétəŋ be, bǎké seme be, ‘Chəŋ séndem be yi ne yě chí be chəŋ séndem ná?’ Bǎké səŋəri mmuet mbənyune mpok ánkwáy, Mandem əghati bhe enyiŋ ene bǎbhóŋó berem. ²⁰ Nchí ghati bhe enyiŋ ene mbənyune mpok yə, menyiŋ ebhen bǎrəm bépú fu be anti. Éfóŋó mmu Mandem etayeka átə ké əghàti bhe enyiŋ ene bǎbhóŋó berem. ²¹ Chəŋ manó anchye nti manó ntá böbati be mángwáy. Chəŋ mbək bachi mánkə enyumət ne böbhap. Chəŋ mbək bhə mánte nenu ne bachi ne manə, mánkə be mángwáy bhə. ²² Chəŋ menyü bho menkem mámpap be éti ya. Ke Mandem əpeme yěntiki mmu ane áté kpirí te ndü ngwenti. ²³ Etək ene bo báchyè be esəŋəri, fá ká aré áyák mǎndək etək échák. Dɪŋí ká be bápú kway beko ndü

* ^{10:15} Sódóm ne Gomóra: Chi betək ebhen Mandem átó nyaka ngo ásoŋ bhə éti beyə bebú böbhap.

betok Israel menkem beku betik ebha ené Me Mmu mfú ntá Mandem mbíkí re petnsem.

²⁴ “Mmōkāti apu kway berinji enyinj ancha ntōj ywi. Ne mūbetok apú cha chi-betok ywi. ²⁵ Échí enyinjí maṅák be mánku ne mmō ekāti mbō enyu bákú ne ntōj aywi. Ne échí enyinjí maṅák be mōbetok ámbák mbō chi-betok ywi. Mbák bo bákway béchik nti kpát mámbinji me mūnti nneréket be Belsebul, ná ne be bōneréket? Chōj mánchye bhe manyén ané ábébhé áchá enō!”

Mmu abhōj bécháy chi Mandem

(Lk 12.2-7)

²⁶ “Bāké chay yě mmu ane ápàbhe. Yěntiki enyinj ene bákútí, chōj mánene. Ne ené echi bhésé bhésé, chōj mánku be bo mándinji yō. † ²⁷ Yěntiki enyinj ene ngátí bhe ansem ansem, ghatí ká bho kpōjórōj. Ené bāghókó ansem ansem, kó ka amfáy beket mándem be mmik nkem ángók. ‡ ²⁸ Bāké cháý bō mmik. Bákway beway chi mmuet nkwa. Bábhíkí bhōj betaṅ beku yěnyinj ndu Efójó mmu. Mandem ké bábhójó bécháy. Yí ke ábhójó betaṅ bechye mmuet mmu ne efójó mmu esōjōri amem nepingo. § ²⁹ Pú mmu ákwáy beku bōkenen bapay ne nkáp ane apu yěnyinj? Yě nó, yě mósenen amōt apú kway bekwen amik ené Etayeka mmu achi amfay abhiki rinji. ³⁰ Enyu yō ke échí ne bhe. Mandem arinjí yě chí mpāy bekaká emene ebhen béchí yěntiki mmu yweka anti. ³¹ Bāké chay ye yěnyinj ené bo bakway beku bhe. Besí Mandem, yěntiki mmu yweka abhōj menwōp tontó achá ngémtáy kenene.”

† 10:26 Belsebul: Mfō befójó bebúbebu akōj bebhese tetep ane Mandem áyāṅ bo mándinji. ‡ 10:27 Yesu yi be bakoṅo bhi babhōj beghati bo kpōjórōj menyinj ebhen yi ághátí bhō ansem ansem. § 10:28 Efójó nkwa épú gu. Mmūere eyi ke ágù.

Bõ abhen bachi bõ-Yesu
(Lk 10.8)

³² “Yëntiki mmu ane árèm kponoroŋ besí bõ mmik be yi achi mmu wa, chõŋ menkwó ndem besí Etaya mmu achi amfay ndũ nywõp manyé, be mmu wu achi awa. ³³ Ke mmu ane átáná besí bho be yi apu mmu wa, chõŋ menkwó ntaŋa besí Etaya mmu achi amfay be yi apu mmu wa.”

Mbok Yesu átwõ ne ákóré
(Lk 12.51-53, 14.26-27)

³⁴ “Báké kaysi be ntwõ fá amik chi bekwõ bo mámbák ndu kpák ne bati. Áe. Ntwõ chi be bo mánú ne bati. ³⁵ Ntwõ bekwõ bõ abhen babhakanem mánú ne bachi bhap, abhén baghõré mánú ne manõ ne baghõré mánú ne manõ maném abhap. ³⁶ Bõmpap báfũ chi eket mbõŋ mmu. ³⁷ Mbák õkõŋ etaye, ne yě chí máye õchá me, nó õbhíkí kway bebhak nkoŋo wa. Ne mbák õkõŋ móywe õcha me, nó õbhíkí kway bebhak nkoŋo wa. ³⁸ Mmu ane ábhíkí ka bepwõ ekotákátí eyi ankoŋo ndũ bayarékak aya, abhíkí kway bebhak nkoŋo wa. ³⁹ Mmu ane areme be abhíkí riŋi me ndũ áyàŋ be ámpémé mmuet yi, apú bhõŋ nepém enen tetep. Ke mmu ane áká bégu eti ya, ábhõŋ nepém enen tetep.”

Mandem ákap yëntiki mmu ane ásòt bakũ betik abhi sayri
(Mk 9.41)

⁴⁰ “Yě agha ane ásòt bhe sayri, àsot chi me. Ne yě agha ane ásòt me sayri, àsot chi Eta mmu átó me. ⁴¹ Mbák õsot mmu sayri mbõnyune õríŋí be yi achi ndemekerĩnti wa, chõŋ Mandem anchye wõ nkúbhé akap ane yi áchye ntá ndemekerĩnti ywi. Ne mbák õsot mmu sayri mbõnyune õríŋí be ákũ chi enyiŋ ene Mandem áyàŋ bo mankwõ, chõŋ Mandem anchye wõ akap mbõ mmu ane ákũ enyiŋ ene

Mandem áyàṅ bo manku. ⁴² Dìjì ká be yě agha ane áchyé yě chí manyiɛp bakwen ntá yě mmu amət ndũ nkwo bǎbha bhen mbənyune achí nkoṅo wa, dìjì be Mandem abhəṅ bechye yi akap.”

11

Jǎn ató mbək bakoṅo bhi be mámbép Yesu mmũ yi achi
(Lk 7.18-35)

¹ Yesu ánánjá nókó beghati baghək abhi bati byo ne apay enyiṅ ene bə bábhónó beku, afa nebhuɛt yi achi ne bhə arək ndũ betək Israel béchák ndu beghati bo Mbok Ndíndí.

² Mpok yo, Jǎn Njwiti abhak ekerékenəṅ. Ághókó nókó menyīṅ ebhen Mɛɛɛ Mandem afyé nyaka bariɛp be átò ákù, ató mbək bakoṅo bhi be mándók mámbép Yesu be, ³ “Wə ke óchí Mɛɛɛ ane Jǎn árémé be átwə, ke chi be sébhəṅ menoṅ mmu achak?” ⁴ Yesu akeme bhə be, “Pɛt ka nsem ghatí Jǎn menyīṅ ebhen bǎghókó bo bārəm, ne ebhen be babhəṅ bǎghə. ⁵ Bǎghok ne bǎghə be manémámik bǎghò mbarj néneɛɛ, ne bakem báfáté bákò. Bǎ ebhanákwa bátánj ne bachókó batú bǎghòk mbarj. Bawú bápɛtnsem ndũ nepém ne bo bǎghàti bachébhébhə Mbok Ndíndí. ⁶ Éri echa ntá mmũ ane ápú kwén ndũ bebú éti menyīṅ ebhen mǎkù.”

⁷ Ené bakoṅo Jǎn bárov bǎrəṅ, Yesu abho berem ntá beyǎ bo abhen bátwò nebhuɛt ane yi achi éti Jǎn be, “Mpok bǎrəṅ nyaka awu amem baso, bǎrók beghə ntiki enyũ mmu? Bǎrək beghə mmu ane achi mbə ĩnsómanyiɛp ene babhuɛp áfòk énkwén ene ebhe, ámfok enkwen ebhe échák ke? ⁸ Bǎrəṅ nyaka amem baso beghə yi? Mmu ane afyé berítí nden amuɛt ke? Bǎ abhen báfyè menyũ nden ebhə bǎchòkə chi amem bekírí-bafə! ⁹ Ghatí ká mɛ. Bǎrəṅ nyaka amem baso béghə ntiki enyũ mmu? Ndemekɛpĩnti? Échi

tetep. Ke diŋi ka be mmu ane bāghó achá ndemekepinti. Bě bārók ye begho kpik yi? Bāriŋi be bārón nyaka chi begho ndemekepinti? Ke diŋí ka be, Jǒn acha baremé kepinti báchák. ¹⁰ Jǒn kě achi mmu ane Ekáti Mandem érem ěti yi be,

‘Mandem arem nyaka be, Yiŋí, chōŋ ntó mpokontó wa wō ambi,

be ángókó mbi ywe ke óntwō.’ ”

¹¹ Yesu arók ambi berem be, “Nchí ghati bhe be Jǒn Njwiti acha yěntiki mmu achak, ndũ bo abhen bágú ne abhen bachi nepém. Yě nó, yě chí mmu ane apu yěnyiy ndũ mpáy bo abhen mányìè Kefō mfáy acha yi. ¹² Bébho ndũ mpok ane Jǒn Njwiti ághàti nyaka bho Eyōŋ Mandem beghaka echōŋ, Kefō mfáy kégò ne betaŋ ne mbok bho mánù béchwē are ne betaŋ. ¹³ Jǒn ápéré tó bō betik bhi, basiŋ amen Moses ne amen baremé kepinti ārem nyaka ěti Mpeme Mandem afyé bariēp be áto. ¹⁴ Mbák bābhōŋ nti menoko enyiy ene mērem, diŋí ká be sayri sayri mpok ane baremé kepinti bárémé be Eláija átwò, bārēm nyaka chi ěti Jǒn. ¹⁵ Yě agha ane áyàŋ beghok enyiy ene mérēm, ántá batú ángók sayri.

¹⁶ “Chōŋ njenti mkpáká bho abhen echōŋ ne yi? Báchí mbō bō abhen báchókó nefísie bákù ntok. Eka émōt barem ntá abhen eka echak be,

¹⁷ ‘Sékwáy bakwáy nebhay be mǎmben nebhén ke bābhiki bhen.

Sékwáy bakwáy newú, kebho bě kedí!’

¹⁸ Jǒn Njwiti atwō nyaka antare nōkō nsay ndu menikmuet ne mmem yi ke nyu. Yěntiki mmu are rem be, ‘Ěfóŋó ebúbu echi ne yi!’ ¹⁹ Mpok Me Mmu mfú ntá Mandem ntwó, nde nyie, nnyú nōkō ne bhe. Yěntiki mmu arem be, ‘Yiŋí nyiē menyiyinyíé ne nyūmém wu. Mamure bhi chi

babhebhé nkábhénti ne bakǔ bebú bachak! Ke diñí ká be menyih ebhen mmu ane ákòŋo mbi Mandem ákù ke bétòŋ be nerihíndak enen néfú ntá Mandem nechi tetep.”

*Bǔ a*hben bábhóŋó bétemsi

(Lk 10.13-15)

²⁰ Bǔ abhen báchí nyaka amem betok ebhen Yesu ákú beyǎ menyihí maknkay, bábhíki tík nyaka nsem ndǔ bebú bhap. Éku Yesu abho beji bhò andeme nòkò be, ²¹ “Bě bo Korasín, chòŋ émbép ntá yeka encha! Bě bo Betsáida, chòŋ émbép ntá yeka nkwo encha! Mbò chí amem betok Táya ne Sídòn ke nkú menyihí maknkay ebhen-ne nkù ntá yeka, mbú báfyé nden pyò, mánto batwóp anti tesáy, betòŋ be bátìknsem ndǔ bebú bhap! ²² Nchí ghati bhe be, ewak ene Mandem átàŋ bǔ mmik, chòŋ angó ntínso ne bǔ Táya ne Sídòn encha bhe! ²³ Ne bǔ bho Kapěnaum, bǎkaysi be bǎkway beyòŋ mmuet, mǎnkó kpát mǎntok nebu? Nsé! Chòŋ Mandem amese bhe amem etókó bawú! Mbò amem etók Sídòn ke nkú menyihí maknkay ebhen-ne nkù ntá yeka, mbu yò ebhuet téé tǔ echòŋ! ²⁴ Diñí yé ka be, ewak ene Mandem átàŋ bǔ mmik, chòŋ angó ntínso ne bǔ etók Sódòm ancha bhe.”

Yesu yi bo mántwó ntá yi mambòŋ neywěmuet

(Lk 10.21-22)

²⁵ Ndǔ mpok yò, Yesu ánikmuet be, “Eta, wò mmu óbhóŋó mfay ne mmik! Nchí chye wò bakak ndǔ óró menyih ebhen mémbák bhésé bhésé ntá barihíndak ne ntá bo abhen báríhí beyǎ menyih. Ònéne bhò otòŋ kpoŋoròŋ ntá bo abhen bábhíki riñi yěnyih mbò mǎmbò. ²⁶ Eta, enyu yò ké wòmbòŋ óyáŋá be embak.” ²⁷ Yesu apet abho beghati bho be, “Etaya achyé me menyih menkem. Yě mmu abhíki

riņi mmu ane Mmō áchí ébhíki fuet chí Etayi. Ne yě mmu abhiki riņi mmu Eta áchí ébhíki fuet chí Móywi ne bō abhen yi áyábhé ndu beku bō mándíņi Etayi. ²⁸ Twó ká ntá ya, bē mankem abhen bāpókó menwóptí batū besōri ne bāpōp, chōņ nsebhe yō amik, nchyé bhe neywēmuet. ²⁹ Sot ka betik ebhen nchyé bhe, māngók menyīņ ebhen mētōņ bhe mbōnyune nchí kpák ndū epīņ eya ne neyōņómuet nérú me anti. Ku ka nó chōņ māmboņ neywēmuet. ³⁰ Twó ká ntá ya mbōnyune ntu áne mēchye bhe achi fuyak.”

12

Enyīņ bábhébhé Yesu ěti nywōbhé neywēmuet

(Mk 2.23-28; Lk 6.1-5)

¹ Ébhíki tat, Yesu ne baghōk abhi béré kō mámfuet nōkō amem nkī nchwifú ndū nywōbhé neywēmuet bo Israel. Nsay are nu baghōk abhi. Éku bábho békuer enyū nchwi yō, mányie nōkō. ² Mbok bōnkwo Fárisi bāghō nókó nō, bárēm ntá Yesu be, “Yīņi, baghōkó bhe bákū enyīņ ene épú chak bekoņo ebhé yeē. Bákūēr nchwi ndū nywōbhé neywēmuet!” ³ Ke Yesu akeme be, “Bābhíki re pay amem Ekáti Mandem enyīņ ene Mfō Debhít ákú nyaka ne bō abhen báchí ne yi mpok nsay ákémé bhó? ⁴ Achwe nyaka amem ekeré Mandem, yi ne bōbhi, mányíe nenyíe enen báchyé ntá Mandem. Békōņo ebhé, epú nyaka chak be yi ne bōbhi mányie nenyíe enō. Ndiere bachiākap Mandem ke bábhōņó nyaka ngāngāņ menyie nō. ⁵ Ne bérōņ ambi, bābhíki re pay amem ekáti Moses be bachiākap bákū betik amem ekerákap Mandem ndū nywōbhé neywēmuet ke? Eyo éku be bō mánkwén ebhé ene érēm be mmu áké ku betik ndū nywōbhé neywēmuet ke? Bābhíki rem be bō bákū bebú. ⁶ Nchí ghati bhe be, mmu achí fá ane áchá

ekerákap Mandem. ⁷ Mandem ághàti bhese mbò enyu échí amem ekáti yi be, yi àrè̀m be, ‘Ènyìḡ ene mǝyáḡ chi be bo mángó ntínso ne bati, puyě chi akabhénya. Mbò bǝ bǎriḡi ntí beyəḡ ebhen, mbə bǎbhíki ji bǝ abhen békwéné bérú ne bhə.’ ⁸ Diḡi yé ka be Me Mmu mfú ntá Mandem kǝ mbóḡó berem enyũ mmu ábhóḡó bekə ne ebhé ene éyíḡi nywəbhé neywǝmǝet.”

Yesu abú mmu awə ágú ndũ nywəbhé neywǝmǝet
(Mk 3.1-6; Lk 6.6-11)

⁹ Yesu arək etək écháak achwe amem ekeré nenikimǝeti eyap. ¹⁰ Mmu amət abhak amem ekeré nenikimǝeti eyə ane awə ywi ágú. Mbək bo bábháak aré abhen báyaḡ mbi béré̀m be bekwéné béchí ne Yesu. Bábhép Yesu be, “Ebhé yese érè̀m be épu chak bebə mmu ndũ nywəbhé neywǝmǝet ke?” ¹¹ Yesu akeme bhə be, “Ntiki mmu yweká ane, mbák abhəḡ ághóḡəmen amət, ákwén nókó amem nepi ndũ nywəbhé neywǝmǝet, andə, keferə wu? ¹² Ná ne nkwǎḡwaḡ mmu áchá ághóḡəmen tontó? Eyə étəḡ be ebhé eyese épú káḡ mmu bekwak nti ndũ nywəbhé neywǝmǝet.” ¹³ Yesu arem ntá mmu ane awə ágú be, “Nyabhé awó ywe.” Anyabhe, awó wu ápet ataḡ, abhak mbə ácháak. ¹⁴ Bǝnkwə Fárisi abhen bachi aré baghə nəkə nə, báfú, bárók. Báte eyu, bati beway Yesu.

Èpiḡ ene nkubetik ane Mandem áyábhé

¹⁵ Yesu ariḡi be báte eyu ndu beway yi. Afa, arək ebhak écháak. Beyǎ bhə bákóḡo yi, abú bo mankem abhen mámə. ¹⁶ Yesu asemti bhə be báké ghati bo bachak enyìḡ eti yi. ¹⁷ Éfákári enyu yə be enyìḡ ene ndemekepǝnti Aisáya árémé nyaka émfú tetep. Mandem aghátí nyaka Aisáya andem eti yi be, ¹⁸ “Ghó ka mǝbetok wa ane njábhé. Chi Mǝnti wa ne mbǝḡ maḡák ne yi tontó. Chəḡ nkə Éfóḡó ya émbák ne

yi. Ne chəŋ yí anku māngati maneréket bō mmik ankem be chəŋ yí ampeme bhə. ¹⁹ Apú bhak mbə mmu ane ánù be bo mángók yi. Apú bhak mbə mmu ane bāghok eyəŋ eyi nefí. ²⁰ Yí ápú syep nkóré-tákó ane abho bewəsi, arəp chi bégu. Ne apú neme eróŋó ene bawet amay amem, érəp chi mandú ménémé. Enyu yə kě yi arəŋ ambi beghə bhə ntínso, kpáte yi anku nkaysi ane achi tetep ansət awónem. ²¹ Ne chəŋ bō betəkó mmik menkem mámbaka ntí chi ne yi be ampeme bhə.”

*Bo bárém be betəŋ Yesu bífú chi ntá Belsebul
(Mk 3.20-30; Lk 11.14-23)*

²² Étaré nókó, bōfú básət mbók bárovk ntá Yesu ne yi. Efóŋó ebúbə ke ékú nyaka amík anémé yi ne akwén kebhook. Yesu abú yí, abho berem kepí, ne abho beghə mbaŋ. ²³ Bō mankem abhen bachi are babhak maknkay tontó, bábho bebhəp bati, mándeme nəkə be, “Ebháremə Debhít né ke?” ²⁴ Ke bōnkwə Fárisi bāghókó nókó nó, babho berem be, “Chí Belsebul, mfə befóŋó bebúbəbə ke áchyé Yesu betəŋ bebók befóŋó bebúbəbə be mémfú, méndó, bhə.” Mmü achák apú! ²⁵ Yesu ariŋi nkaysi yap. Arem ntá yap be, “Yěntiki etək ene ákóré áchí are ne bōbati mánu nəkə ne bati, ébhóŋ chi ménémé. Nneréket ane ákóré achi are ákwene kwen. ²⁶ Enyu yə ke echi ne kefo Satan. Mbák Satan äbók Satan, ná kefo eki kétee? ²⁷ Ne mbák nchí bók befóŋó bebúbəbə chi ndü betəŋ Belsebul, bō bhəka básət betəŋ ághá bebók bhə méndó bhó? Èti yə chəŋ bó mántəŋ be. ²⁸ Ke mbák, sayri sayri, məbòk befóŋó bebúbəbə chi ndü betəŋ Efóŋó Mandem, nó Mandem anaŋ achi nenti eneka mbə Mfə. ²⁹ Yě mmu apu kway bechwe amem eket ene mmü ntantaŋ angép enyíŋ, ampəkə, andək ne yó, mbák abhíkí yambi ankem yi angwət. ³⁰ Yě agha ane ápú ne me, achí chí mǔmpap awa. Ne ye agha ane

ápú kwak me menyokoti bho, àtàkátak. ³¹ Dìjì yé ka be, Mandem áfonjori bebú ebhen bo bákù ne bebéptí menyìj ebhen bə bārè̀m. Ke apú fonjori mmu ane árè̀m bebéptí menyìj è̀ti Efóńó Bedyere. ³² Mandem áfonjori yé agha ane árè̀m ebéptí enyìj è̀ti nnyén ena, Me Mmu mfú ntá Mandem, ke apú fonjori mmu ane árè̀m ebúbu è̀ti Efóńó Bedyere. Mandem apú fonjori yi, yé ndũ mmìkì ne, ne yé ndũ mmìk nkò.”

Ǻrìjì enòk chí ndũ kepem

(Lk 6.43-45)

³³ Yesu aròk ambi berem be, “Mbák enòk éri, kepem eki nkwo kéri. Mbák enòk ebhòj neme, kepem eki nkwo kébhòj neme. Mmu àrìjì enòk chí ndũ kepem eki. ³⁴ Bè befé, nó ke échí ne bhe. Ná berítí kepi kekway ye béfú be anyu ené bächí bð bebú? Enyìj ené éjwì mmu anti, yó ke éfù yi anyu. ³⁵ Nkúbhé mbò enyũ menyìj nkáp béjwi amem mókere nkáp, nó ké nkaysi ndíndí ájwì anti mmu ndíndí, ne beri ke béfú are. ³⁶ Dìjì ká be, ewak ene Mandem átàj bð mankem, yéntiki mmu àghati yí enyìj ene ékú ke yéntiki epð eyoj éfú yi anyu. ³⁷ Kèpi eken kéfù wò anyu ké yi ásot antáj wò ewak émot. Mbák berítí kepi ke kéfù wò anyu, ewak eyò, yi àrem be òbhíkí bhòj manyé. Ke mbák bebéptí kepi ke kéfù wò anyu, ewak eyò, Mandem àrem be ókwèn manyé.”

Bárém be Yesu antój erìjì maknkay

(Mk 8.11-12; Lk 11.29-32)

³⁸ Mbòk batòj ebhé Mandem ne bðnkwo Fàrisi bárém ntá Yesu be, “Ntòj, tój erìjì maknkay ene ékway betòj be betaj ebhe béfú ntá Mandem.” ³⁹ Yesu akeme bhò be, “Bebú ná ne mkpáká bhò ane echòj! Bápú kə mbò enyũ Mandem áyàj. Báyàj beghò chi erìjì maknkay! Ke yé

émot mpú təŋ be, ébhíkí fuet chi ene Jóna, ndemekerǫnti Mandem. ⁴⁰ Nkúbhé mbə enyũ Jóna achi nyaka amem meniě nsĩ-ngo ndũ manywəp arat, nó ke bábheme chəŋ Me Mmu mfú ntá Mandem, mbak amem nnem ndũ manywəp arat. ⁴¹ Ewak ene Mandem átəŋ bə mmik, bə etək Ninive báfate mángati bhe be bǎkə bebú. Ewak eyə, bó bárem nə ntá yeka mbənyune bə bátik nyaka nsem ndũ bebú bhap mpok Jóna ághátí bho Eyəŋ Mandem. Néne, mmu achí fá néntí eneka ane áchá Jóna; yě nə, bǎpu ka betiknsem ndũ bebú ebheka. ⁴² Ewak Mandem átəŋ bə mmik, mfə ngoré ane áchí nyaka etək Shéba áfate andem be bǎkə bebú. Ārem be bǎkú bebú mbənyune yi afu nyaka neko nesie arək beghok menyiy ebhen Mfə Sólomon átəŋ bho ne beyǎ nerinjikepi. Ne nchí ghati bhe be mmu achi fá néntí eneka ane acha Sólomon, Yě nó, bǎpú ka beghok yi.”

Εφόγο ebúbə ékway bepetnsem ntá mmu

(Lk 11.24-26)

⁴³ Bérəŋ ambi Yesu arem be, “Mbák mámbók εφόγο ebúbə éndó mmu, érap chí bóŋboŋbóŋ amem baso, énjəŋ nəkə ebhak ene yə échwe. Mbák ébhíkí ghó ebhak bechəkə, ⁴⁴ érəm be, ‘Chəŋ mpetnsem ebhak ene mfú.’ Ne énáŋ émpétnsem, éngó be yě mmu apu amem esí eket eyi, ne be, mányə yə, bágókó sayri, ⁴⁵ εφόγο ebúbə eyə érdə ye, énsot befóγο bebúbebú béchák tándramot ebhen bébébhé becha yə. Bó menkem mendək, menchwe mmu wu amuet, mémbak ne yi, nté yi ambép ancha ane mbi. Nə, ké ébhóγο befákari ne be bo bebú abhen mkpák ane echəŋ.”

Nnə Yesu ne bǎmáyi

(Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)

⁴⁶ Ené Yesu árəŋ ambi berem menyiy ebhen yi ághàti bho, máyi ne bǎmayi bǎtwó bátee nefí, mánjaŋ nəkə berem

kepi ne yi. ⁴⁷ Mmũ amot aghati Yesu be, “Máye ne bõmaye báchí nefí téé, báyañ berem kepi ne wo.” * ⁴⁸ Ke Yesu akeme mmu wu be, “Sayri sayri, máya chí agha? Ne ntiki bho bachi bõmaya?” ⁴⁹ Yesu asá awo ntá bakoño bhi, arem be, “Máya chí bõbhen, ne bõmaya chí bõbhen. ⁵⁰ Bõ abhen bákù enyiyi ene Etaya mmu achi amfay áyañ bó manku, ke báchí maya, ne bõmaya.”

13

Yesu atém nekay ntyëmbwot

(Mk 4.1-9; Lk 8.4-8)

¹ Nkúbhé nywop eno, Yesu afú amem eket ene yi achi are, arok achoko neku manyu. ² Beyä bo bákóño yi aré. Yesu aro bho tété, arok achwe, achoko amem áchwí ené beyä böbhö báté angokonyén. ³ Abho beghati bhö beyä menyiyi ndũ bakay be, “Ewak émot, nkwanjanki amot arok betak enyũ nchwifú amem nki ywi. ⁴ Ené yi átak áròñ, mbok akwenti ndũ mómbi ane áchí amem nki. Kenen kétwó kébwópti nchwi yo nkem. ⁵ Achák akwenti ndũ mmik setárebhé ane ntap abhiki ya are. Awakari achak. ⁶ Ke mpok mmok áfú, ásón yo ndũ bakan ayi ábhíki kway bechwe amik sayri. Anijti, awosi. ⁷ Anefú akwenti ndũ mmik ane táko nsense ágò are. Achak are gó, ke táko nsense agó áchet yo kpát agú. ⁸ Nchwi áchák akwenti ndũ mmik ndíndí, achak, agó, achye beyä nchwi. Nchwi ayá acha ane bápí ndon besa betay, achák ndon besa berat, anefu ndon esa nsem byo.” ⁹ Ndũ ngwenti, Yesu arem be, “Mmu ane áyañ beghok, ántá batú ángók sayri.”

Yesu aghati baghok abhi ntí ane yi átèm bakay

(Mk 4.10-12; Lk 8.9-10)

* ^{12:47} Ndón ane ápú amem basiñ amen tesáy.

¹⁰ Yesu ánánjá nókó betem nekăy nkwarjanki, baghok abhi b́arók ntá yi bábhép yi be, “Ndaká yí óghàti bho menyij ndũ bakay?”

¹¹ Yesu akeme bhò be, “Mandem akw mändijni tetep ane áchí bhésé bhésé, ne eyò ékwak b́arijni enyũ yi ábhák ne bho mbò Mfò wap. Ke abhíkí kw nò ne bo bachak. ¹² Mmu ane afyé ntí beghok menyij ebhen métòn ajwimem. Měkw yi andijni beyă menyij bechak. Ke mmũ ane apu fyé ntí, yě chi mandú enyij ane yi arijni básot ntá yi. ¹³ Ntí ane nchí ghati bhò menyij ndũ bakay achi be, báyiñi ke bápú ghò, ne b́aghok menyij mbò be bápú ghok, ne bápú jwimem.

¹⁴ Bòbhen, bákù enyij ene ndemekerĩnti Aisáya árémé nyaka émfú tetep. Mandem akw nyaka Aisáya andem be, ‘Chon mǎngoko ghok beyon ebha ke bápú jwimem wáwák; chon mǎnjijni yijni ke bápú ghò,

¹⁵ Échí enyu yò mbonyune batí bóbhen ákw b́arop bechiñtí bho,
 b́achí mbò bõ abhen batú ábé bhò ne bapu pere yán beghok yěnyij,
 b́achí mbò bo abhen bákútí amík
 be báké ghó mban,
 ne bé batú yap áké ghók yěnyij,
 ne be báké jwimem,
 mantwò ntá ya, mbú bhò.’ ”

¹⁶ Yesu arók ambi berem be, “Ke mbák chí bhe, éri ntá yeka echa, mbonyune amík ayeka ághò mban, ne batú yeká ághòk mban. ¹⁷ Nchí ghati bhe be, beyă baremé kerĩnti ne bõ abhen b́achí chak besí Mandem b́abhón nyaka ekwak beghò menyij ebhen b́aghò ke bò keghò bhò. B́abhón ekwak beghok menyij ebhen b́aghòk, ke b́abhíkí ghok bhò.”

Yesu aghati baghok abhi ntí nekăy ntyëmbwot

¹⁸ Yesu arək ambi berem be, “Ghók yé ka enyiy ene nekäy mmu ane ataka mbwət nètòŋ. ¹⁹ Mbuət ane ákwéntí ndũ móm̄bi ane achi amem nki, até ndũ mmu ane ághókó Mbok Ndíndí ěti enyu Mandem ábhak Mfə ywi, ke yi kejjwimem, Satan atwó ye afəŋə mbok ane Mandem ápí amem nti eni. ²⁰ Mbuət ane ákwéntí ndũ mmik setárébhé até ndũ mmu ane ághòk Eyəŋ Mandem, anoko témté ne beyă maŋák. ²¹ Ke yi kebhóŋ bakaŋ amik. Ante kákáti ndu móm̄biŋi mpok. Ke mpok esəŋəri étwó ne bo máambo menyok yi ěti Eyəŋ Mandem ene yi anoko, amfere amə témté. ²² Ne mbwət ane ákwéntí ndũ mmik tákə nsense, até ndũ mmu ane ághòk Eyəŋ Mandem, ke básémé ěti menyiy mmik atwó nókó yi anti, ne ngojó nkáp, angəkəntik Eyəŋ Mandem ene echi are, Eyəŋ Mandem yə kekwak yi ndũ nepém eni. ²³ Mbák chi mmu ane ághòk Eyəŋ Mandem anjjwimem, émbak yi anti, achí mbə mbwət ane ákwéntí ndũ mmik ndíndí, achak, ágó sayri, achye beyă mbwət nkə. Ne nsáy Eyəŋ Mandem ndũ nepém mmu achi mbə mbwət nkə ane áyá áchá ane bápí, ndəŋ esa nsem byo, achák ndəŋ besa berat, ne anefu ndəŋ besa betay.”

Yesu atém nekay tákə ane mǔmpap ápí

²⁴ Yesu atém nekay néchák be, “Mbák Mandem ambak ne mmu mbə enyũ Mfə ábhák ne bəbhi, nepém eni nébhák mbə nki ané mmũfu ápí nchwi. ²⁵ Ke mǔmpap arək ne beti ené bo bábhùre kenó, aták nchaŋ, arək ebhak eyi. ²⁶ Mpok nchwi ágó, abho menyu kepem, ke bághó nchaŋ aré. ²⁷ Bakǔ-betik báfá bárók ntá mbəŋónki barem be, ‘Ěta, pú nchwi ke sépí amem nki? Nchaŋ éfu aré fá?’ ²⁸ Akeme bhə be, ‘Mǔmpap kě ápí nə nchaŋ eyə.’ Bábhép yi be, ‘Séndók sémféré yó éndəp chi nchwi yəyə ke?’ ²⁹ Mbəŋónki akeme bhə be, ‘Dǎ ká. Mbák mǎndók beferé

nchaṅ eyo, bākway béfère mbək nchwi nkwo. ³⁰ Dǒ ká yo ambak, mpok ánánj ánkway, chōṅ ndem bō abhen báfère nchwi ebhi mánjám̄bi mamfere nchaṅ eyo mányokoti ndũ nebhæet amot, mánsóṅ. Ke mām̄fere nchwi mām̄bære anywóp.’”

*Nekäy sepeṁ mónok ane bábhìṅi be móstat
(Mk 4.30-32; Lk 13.18-19)*

³¹ Yesu atém nekay néchák be, “Kefō Mandem fá amik kechi mbō sepeṁ mónok ane bábhìṅi be móstat, ane bápí amem nki. ³² Sepeṁe mónok móstat séchí níṅíníṅí tontó, ke mbák sénchák, sengo, sébhak nnet mónok ane áchik. Kenen kéntwō kente manyay ndũ batabhe yi.”

*Yesu atém nekay yís
(Lk 13.20-21)*

³³ Yesu atém bhō nekay néchák be, “Kefō Mandem fá amik kechi mbō yís ane ngoré ásóré achemti ne nchán fláwa érát. Mandu yís wu akū fláwa nkem amwot, kpát ajwi ndũ enyiṅ ene yi achi are.”

*Ntí ane Yesu átémé bakay
(Mk 4.33-34)*

³⁴ Yesu aghati bho menyiṅ ebhen menkem chi ndũ bakay. Yi ke ghati bhó yěnyiṅ ene yi abhiki tém nekay. ³⁵ Atém bakay betōṅ be enyiṅ ene ndemekep̄inti Aisáya árémé nyaka be chōṅ emfakari, éfákárí. Aisáya areṁ nyaka be,
“Chōṅ ngati bhō menyiṅ chi ndũ bakay,
chōṅ ntōṅ bō menyiṅ ebhen Mandem ákú mém̄bák
bhésé bhésé, te ndũ nebhōmik.”

Ntí ane Yesu ateme nekay tákō mbúmbū ne bakōndik

³⁶ Yesu arə ye beyä bö abhen bachi nefí, arək achwe anywóp ne baghəkó bhi. Aré, baghəkó bhi barem ntá yi be, “Eta, ghatí bhese ntí nekäy nchaḡ.”

³⁷ Yesu akeme bhə be, “Me Mmu mfú ntá Mandem kë nchí mmu ane ápi nchwí amem nki. ³⁸ Nki chí mmik nkem, ne nchwí chí bo abhen Mandem áchí Mfə wap. Nchaḡ chí bö Satan. ³⁹ Mümpap ane ápi nchaḡ chí Satan. Mpok ane báfère mbwət ebhi chí nemäy mmik, ne bakü betik abhen báfère mbwət ebhi chí boängel Mandem. ⁴⁰ Nkúbhé mbə enyü báféré nchaḡ, mányokoti nebhuet amət básóḡ, enyu yə ke ébhóḡó bэфákari mpok mmik ámay. ⁴¹ Mpok yə, Me Mmu mfú ntá Mandem, nchí to boängel bha mǎmfere yěntiki enyiḡ ene étwə ne bebú, ne yěntiki nkə bebú ndü nkwə bo abhen me nchí Mfə wap. ⁴² Boängel bha báfère bhə mámese amem nepingo. Aré, bábhək ndü nedí kebho ne nenyíé ámén. ⁴³ Mpok yə, bo abhen bachi chak besí Mandem bǎghə mbə mmok ndü nebhuet ane Etayap achi Mfə. Yěntiki mmu ane áyàḡ beghok enyiḡ ene mǎrəm, ántá batú ángók sayri!”

Yesu atém nekäy enyiḡ beyä nkáp ene echi bhésé bhésé

⁴⁴ Yesu atém nekay néchák be, “Kefə Mandem kechi mbə enyiḡ beyä nkáp ene echi bhésé bhésé amem nki. Mmu amət ághó nókó yə, apət abhese yə sayri, arə, arək ne beyä maḡák, ati yěntiki enyiḡ eyi, asət nkáp, aku nki wu.”

Nekäy ntay enen beyä nkáp

⁴⁵ Yesu atém nekay néchák be, “Kefə Mandem kéchí mbə nkəsíé ane áyàḡ beku batay beyä nkáp. ⁴⁶ Ághó nókó némót enen neyá nkáp tontó, arək atí yěntiki enyiḡ eyi, aku ntäy beyä nkáp enə.”

Yesu atém nekay ási

⁴⁷ Yesu apet atém nekay néchák be, “Kefō Mandem kechi mbō beyǎ nkáp ané báguébhé anyén ne ákém nsi menyū ne menyū. ⁴⁸ Ási ájwí nókó ne nsi, báya bákó ebhi, bachōkō amik bayap nsi ene eri, báfyé ndū menyū. Báto ené ébhíkí ri. ⁴⁹ Enyu eyō ke ébhāk chōj mpok mmik ámay. Bōangel bátwò, mámfere bakǔ bebú ndū nkwo bō abhen bachi chak besi Mandem, ⁵⁰ mámfyé amem nepingo. Aré, bábhak ndū nedí kebho ne nenyie ámén.”

Barak akō ne ané así

⁵¹ Yesu abhép baghōkó bhi mbák bájwimem ndū menyū ebhen yi ághátí bhō menkem.

Bákéme yi be bajwimem.

Nku Nsí ne Nku Nkō

⁵² Yesu arem be, “Yěntiki ntōj ebhé Mandem ane ághókó, áriji enyū Mandem ábhák ne bho mbō Mfō wap, achí mbō mbōjōket ane áfēre menyū bekō ne ebhen besi amem móket ane yi ábhúré menyū.”

Bábyak Yesu etōk Násáret

(Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)

⁵³ Yesu anaŋa nōkō betem bakay yō ndu betōj bo menyū, afa atú etōk wu. ⁵⁴ Apetnsem etōk eyi Násáret. Ené yi átōj Eyōj Mandem amem eket ene nenikímæt eyap, bo bábhak maknkay tontó. Bábhó bebhep bati be, “Aré bhōj enen enyū neriŋíndak fá? Aré bhōj betaj fá ndu bekū berem menyūj maknkay enyu ene? ⁵⁵ Pú mmō nchwě menōk né? Pú María kě achi máyi? Pú Jems, ne Joséf, ne Símun, ne Júdas, chi bōmayi abhen babhakanem? ⁵⁶ Pú bōmayi abhen baghōré báchí fá mankem nebhet amət ne bhese? Aré bhōj enyū neriŋíkēpi enen, ne enyū betaj ebhen fá?” ⁵⁷ Ekū bare byak yi byak.

Yesu aghati ye bhə be, “Bo báchyè ndemekerǫnti Mandem kenókó yǫntiki ebhak. Ndiere etək eyi, ne ndũ nneréket ywi, ke bápú chyē yi kenókó.” ⁵⁸ Tǫndu bó bábhíkí bhəŋ neka ne Yesu, yi kekə beyǻ menyiŋí maknkay amem etək eyi Násáret.

14

Enyu báwáy Jǫn Njwiti
(Mk 6.14-29; Lk 9.7-9)

¹ Mpok yə, Hérəd abhak mmu ane ákəm atú Gálili. Ághókó nókó ǫti menyiŋ ebhen Yesu ákə, ² arem ntá bakǫ betik abhi atú Gálili ǫti Yesu be, “Jǫn Njwiti ke aperensem ndũ nerém. ǫti yə kǫ yí ábhóŋó betəŋ bekə menyiŋí maknkay.” ³ Hérəd akaysi be Yesu chi Jǫn Njwiti ǫti enyiŋ ene yi ákú nyaka ntá Jǫn. Achyé nyaka eyəŋ, bákém Jǫn, bagwət, ne báfyé yi ekerékenəŋ bekoŋo enyiŋ ene ngoré ywi Heródias áyàŋ. Heródias ayámbi achi nyaka chi ngoré Fílip, manə Hérəd, ke Hérəd ǻsət yi ndũ nebhay. ⁴ Hérəd ǻsóre nókó Heródias ndũ nebhay, Jǫn aré ghati yi be, “Ǫbhé eyese bo Israel ebhiki ka be ómbay Heródias ngoré məmáye.” ⁵ Hérəd ǻyàŋ nyaka berem mángwáy Jǫn, ke are chá y bǫ abhen yi achi münti wap. Bo Israel mánoko nyaka be Jǫn achi ndemekerǫnti Mandem. ⁶ Ke ewak Hérəd ánáká epǻ nebhe eyi, mmǫ Heródias ane mǫngoré abhén nebhen sayri besí bo abhen bachi ndũ epǻ yə. Nebhén eni nekə Hérəd abhəŋ beyǻ maŋák, ⁷ kpát Hérəd ayiki be, “Chəŋ nchyé wə yǫntiki enyiŋ ene óyàŋ nchyé wə.” ⁸ Békóŋo enyiŋ ene máyi aghati yi, arək arem ntá Hérəd be, “Chié me ntí Jǫn Njwiti amem nchán myákátí-ne néne!” ⁹ Mfə Hérəd apəp! ǫti neyiki ane yí áyiki nyaka besí mankə abhi échá yi beyibhiri eyəŋ eyi. Achye ye eyəŋ bé batemé nenu mankə mbə enyũ mmǫ Heródias áyàŋ. ¹⁰ Akə ye

bárók ekerékenon, bafere ntí Jõn Njwiti, ¹¹ báfyé amem nchán myákátí, bárók bachye ntá mmõ Heródias. Asot, arøk achye ntá máyi. ¹² Bakonó Jõn bárók, basot erené Jõn barøk, babhemé. Bárók ye baghati Yesu enyih ené éfákári ne Jõn.

Yesu adík ngemntay bho

(Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Yesu ághókó nókó mbok newú Jõn, afa, bárók bachwe amem áchwí, babho beron ndü nebhuet ane yë mmu achak apu. Ayàn nyaka be mámbák bõbhõ. Ke mpok bo bághókó be yi asot áchwí årøn, báfá betøk ebhap, babho bekonon yi ne bekek. ¹⁴ Yesu áfú amem áchwí, akó ebhi. Aghó beyã bho, ntínso nékém yi ne bhó. Abú abhen mámè. ¹⁵ Égháká nókó beku, baghókó bhi bárók ntá yi barem be, “Nywõp nénan neron, ne nebhuet ane chi ebhi. Ghatí bõbhen be mándók ndü bõbetøk abhen báchí fá kekwoť manku enyih ményie.” ¹⁶ Yesu aghati baghókó bhi be, “Ntí apu beghati bhõ be mándók mánján nenyié. Bë babhõn, chyë ká bhõ nenyié mányié.” ¹⁷ Bákéme yi be, “Sébhõn chi bõbekpokó bret batay ne nsi epay. Enyih echak épú”. ¹⁸ Yesu aghati bhõ be, “Twó ká ne bhõ.” ¹⁹ Aghati ye beyã bõbhõ be manchõkõ amik ndü tákõ. Asot ye bekpokó bret bhõ bétáy ne nsi epay. Ayon amik mfay. Achye bakak ntá Mandem, abho bébókóti bret wu anchye nõkõ ntá baghókó bhi be mánkóre ne nsi ntá beyã bõbhõ. ²⁰ Yëntiki mmu wap anyié kpát ajwi. Baghõk Yesu mányókóti nenyié enen nerõbhe. Néjwí bekay byo ne bepáy. ²¹ Mpãy babhakanem abhen manyié bret wu ne nsi eyõ ábhák mbo nka etay, kefyé baghoré ne bhõ.

Yesu are kõ amfãnyén

(Mk 6.45-52; Jn 6.15-21)

²² Ἐβήκί tat, Yesu aghati baghəkó bhi be mándók mǎnchwe amem áchwí, mámpe nnyén manjambi ndũ ebhě manyu echak. Arəp ansem beku beyă bo bhə abhen bachi are mangure. ²³ Ἀνάηά νόκό beku nə, akó amfáy njie aywĩntí ndu menikmæet. Beti begú bétémeri yi are. ²⁴ Μποκ γə, áchwí ane ápókó baghəkó bhi anaη arəη nyaka nekə nesie befu angəkonyén. Mbúép atəηatəη ere fú bhə ambi. Ἐκú mpérényen eya écha, bə mánu nəkə ne γə. ²⁵ Βεφæet nkárénká éráτ beghaka nkárénká étandat betí Yesu abho beko amfányén berəη betemeri bhə. ²⁶ Κε bághó νόκό ndũ yi ákə amfányén átwə, bécháy békém bhə tontó. Bábhə bebik, mándeme nəkə be, “Chí efónó-ngu! Chí efónó-ngu!” ²⁷ Τέmté wu, Yesu afyé bhə nti arem be, “Chí με, bǎké chay!”

²⁸ Πίτα akeme yi be, “Acha, mbák chí wə, chyě eyəη be nsép anyén, nkə, ntemeri wə.” ²⁹ Yesu akeme Πίτα be, “Σεπ twó.” Πίτα afú amem áchwí asep anyén abho beko andəkə nəkə betemeri Yesu. ³⁰ Κε ághó νόκό ndũ mbúép ákə mpérényen ékə te amfay ke énsəp, abho becháy ne abho begure anyén témté. Abik ye arem ntá Yesu be, “Acha, pemé me!” ³¹ Yesu asá awə témté akem yi arem be, “Πίτα, neka ene négupsi necha! Ndaká yí ómákátí be mǎkwáy beku wə ónkə amfányen?” ³² Yesu ne Πίτα bákó νόκό ndu áchwí, mbúép wu ákwen. ³³ Baghək Yesu babho ye békwen yi beka, ndu bechye yi kenókó, mándeme nəkə be, “Τετερ, ochí Mmə Mandem!”

Yesu abú bömame
(Mk 6.53-56)

³⁴ Yesu ne baghəkó bhi mánáηά νόκό bepe manyu, bákó ebhi, atú Genésaret. ³⁵ Bo abhen bachi atú etək eyə báriηjí bé Yesu achi are. Bátó eyəη mbǎnkem beku bo mántwə ntá yi ne bömame. ³⁶ Bo abhen bárovó ntá Yesu ne

bõmame bhap, mánikmæet bé yi ando bõmame mántøk yě chi nkokoŋ nden ayi. Ne yěntiki mmu ane ánú átókó nkokoŋ nden Yesu, ataŋ.

15

Βεπιŋí bho ne bebhé Mandem
(Mk 7.1-13)

¹ Étaré nókó, mbøk bõnkwo Fárisi ne batõŋ ebhé Mandem báfú Yerúsalem bárók ntá Yesu bábhep yi be, ²“Ndaká yí baghókó bhe bápú koŋo bepiŋ ebhen bachĩmbi bhese? Bápú so amo ke manyié nenyie.”

³ Yesu akeme bhø be, “Ne ndaká yí bãrø bebhé Mandem, mãnkoŋo nõkø chi menyĩŋ ebhen bachĩmbi bheka batõŋo?”

⁴ Mandem arem be, ‘Chié étaye ne máye kenókó’ ne be ‘Yě agha ane árèm ebépti eyõŋ ntá etayi, yě máyi, bábheŋ beway yi.’

⁵ Ke bãghàti bho be, ‘Mbák mmu ándém ntá etayi, yě máyi be, “Nsøt enyiŋ ene mbõŋó mbú bekwak wø ne yo, nchyé ntá Mandem”, ne bé yi abhiki bhõŋ bechye máyi, yě etayi kenókó,’ ⁶ nó bãbyak bebhé Mandem, ne bãbhøre chi bepiŋítøk. ⁷ Bě bõ betábhá! Ndemekerpĩnti Aisáya arem nyaka ndak aywi tetep èti yeka! Aghátĩ nyaka bho be Mandem arem be,

⁸ ‘Bõbhen báchyè me kenókó chi ne beyõŋõnyu bhap, bati yap asap nekø ne me.

⁹ Kenókó eken báchyè me kechi chi ndéndem, mbõnyune bebhé ebhen bakwãŋwãŋ báfyé, ke bø bátõŋ bho mbø be bechi Eyõŋ eya.’ ”

Enyiŋ ene ényõp mmu
(Mk 7.14-23)

¹⁰ Yesu árémé nókó nó, abhiŋi beyã bo abhen bachi aré arem be, “Tá ká batú mãngok enyiŋ ene mbõŋó béréem, mãnjwimem! ¹¹ Puyě enyiŋ ene échwè anyu kě ékù mmu

áké bhák pépép besí Mandem. Enyiḡ ene éfú mmu anyu ke ékà mmu áké bhák pépép besí Mandem.”

¹² Yesu árémé nókó nó, bakoḡo bhi bákókósi mmæet ne yi, barem be, “Eta, ɔ́ríjí nó be ndak ane órémé áku bati ábè bõnkwo Fárisi?” ¹³ Yesu akeme bho be, “Chḡ mánḡwḡp yéntiki enyiḡ ene Etaya mmu achi amfay ábhíki pi, mámfere. ¹⁴ Dǒ ká bho awu! Báchí chí manémámik abhen báyaḡ beya bho mbi. Ne mbák nnémámik ánjá nti nnémámik mbi, bó mankem bákwen amem nepi.”

¹⁵ Píta arem ntá Yesu be, “Eta, ghatí bhese ntí nekay enen.”

¹⁶ Ékú Yesu abhép bho be, “Bě nkwo bǎbhíkiḡe jwimem ndũ menyiḡ ebhen mérème? ¹⁷ Bǎbhíki riḡi be yéntiki enyiḡ ene mmu afyé anyu, énsɛp yí menie, áḡi yo amfere? ¹⁸ Ke yéntiki enyiḡ ene éfú mmu anyu, éfú yi chi anti, ne yo ké ékwày beku yi áké bhak pépép besí Mandem. ¹⁹ Nḡ chi be amem nti mmu ké nkaysi mbúmbu áfù, antó mmu ndũ bebéptí menyiḡ mbḡ beway mmu, bekwen berwḡp, kebháré eken bǒ abhen bábhíki bhay bati, ne aghép, ne bété ntísie ákwáré, ne bérép bebéptí menyiḡ éti mmu ndũ bechḡnti nnyén eni. ²⁰ Menyiḡ ebhen ke békà mmu áké bhák pépép besí Mandem. Ményiḡe nenyíé keso amḡ, apú ku be mmu áké bhák pépép besí Mandem.”

Yesu abú ngḡré ane apu mmu Israel

(Mk 7.24-30)

²¹ Yesu afa ye atú Gálili ne bakoḡo bhi, bárók ndũ atú etók ane achi kekwoḡ Táyá ne Sídon. ²² Ngḡré amḡ abhak atú etók wu ane apu mmu Israel, ke abhak mmu Kánǎn. Arók ntá Yesu, ambik nḡko be, “Acha, mmǒ Mfḡ Debhít, ghó mé ntínsó! Éfḡḡó ebúbu ésdḡḡori mówa tontó.”

²³ Yesu ke keme yí yé eyḡḡ. Ne bakoḡo Yesu baghati Yesu be, “Bók yi andók. Áchyè bhese esḡḡori.”

²⁴ Yesu akeme be, “Mandem ato mé be ntwo nkwak chi bo Israel, bághónómén yi ane ánémé ebhi.”

²⁵ Ke ngóre wu arak akwén bekak Yesu are nik yi mmuet andeme nako be, “Acha, kwak me.”

²⁶ Yesu akeme yi be, “Épú chak besot nenyíé bho mányché ntá mmú.”

²⁷ Ngóre wu arem be, “Acha, échí tetep, ke mpok mmu ányie nenyíé, apú káñ mmú be éké nyie bechokotí ebhen bákwènti amík.”

²⁸ Yesu akeme ye yi be, “Ochí ngóre ane óbhóhó neka ne me tetep, ne chon Mandem anka ntá yèntiki enyih ene óyàñ.” Témté wu, móywi atan.

Yesu abú beyä bho bachak

²⁹ Yesu afa ye atú Táya ne Sídon apetnsem angoko manyu Gálili. Ako, afuét aré, akó achoko ambi njie.

³⁰ Beyä bho babho beron ntá yi ne bömame, ne bakem, ne bo abhen bachi bhure, ne manémámik, ne babhók ne bömame bácháak, mámbure nako bho besí bhi. Abú bhó mankem. ³¹ Manyu áchók bö abhen bachi are ndü bágghó bé babhók bábho berem keri, ne be bö abhen bachi bhure báfate kperep, ne bakem bábho beko, ne manémámik babho begho mban. Bábhó bebíti Mandem, Mmu bo Israel báchyè kenókó.

Yesu adík nka bo enwi

³² Yesu abhiji ye bakoñ bhi arem be, “Ntínso nékém me ne böbhen. Báchí fá ne me ndü manywop arat, ne bábhíki bhón yènyih menyie. Mbíki yán beró bo mandak kenyie nenyíé mbonyune bákway begu nsay ambi.”

³³ Bakoñ bhi bábhép yi be, “Etok épú fá, chon sémbón nenyíé enen nékway beyä böbhen fá?”

³⁴ Yesu abhép bhó be, “Bäbhon bekpokó bret afo méní?”
Bákéme yi be, “Sébhon bekpok tándramot, ne baru nsi.”

³⁵ Yesu achye ye eyəŋ be bó mankem mánychókó amik.
³⁶ Asot ye bekrókó bret ebhə tándrámət ne nsi. Áchyé nókó bakak ntá Mandem, abho bébókóti bhə anchye nəko ntá bakoŋo bhi, bé mánkóré ntá böbhə. ³⁷ Yěntiki mmu anyié ane ákwáy yi. Bakəŋo bhi bábwəpti nenyíé enén néróbhé. Néjwí bekay tándrámət. ³⁸ Mpəy babhakanem abhen mányíé nenyíé enə abhak mbə nká enwi kefyé məmbə ne baghəré.

³⁹ Yesu aghati ye bhó bé mángúré. Bo mankem bárovŋ nókó, asep anyén ne bakoŋo bhi, asot áchwí arək atú Magádan.

16

Bábhép Yesu erinjí maknkay
 (Mk 8.11-13; Lk 12.54-56)

¹ Ewak émət, bönkwə Fárisi ne bönkwə Sádusi bárovk ntá Yesu bərə yaŋ mbi memə yi. Bábhép yi ankə enyinjí maknkay ené ébhak mbə erinj ené étəŋ be betəŋ ebhi béfú chi ntá Mandem. ² Yesu akeme bhə be, “Mbák mmok áném beku, nebu némbak chuuu, be bərəm be, Chəŋ nywəp nendi mbore. ³ Ne mbák nywəp nénjí nebu néngiri, bərəm be, ‘Chəŋ nywəp némbép tontó.’ Bəřinjí béyinjí nebu məndem mbák manyier əkwen chəŋ, ne mbák apu kwen. Ke bəghə menyinj ebhen bəfəkari echəŋ, be kerinjí ntí ane bə bəfəkari. ⁴ Bebú ná ne mkpáká bho ane echəŋ! Bápú kə mbə enyŷ Mandem áyàŋ. Báyàŋ beghə chi erinjí maknkay! Ke yě émət mpú təŋ be, ébhíkí fuet chi ené Jóna, ndemekeřinti Mandem.” Yesu árémé nókó nó, arə bhə, arək. *

* 16:4 Sádusi: Bo Sádusi bəhiki noko nyaka be chəŋ bawú mámpetnsem ndŷ nepém.

Yís nkwə Fárisi ne Sádusi
(Mk 8.14-21)

⁵ Bakoŋo Yesu bápé barək ebhě manyu echak, baghə be baghəkəntik bepəkə Bret. ⁶ Yesu aghati bhə be, “Sət ka mpok ne yís ane bənkwə Fárisi, † mǎnsət mpok ne yís ane bənkwə Sádusi.” ⁷ Bábhó berem ne bati be, “Ǻrəm nə chi ndű sébhíkí twə ne Bret.” ⁸ Yesu arinjì enyij̄ ené bó bǎrəm, abhép bhə be, “Ndaká yí bǎrəm ɛti Bret ane bǎbhíkí bhóŋ? Neka eneka négupsì necha! ⁹ Kpátě echəŋ bǎbhíkíre jwimem-ɛ? Bǎghókóntik ndu ndíkí nka bho etay ne bekpəkó Bret betay? Bǎghókóntik bekǎy Bret ane áróbhé? ¹⁰ Ná ne ane bekpok tándrámət ane nká bho enwi mányíé? Bǎghókóntik Bret ane áróbhé mǎnyókóti bǎfyə ndű bekay? ¹¹ Ndaká yí bǎpú kway beghə be mpú rem mbə chi ɛti Bret? Sət ka mpok ne yís ane bənkwə Fárisi, ne ane bənkwə Sádusi.” ¹² Afǔ kě bakoŋo Yesu bájwimem be Yesu abhíkí semti bhə chi ɛti yís ane bǎfyè ndű flawa, ke ɛti menyij̄ ebhen bənkwə Fárisi ne ebhen bənkwə Sádusi bátəŋ.

Píta arəm be Yesu chí Mpeme
(Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)

¹³ Yesu arək atú Seséria Fílipi ne baghəkó bhi. Aré, abhép bhə be, “Bo bǎrəm bé Mə Mmu mfú ntá Mandem nchí agha?” ¹⁴ Bákéme Yesu be, “Mbək bho bǎrəm be ɔchí Jǔn Njwiti. Bachak be Elájija, abhénéfú bé ndeməkəpǎnti Jeremáya, ne be, mbák puyě yi, nə chi ndeməkəpǎnti achak.” ¹⁵ Yesu abhép bhə be, “Ke bě babhəŋ bǎrəm be menchí agha?” ¹⁶ Símun Píta akeme yi be, “Wə ke óchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariɛp be ătò, wə ke óchí Mmə Mandem ane áchí nepém.” ¹⁷ Yesu akeme Píta be, “Símun

† 16:6 yís chi enyij̄ ene ékə fláwa ane Bret anko.

mmḑ Jóna, éri ntá ye echa! Etaya mmu áchí amfay ke ákú óríńjĩ ndak ane, puyě nkwă. ¹⁸ Wə, ɔchí setárébhé, † ne ndũ setárébhé esén ke nchí te eket eya. § Ne yě chí betanjá newú bépú kway betan mencha nkwə bo Mandem. ¹⁹ Ne chəŋ nchyé wə betan amem Kefə Mandem. Ne enyiŋ ené ógwóré fá amik, chəŋ Mandem angwət yə awu amfay. Ené ókánjárí, Mandem ákanari awu amfay.” ²⁰ Yesu árémé nókó nó, asemti ye bakoŋo bhi bati byo ne apay be báké kə yě mmu andiŋi be yi chí Mpepe ane Mandem afyé nyaka bariep be ätə.

Yesu arem be chəŋ manchye yi beyă esəŋori ne mangway yi

(Mk 8.31-9.1; Lk 9.22-27)

²¹ Bébhó mpok yə, Yesu abho bégháti bakoŋo bhi menyin ebhen bebhəŋə befakari ne yi. Arem be yi abhəŋ berəŋ Yerúsalem, ne aré, böbati etək, ne böbati bachi-ákap Mandem ne batəŋ ebhé Moses mánchye yi beyă esəŋori, kpát mángwáy yi, ke éghaka nəkə manywəp arat, ampətnsem ndũ nepém. ²² Ke Píta asət yi nepak, abho beji yi be, “Acha, Mandem áké ka! Awũ ndak ábhíkí bhəŋ befakari ne wə!” ²³ Ke Yesu ayibhiri mmuet ayinji Píta, arem be, “Satan, fá mé besí! ɔchí erem ntá, ntá ya. Nkaysi ye chí nkaysi nkwəŋwəŋ, abhíkí fu ntá Mandem!”

Eryin ene mmu ábhóŋó beke ke ambak nkoŋo Yesu

(Mk 8.34-9.1; Lk 9.23-27)

²⁴ Yesu aghati ye baghəkó bhi be, “Mbák mmu áyàŋ bebhak nkoŋo wa, ángókóntik mmuet yi, ampəkə ekotákátí yi, ankoŋo me. ²⁵ Yě agha ane áyàŋ bepepe mmuet yi ánem nepém eni. Ke yě agha ane áká menem

† 16:18 setárébhé: Píta, chi “Setárébhé” ndũ eyəŋó Grik chí Píta. § 16:18 eket eya: Chi nkwə bo Mandem.

nepém eni ěti ya, ábhəŋ nə. ²⁶ Ntiki nsáy mmu ábhəŋ mbák abhəŋ yěntiki enyih fá amik, ke aném nepém eni? Ne mbák mmu áném nepém eni, ntiki enyih yí ákwày besət anchye bé yi ampət ambəŋ nepém eni? ²⁷ Nchí ghati bhe menyih ebhen mbənyune chəŋ Me Mmu mfú ntá Mandem mpətnsem fá amik ne betaŋ Etaya. Mbəŋ bétwə ne bəáŋgel Mandem, nchyé yěntiki mmu aywi akap, békóŋo betik ebhen yi áká. ²⁸ Nchí ghati bhe be, mbək yeKa báchí fá te abhen bápú gu kpáte mǎngó Me Mmu mfú ntá Mandem ndu nchí twə fá amik mbə Mfə bö mankem.”

17

Besí Yesu béyíbhiri
(Mk 9.2-13; Lk 9.28-36)

¹ Éfuéré nókó manywəp atandat, Yesu asət Píta, asət Jems nkwó ne manə ywi Jǒn, akó amfay njie ngo ne bhə, bábhak aré bóbhó. ² Bápére yih, besí Yesu béyíbhiri berəbhe ghəə ghəə mbə mmok. Nden éyi nkwo éyíbhiri erəp pépěpép, énkət nəkə ŋwarŋwəŋwəŋ. ³ Témchok, Moses ne Eláija, baremé kepǐnti Mandem abhen tesáy bábhési, mándeme nəkə kepi ne Yesu. ⁴ Píta abho berem ntá Yesu be, “Acha, éri tontó be sechi fá. Mbák əkəŋ, chəŋ nte betem barat. Emət ntá ye, echak ntá Moses, ne enéfu ntá Eláija.” ⁵ Ené Píta ábhíkire naŋa enyih ene yí árəm ntá Yesu, ekpəkó nebhaŋ enen néghə pépěpép ékúti bhə mankem. Eyəŋ éfú ndü nebháŋ enə éré rem be, “Né chí Mówa. Nkəŋ yí tontó. Ghók ka yi!” ⁶ Píta ne mamɛere bhi bághókó nókó eyəŋ eyə, becháy bekem bhə tontó, ne yěntiki mmu wap ákwén, atep besí amik. ⁷ Ke Yesu arək, atək bhə arem be, “Faté ká, bǎké cháý.” ⁸ Báyóŋ nókó amik amfay, bó keperə ghə yě mmu. Erəp chi Yesu aywǐntí.

⁹ Ne ndũ Yesu ne bəPíta básèp njie, Yesu aghati bhə be, “Bǎké ghati yě mmú enyiŋ ene Mandem ákú bǎghó fá, kpáte yi ankə Mmu ane áfú ntá yi ampetnsem ndũ nepém.” ¹⁰ Píta ne mamæere bhi bǎbhép Yesu be, “Ndaká yí batəŋ ebhé Moses bǎrəm be Eláija abhəŋ bepetnsem fá amik ke Mpeme Mandem afyé bariep be átó antwó?” ¹¹ Yesu akeme bhə be, “Échí tetep bé Eláija abhəŋ béyámbi antwó, angoko yěntiki enyiŋ fá amik, ke Mpeme antwə. ¹² Ke nchí ghati bhe be, Eláija anáj atwə ke bo bǎbhíkí riŋi yi. Bákú ne yi mbə enyũ bǎkójó. Nó kě Mmu ane áfú ntá Mandem nkwo ábhəŋ chəŋ esəŋəri amə yap.” ¹³ Mpok yə kě bakoŋo Yesu bǎrìŋi sayri sayri be Yesu ǎrəm chi ěti Jǎn Njwiti.

Yesu abú mó ane efóŋó ebúbu échyé yi ntímen
(Mk 9.14-29; Lk 9.37-43a)

¹⁴ Yesu ne bakoŋo bhi básébhé nókó anten njie, bátémeri beyǎ bo abhen bǎchémé aré mánòŋ bhə. Mmu amət afú ndũ eka yə, arək, atep mánén besí Yesu, ¹⁵ arem be, “Acha, ghó ntínso ne mówa. ǎkwen ntímen, ne esəŋəri éné yí ábhòŋ eya echa. Beyǎ mpok, ǎkwen angó, ndəŋ echak, ǎkwen anyén. ¹⁶ Nsət yí ntwó ntá bakoŋo bhe, ke bǎbhíkí kway bebu yi.” ¹⁷ Yesu arem ntá bakoŋo bhi be, “Bě mkpáká bho ané ábhiki bhəŋ neka ne me, bə bhó bǎyibhiri tetep ndũ enyiŋ echak, chəŋ mpet ntat ne bhe ná? Chəŋ nképnti ne bhe ngaka fá? Twó ká ne mówu ntá ya.” ¹⁸ Bǎrójó nókó ntá yi ne mówu, Yesu ásáy efóŋó ebúbu yə, bé éndó yi. Efóŋó ebúbu éró yi, ataŋ témté. ¹⁹ Mpok Yesu ǎrəbhé chí ne bakoŋo bhi, bǎbhép yi be, “Ndaká yí sébhíkí kway bebok efóŋó ebúbu yə?” ²⁰ Yesu akeme bhə be, “Chí ěti bǎbhíkí bhəŋ neka ne Mandem. Nchí ghati bhe be, mbə bǎbhəŋ neka ne Mandem enén

néchi yě chi níjíníjǐ mbə mósɛpɛmɛnək ɛnɛ bábhijǐ bɛ *móstat, * bǎkwáy bɛghati njie bé ámfá fá andək nɛbhɛt ácháκ, émfakari ɛnyu γə, nɛ yěnyij ɛkwéy bɛcha bhe. ²¹ [Bo bǎkwáy bébók ɛnyǔ ɛfójó ɛbúbu γə chí mbák báchí ndǔ nɛtarénsay nɛ nɛnikímɛt]” †

Yesu apɛt aghati bakoŋo bhi bé chəŋ mángwáy yí
(*Mk 9.30-32; Lk 9.43b-45*)

²² Ɛwak émot, bakoŋo Yesu mankɛm bati byo nɛ apay bápɛt nókó nɛm atú Gálili, Yesu aghati bhó bɛ, “Bákém chəŋ Mmu anɛ áfú ntá Mandɛm mámfyɛ yi amə bǔ mmik. ²³ Bǔ-bhə mángwáy yi, ɛ ɛgháká nókó manywəp arat, Mandɛm ankɛ yi ampɛtnɛm ndǔ nɛpém.” Bɛyəŋ ɛbhɛn bɛkɛ bakoŋo bábhəŋ bɛyǎ basémé.

Yesu arɛm ɛti nkábhénti amɛm ɛkerákɛp Mandɛm

²⁴ Yesu nɛ bakoŋo bhi bárók baghaka Kapənaum. Ɛné bó báchí arɛ, babhɛbhé nkábhénti abhɛn ɛkerákɛp Mandɛm bárók ntá Píta bábhép yi bɛ, “Ntəŋ ywɛka ǎchyè nkábhénti anɛ ɛkerákɛp Mandɛm-ɛ?” † ²⁵ Píta akɛmɛ bɛ, “Ɛɛ.” Píta apɛtnɛm anywóp bɛrɛm kɛpi nɛ Yesu. Ɛɛ ápɛrɛ rɛm ɛnyij, Yesu ayambi abhɛp yi bɛ, “Píta, ɔkáysí bé yí? Ntíkí bhó báchyè nkábhénti ntá bafǔ mmik? Chí bǔmik ɛ chi mankə?” ²⁶ Píta akɛmɛ bɛ, “Bafǔ básət nkábhénti ntá mankə.” Yesu arɛm yɛ bɛ, “Ɛyɔ ɛtəŋ bé babhəŋ bǔmik bábhíkí bhəŋ bɛchyɛ nkábhénti. ²⁷ Ɛ tǔndu sɛpú yǎŋ bɛkɛ bǔbhɛn mambe ntɛ, sɛp, dók manyu, gɛp áwám anyén.

* ^{17:20} sɛpɛmɛ móstat: Móstat chi mónək anɛ kɛpɛm ɛki kɛchi mbə kɛpɛmé mkpəŋ. ǎgo, ambóŋ bɛyǎ batap nɛ ngɛp ndǔ mmik Pálestain. † ^{17:21} Mbək bɛkátɛ ɛbhɛn mbok anɛ achi arɛ, bɛbhíkí bhəŋ bɛyəŋ ɛbhɛn. † ^{17:24} Nkábhénti anɛ ɛkerákɛp Mandɛm: Nkábhénti wu achí mandú nkáp anɛ bo báchyè nyaka bɛ mangoko nəkə ɛkerákɛp ɛnɛ Yerúsalem.

Nsi mbi ane ókémé nené nnyu ywi. Chəŋ óngó nkáp are ane akway bechye awa nkábhénti ane ekerákap Mandem ne aywe. Sət wu chyə bhə.”

18

Nkoŋo Yesu ane acha bachak
(*Mk 9.33-37; Lk 9.46-48*)

¹ Ébhíkí tat, bakoŋo Yesu bárók ntá yi babhep yi be, “Ndű nkwó bhó abhen Mandem achi Mfə wap, ághá áchíkí áchá báchák?” ² Yesu abhiŋi mandú mə, akɛ yi ate besí bhap. ³ Arem be, “Nchí ghati bhe be mbák bəbhíkí yibhiri mändóp mbə mǎmbə, bǎpú kway bebhak ndű mpáy bho abhen Mandem achi Mfə wap wáwák. ⁴ Yě agha ane ásiəpti mmuet mbə mǎmbə, yí wu ke ákway bechwe ndű kefə mfay.”

Mmu áké kɛ nti ankwen ndű bebú
(*Mk 9.42-48; Lk 17.1-2*)

⁵ “Yě agha ane ásiəpti mandú mə mbə ané, ɛti ya, ásiəpti chí me. ⁶ Chəŋ embep encha ntá mmu ane ákə mówa amət ane abhóŋó neka ne me ánkwen ndű bebú. Echi sayri ntá mmu wu, be mánsət ntay negho mánsət emi eyi, mámesə yi amem manyu.

⁷ “Ébep ntá bə mmik echa, mbənyune bó bátwə ne mamə ane ákə bo mankwen ndű bebú! Mamə ápú nək bétwə, ke chəŋ émbép ntá mmu ane átwə ne mamə encha! ⁸ Éri ye be mbák awə ywe amət, ne yě chí ekak eye kě ékə onkwen ndű bebú, kpót awə wu, ne yě chí ekak guerp! Échí sayri bé ómbák ne Mandem ndű nepém enen nebhíki bhəŋ ngwenti, yě chí ne awə amət, yě chí ne ekak émət, échá bémése wə amem ngó ane apu neme, ne amə apay, bekak bepay. ⁹ Ne mbák nyésé ene nékə bé ónkwen ndű bebú, poŋóri nó fere, ónguerp. Échí sayri bé ónchwe ndű nepém

enen nebhiki bhəŋ ngwenti ne nyésé némət echa mémése wə amem nepŋgo ne amík aye ankem apay.”

Νεκαγ ághónomen ane ánémé

(Lk 15.3-7)

¹⁰ Yesu arem ntá bakoŋo bhi be, “Sət ka mpok bé báké byak yě amət ndü nkwo bāru bəbha abhen. Yěntiki mmu wap abhəŋ ángel amfay ane ákway beghati Mandem enyiŋ ene éyíŋí yi yěntiki mpok. ¹¹ [Με Mmu mfú ntá Mandem, ntwó chí bepepe yěntiki mmu ane ánémé ebhi]

* ¹² Bākaysi be yi? Mbák mmu abhəŋ bághónómén besa betay, amət anem ebhi, yí ákɛ yi? Pú ərə bághónómén ane achi ndü nkwo besa menwi nsem neku ne anwi ambí-njie, andək beyaŋ awu amət ane ánémé? ¹³ Nchí ghati bhe be, mbák ayaŋ wú aghə, maŋák əyá yi anti ətí ághónomen wu amət encha maŋák amen yi ábhəŋ be ané besa menwi nsem neku ne anwi abhiki taka ebhi. ¹⁴ Échí enyumət ne ɛta yeke mmu achi amfay be apú yaŋ yě mandú móywi amət áném ebhi.” †

Enyiŋ ene mmu ábhónó beku ne nti manə ane ákú yi bebú

¹⁵ Berəŋ ambi Yesu arem be, “Mbák nti mŋnkwo ánkú wə bebú, dók temerí yi, mambák ndiere be bati apay. Mbák əkɛ yi ángó bekwéné bhi mǎnsokori ndakáré, nə əwéné nti mŋnkwo. ¹⁶ Ke mbák abhíkí ka beghok enyiŋ ene órəm, pet dók ghó yi ne manə achak amət, yě bati apay, yě arat, bé bó mámbák batísie ndü yěntiki enyiŋ ene bárəm. ‡

¹⁷ Mbák abhíkí ka beghok bhə nkwo, kɛ nkwo Mandem mándíŋí. Ne mbák bo Mandem bárem ke yí əchòk chi batú,

* ^{18:11} Mbək besi bekáti ebhen tentep bébhíkí bhəŋ ndəŋ ane. † ^{18:14} Mbək bho abhen básíŋ ekáti ene, básíŋ chí bé etayá. ‡ ^{18:16} Ghó Ekáti Deteronəmi 19.15 nkwo.

dõ yi ambak yě mbõ mmũ ane ápu chye Mandem kenókó, ne mbõ mbebhé nkabhénti. ¹⁸ Diñí ká be, yěntiki enyiñ ene bågwóré fá amik, Mandem ägwõt awu amfay. Ne ené bākárí fá amik, Mandem äkari yõ awu amfay. ¹⁹ Enyiñ échák ene mëyar mändiñi chi be mbák bo bati apay mánká eyõñ émõt fá amik ndũ enyiñ ene bó báyañ ne mánikmuet, Etaya mmu achi amfay, äghók nenikímuet enap. ²⁰ Yěntiki ebhak ené bakoño bha bati apay, bati arat, báchémé ãti ya, nchí aré ne bhõ.”

Yesu atém nekay ndu betõñ enyu sébhónó befoñori bati

²¹ Píta arõk ye ntá Yesu abhep yi be, “Acha, mbák mmu ántónórí beku me bebú, mbõñ béfónórí yi ndõñ éni? Ndõñ tándrámot ke?” ²² Yesu akeme yi be, “Wáwák! Mbák mmu ántónórí beku wõ bebú, õbhõñ béfónórí yi mañõk besa berat nsem byo, ndõñ tándrámot.” §

²³ “Dõ ka ngati bhe ãti Kefõ Mandem. Kéchi mbõ Mfõ ane ábhíñí bõ betik abhi bé yěntiki mmũ wap ánkémé nkáp ane yi ákèm yi. ²⁴ Ábhó nókó bebhep barem ami, bátwó ntá yi ne mmu amõt ane ákèm yi nkáp ane aya acha. ²⁵ Nku betik wu kekway bekeme beyã nkáp wu. Chi-betik ywi achye eyõñ be mántí yi ne ngõré ywi ne bõbhi, ne yěntiki enyiñ échák ene yi ábhónó, bé nkáp ywi ámfú. ²⁶ Mmũ betik wu ághókó nókó nó, akwén bekak mfõ wu abho ménikmuet be, ‘Acha, chyě mé mpok, chõñ nkeme yěntiki enyiñ ene mëkem wó.’ ²⁷ Chi-betik aghó nkubetik wu ntínso, afoñori yi, aferé ntí ndũ yěntiki enyiñ ene yi ákèm yi, arõ yí ándók. ²⁸ Ke nkúbhé mmu ane mfõ wu áfónórí áfú nókó, arõk atemeri ntí nkubetik ane ákèm yi manyũ nkáp ane ápu yěnyiñ. Akém yi angõño arem be, ‘Kwõ barem amen ókèm me néne.’ ²⁹ Ntí nkubetik wu

§ 18:22 Ékwày nkwó bebhak ndõñ “Besa berat nsem nekú ne épáy”.

akwén yi bekak abho menikmuet be, ‘Chié mé mpok, chon nchyé enyiy ene mēkēm wō.’ ³⁰ Ke abhíkí ghok wáwák. Akw bákém mmuere ywi wu, bárók, bafye ekerékenon, be mbák abhiki kwō barem ami ánánjá, apú fú aré. ³¹ Batí bō betik bágghó enyiy ene yi ákú, bati ábé bhō tontó. Bárók bággháti mfo wu yěntiki enyiy, ene efakari. ³² Mfo achye eyon bé mándók mántwó ne yi. Bátwó nókó ne yí, arem ntá yi be, ‘Wō ebéptí nkubetik ne! Óníkmuet ndó wó onon ne beyä nkáp ane ókémé me. ³³ Wō nkwó onú kwáy begho mbw nti mübetik ntínso mbw enyü ngó wō ntínso?’ ³⁴ Mfo wu achye eyon ne beyä bebēntí, be mánsot yi māmése ekerékenon bé mbák abhíkí keme yěntiki enyiy ene yi ákémé, apu fú aré.” ³⁵ Yesu ánánjá nókó betem nekay enen, aghati bakono bhi be, “Nó kē Etaya mmu achi amfay ákù ne yěntiki mmü yweka ane ánísí begho nti ntínso, kéka befonori yi ne nti nenkem.”

19

Yesu átón ěti away nebhay
(*Mk 10.1-12*)

¹ Mpok Yesu ánánjá berem menyiy ebhen atú Gálili, afa, apé Nyén Jódan, aser, arók atú Judéya. ² Beyä bhó bákóno yi are, abú abhen māmè.

³ Ágháká nókó aré, mbok bönkwo Fárisi bárók memō yi, bábhep yi be, “Yě yí, yě yi, ebhé eyese eka be mmu ándó ngoré ywi ndü nebhay ke ebhiki ka?” ⁴ Yesu akeme bhō be, “Bābhíkire pay enyiy ene echi amem ekáti Mandem-ε? Éghāti bhese be, te nebhōmik, Mandem aghókó nyaka menyü bo bapay, ngoré ne mbakanem, ⁵ arem be, ‘Ěti yo, mbakanem abhōn béro etayi ne máyi, ambat mmuet ne ngoré ywi, ⁶ bó batí apay mándop chi mmü amot.’ Bó keperε bhak ye bati apay, ke mmü amot. Mmu áke fyε ye

ákóré nénti bo abhen Mandem áchéme.” ⁷ Bõnkwo Fárisi bábhép Yesu be, “Mbák enyu yõ ke échí, ndaká yí Moses árémé bé mmu ákway berõ ngoré ywi mbák achye yi ekáti awáy nebhay?” ⁸ Yesu akeme bhõ be, “Chí ãti netañánti eneka kě Moses áká nyaka be bãkway berõ baghoré bheka ndũ nebhay. Épú nyaka enyu yõ ndũ nebhõnet. ⁹ Dìjì ká be, yě agha ane áró ngoré ywi ndũ nebhay, kebhá k bé ngoré akwen berwõp, ambáy ngoré achak, akwen berwõp.”

¹⁰ Yesu árém nókó nó, bakojo bhi bárem be, “Mbák échí nó, ntí ápú yé ane mmu abhay ngoré.” ¹¹ Ke Yesu akeme bhõ be, “Puyě yěntiki mmu ke ákway beka beyõj ebhen. Ndiere bo abhen Mandem achyé bhõ nti béchókó nõ, kě bákway beka bhõ. ¹² Mbõk bo bachi bagú-bhó te amem menie. Abhénéfú báchí bagú-bhó mbõnyune bo bachak ke bákú bõ mámbák nõ. Ke báchák bábhíkí ka nebhay ndu báchyé mmuet beku betik Kefõ mfáy. Yěntiki mmu ane ákway bekojo enyij ene ndémé, ánkójo yó.”

Yesu ayét mǎmbõ

(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)

¹³ Bofú básót bõbhap bárók ntá Yesu ne bhõ be yi anyaja bhõ amõ anti, anikmuet be Mandem anjet bhõ. Bakojo bhi bághó nókó nó, bábhõ besayti bhõ be báké sãjõri Yesu. ¹⁴ Ke Yesu arem be, “Dõ ká mǎmbõ mantwõ ntá ya, bãké chyet bhõ mbi mbõnyune bõ abhen bachi mbõ bhõ kě Mandem ábhak Mfõ awap.” ¹⁵ Yesu árém nókó nó, asõt bõbhõ anyaja bhõ amõ anti, ayet bhõ. Ákú nókó nó, arõ nebhuet wu arõk ebhak échak.

Mfõ nkáp

(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30)

¹⁶ Éfákari be mmu amõt arõk ntá Yesu, abhép yi be, “Ntõj, ntiki erítí enyij mǎkwáy beku ke Mandem anchye me nepém enen nébhíkí bhõj ngwenti?” ¹⁷ Yesu akeme

yi be, “Ndaká yí óbhèp me ěti erítí enyiyi? Mmũ amot aywĩntí ke arí. Mbák ðyán yi anchye wə nepém enen nébhíkí bhəy ngwenti, əbhəy bébháré bebhé Mandem.”¹⁸ Mmũ wu abhep Yesu be, “Ebhén?” Yesu akeme yi be, “Ōríní bebhé Mandem. Bérèm be, ‘Ké kwen berwəp. Ké wáy mmu, Ké ghep aghép. Ké te ntísie akware, ¹⁹ chyě máye ne etaye kenókó. Ne əbhəy bekəy nti nkwa mbə enyu ókónó mmuet eye.’”²⁰ Esakámu yə arem be, “Nnán nchí bhəere bebhé ebhen menkem. Enyiyi échák ébhəét ké?”²¹ Yesu aghati yi be, “Mbák ðyán əmbak chak ndũ babhi ankem, dók tí menyiyi ebhe menkem, chyě nkáp ntá bachébhébo. Mbák ónká nə, chəy ómbəy kefə menyiyi amfay. Óntwó ye ənkoŋo me.”²² Esakámu yə ághókó nókó nó, arəbhe rəŋerəy nsónso mbənyune abhəy nyaka beyá menyiyi.

²³ Yesu ayibhiri mmuet arem ntá bakoŋo bhi be, “Nchí ghati bhe be ébè mmuet tontó be mũnkáp anka Mandem ambak Mfə ywi.”²⁴ Échí wikirik be mpəyə baso ámfuét ndũ mbok mbíábhan écha mũnkáp béka Mandem ambak Mfə ywi.”²⁵ Bakoŋo Yesu bághókó nókó nó, bápóp! Babho bebhep yi be, “Mbák enyu yə ké echí, ághá yé ákway bebhak mmu ane Mandem ápeme?”²⁶ Yesu ayinji bhə díí, arem be, “Ntá nkwaŋwaŋ, mbi ápú, ke yěnyiyi épú cha Mandem.”²⁷ Píta asá eyəy arem be, “Ná ne bhesé? Séró yěntiki enyiyi sékòŋo wə! Nsáy ane sébhəy chí yí?”²⁸ Yesu aghati bhə be, “Nchí ghati bhe be ndũ mmik nkə, mpok Mmu ane áfú ntá Mandem áchòkə ndũ enókó kefə yi ne keném kenkem, be bakoŋo bha bəchòk nkwó ndũ menókó kefə, bekem manéréket Israel byo ne apay.”²⁹ Ne yě agha ane aró yě chí beket, yě chí bəmayi, yě chí étáyí, yě chí máyí, ye chí bəbhi, yě chí baki yi ěti yí ákòŋo me, chəy ampet ambóy menyiyi ebhen menkem ndəy besa betay,

ambón nkwó nepém enen nebhiki bhon ngwenti. ³⁰ Ke chon beyá bo abhen bachi ambi néne, mándop ansem, ne abhen bachi ansem, mándop bayámbi.”

20

Mandem ákap bakü betik abhi

¹ Yesu arok ambi berem be, “Mbák Mandem achi ne bho mbó Mfó wap, menyin bébhak mbó enyu échí ndü nekay enen. Nekäy enen nechi be, mbonónkífú achi nyaka. Ewak émot, afa beti beti arok beyan bö abhen bákü betik amem nki ywi. ² Aka ne bakü betik abhen yi ayambi ásóré be chon yi anchye bho nkáp ané ákwáy ndü betik ebhen nywop nemot. Ató yé bho be mándók mánkü betik amem nki ywi.” ³ Égháká nókó nkárénká nénenamot beti bho, afa arok nefisie, aghó böfu tété abhen babhiki bhon yényin beku. ⁴ Aghati bho be, “Dók ká nkwo ndü nki wa mankü betik aré. Mánán mämfaté beku, chon nchyé bhe nkáp ane ákwáy.” Báfuét bárók. ⁵ Égháká nókó mbó nkárénká byo ne epay, ne nkarenka érat ene ngósí, mbonónki wu aku enyumot. Nó chí, asot bö betik bachak ató ebhi. ⁶ Bérón nkárénká etay beku, apet afú, arok etok, aghó bo báchák tété, enyin ene bákü ti. Abhép bho be, “Ndaká yí bächí fá tété, nywop nenkem, enyin ene bákü ti?” ⁷ Bákéme yi be, “Séchí fá tété mbonyune sebhiki bhon mmu ane ásot bhese ndü betik.” Mbonónki wu aghati bho be, “Dók ká nkwo mánkü betik amem nki wa.” ⁸ Égháká nókó bëku, mpok bakü betik bápetnsem anywóp, mbonónki abhin mmu ane áyini bakü betik aghati yi be, “Biní bakü betik chye bho bakáp ayap, bébhó ne abhen báróné ebhi ndobhensem, bewenti ne abhen býámbi.” ⁹ Abho ne abhen básóré bho ndü betik nkárénká etay beku, achye yéntiki mmü wap nkáp nywop nemot ankem. ¹⁰ Ágháká nókó ntá bö

abhen báyámbi bábhó betik beti beti, bákáysi be chõn anchye awap nkáp anja ancha ane bõ abhen babho betik chi beku. Ke achye yěntiki ntí mmu chi enyumõt, nõ chi nkáp betik ebhen nywõp nemõt. ¹¹ Básóré nókó bakap ayap, babho menywinti ěti mbõhõnki, ¹² mándeme nõkõ be, “Bõ abhen bákú betik chi ndũ nehõkó nywõp nemõt, õchyé bhõ nkáp enyumõt ne bhesé bhó sékú betik ndũ nywõp nenkem amem esõhtí mmok.” ¹³ Ke mbõhõnki akeme mmu wap amõt be, “Nkwãne, mbíkí nyié be yěnyih. Séká eyõh émõt ne bhe be mẽchye yěntiki mmu yweka nkáp betik ebhen nywõp nemõt. Pú nó? ¹⁴ Sõt nkáp aywe dók. Membõhõ kě mbõhõ nti bechye mmu ane abho betik ndõbhensem nkáp betik ebhen nywõp nemõt mbõ enyũ nchyé wõ. ¹⁵ Nkáp chi awa. Mbíkí bhõhõ betan bekũ enyũ nkõhõ ne wú? Mpabhamík akũ ðbénti ndũ ntõhõ bõbhen berĩnti?” ¹⁶ Yesu ánáná nókó bétém nekay enen, arem ye be, “Enyu eyõ ke echi be chõhõ beyã bayãmbi mándõp ansem, ne beyã barõbhensem mándõp ambi.”

*Yesu arem ndõhõ ené ějwí érát be chõhõ mángwáy yi
(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)*

¹⁷ Ené Yesu ákõ berõhõ Yerúsalem ne bakoõhõ bhi bati byo ne apay, asõt bhõ nepak, abho beghati bhõ enyih ené ěbhõhõ béfákari ne yi. ¹⁸ Arem be, “Ghók ká, sérõhõ nõ chi Yerúsalem, ne mpok ségháká aré, chõhõ mámfye Mmu ane áfú ntá Mandem amó bõbati bachiãkap Mandem ne ntá batõhõ ebhé Moses, bõ mándem be mángwáy yi. ¹⁹ Ne bõbati mánsõt yi mamfye amõ bo abhen bápú bo Israel, bé mánjókó yi, ne be mándén yí ne ekpa, ne be mángó yi ndũ ekotákátí. Ke égháká nókó manywõp arat, ampetnsem ndũ nepém.”

*Yesu yi be mñnti abhəŋ bebhak mübetok
(Mk 10.35-45)*

²⁰ Ébhíki tat, ngərə Sebedi asət bǝbhi bati apay, arək ntá Yesu ne bhə. Atep mánén besí bhi are bhép yi be ankwak yi. ²¹ Yesu abhép yi be, “Ǿyàŋ mēnkə wə yi?” Akeme be, “Eta, kə bé mpok óbhək Mfə, bǝbha abhen bati apay, manchəkə ne wə, amət ebhe awónem, achák ebhe awóghə.” ²² Ke Yesu akeme yi be, “Ǿbhíki riŋi enyiŋ ene óyàŋ nkə ntá ye. Bǝkwáy beka menyu esəŋəri ane mbóŋó ményú?” Bákéme yi be, “Sékwày bekə nə.” ²³ Yesu aghati bhə be, “Teteɸ, chəŋ mǎnyú nkóp esəŋəri ane mbóŋó menyu, ke mbíki bhəŋ betəŋ beyap bo abhen babhəŋə bechəkə ebhe awónem eya ne abhen babhəŋə bechəkə ebhe awəghə. Bebhak ebhə bechi ntá bǝ abhen Etaya aghoko bhó ábhúré ntá yap.” ²⁴ Bakoŋo Yesu báchák bati byo bághókó nókó enyiŋ ene bǝ Sebedi bareme, bábhó beběnti ne mamæere bhap nə bachi nnə amət. ²⁵ Ékú Yesu abhiŋi bhə mankem arem be, “Bǝriŋi be ntá bǝ mmik, bafə bábhəŋ beyǎ betəŋ amfay bǝbhap, ne bǝbati básət beyǎ betəŋ bekə bǝbhap mángók bhə. ²⁶ Ke ébhíki bhəŋ bebhak enyu yə ndú nkwə yweka. Mmu ane áyàŋ bebhak mǔngo yweka, abhəŋ bebhak mübetok yweka, ²⁷ ne yěntiki mmu yweka ane áyàŋ bebhak mmü mbi abhəŋ bebhak nsem ayweka, ²⁸ nkúbhé mbə enyü Me Mmu mfú ntá Mandem mbíki twə be bo mántók me. Ntwə chi bebhak mübetok, ne bechye nepém ena ndu beku beyǎ bhó, mferé bhə ndú kesemé bebú.”

*Yesu abú manémámik bati apay amem etək Jeríko
(Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)*

²⁹ Yesu áfù nyaka etək Jeríko ne bakoŋo bhi. Ngémtay bhə béré koŋo bhə. ³⁰ Manémámik bati apay babhak nepaká mbi chəkə. Bághókó nókó bé Yesu kě áfuèt,

bábhò bēbik mandeme nōkō be, “Eta, Mmǎ Mfō Debhít! Ghó bhesé ntínso!” ³¹ Bò abhen bachi are bábhó besayti manémámik bhō be, “Kusí ká!” Kε bákpiik bare bik ne eyōη amfay be, “Acha, Mmǎ Mfō Debhít! Ghó bhesē ntínso!” ³² Yesu ate, abhiñi bhō, abhép bhō be, “Bǎyàη bé nkε bhe yí?” ³³ Bákéme yi be, “Eta, séyàη ónkú amík yese ánéné.” ³⁴ Yesu aghó bhō ntínso. Atok amík ayap. Témté wu, babho beghō mbaη ne babho bekoηo Yesu.

21

Yesu achwe Yerúsalem mbò mmu ane anu ansot awónem (Mk 11.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Yesu ne baghokó bhi bákó baghaka ndū bōbetok Betfáge ne Bétani, ndū Njie Menok Ólif, kekwoτ ne Yerúsalem. Are, ató baghokó bhi bati apay ambi. ² Ápére tó bhō, aghati bhō be, “Dók ká ndū mótok ane achi afō ambi. Nεchwe bāchwè etok, chōη māngó mpōηo batu sesét, ne móywi. Kanjári ká, māntwō fá ne yō. ³ Mbák yé mmu abhep be ntí ane bākāηari yō, ghatí ká yi be, ‘Acha, áyàη yō.’ Témté wu, chōη yi andō mānsot yō.” ⁴ Éfákari nkúbhé enyu eyō bé enyiη ndemekerǐnti árémé nyaka émfú tetep. Ndemekerǐnti arem nyaka be,

⁵ “Ghatí bo Sión* bé mfō wap átwò.

Abhōη nesepǐmuet,
átwō chokō amfāy mpōηo batu,
amfay mómpōηo batu.”

⁶ Bakoηo Yesu bhō bárók bakε mbō enyū yi aghati bhō. ⁷ Básót mpōηo batu yō ne móywi, bárók ntá Yesu ne yō. Básót nden mfāmuet yap basōbheri yō, Yesu akó achokō amfay. ⁸ Beyǎ bo abhen bachi are, báfére nden mfāmuet

* 21:5 Sión chi Yerúsalem.

yap baghay ambi. Bácháκ b́aré k̄p̄ot béwókéndé mángay n̄ok̄o ndũ mbi ane yí áf̄uèt aré. † ⁹ Beyă bho b́aré r̄oŋ ambi, bachak mankoŋo n̄ok̄o ansem. Yesu abhak néntí enap. Bó mankem b́aré bik mándeme n̄ok̄o be, “Sémbítí Nyiě n̄ewú Mf̄o Debhít! Mandem ánjét mmu ane átwò ndũ nnyén Acha! Sémbítí Mandem mfay!” ¹⁰ Nchwe yí áchwé Yerúsalem, etok enkem ényíkísi tikítik. Bo bábhó bebhép bati be, “Ane mmu átwò chi agha?” ¹¹ Bo abhen bákò ne yi b́aré kemē mandeme n̄ok̄o be, “Chí Yesu, Ndemekerp̄nti Mandem ane áf̄ú Násáret, atú Gálili.”

Yesu abók bakǎsie

(Mk 11.15-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Yesu áchwé nókó etok, arók amem ekerákap Mandem. Abók bakǎsie ne bo abhen bákù menyij. Atakati b́éfémé bo abhen bákò esie bakap bewupsi. Atakati nkwo menok bo abhen b́ati bebhóŋó. ¹³ Ndũ Yesu ákù n̄o, aghati bho be, Mandem arem be, “Éket eya ébh̄oŋ bebhak chi ekeré nenikím̄uēt, ke b̄ayibhiri ȳo érop nebhuēt ane baghép bábhèse are.” Nó kě b́ásijí amem Ekáti Mandem.

¹⁴ Ené Yesu ábh̄uēt amem ekerákap Mandem, beyă manémámik ne bakem b́arók ntá yi, abú bho mankem. ¹⁵ Bó bati bachiákap Mandem ne bat̄oŋ ebhé Moses bághó menyijí maknkay ebhen Yesu ákú. Bághó nkwo ndũ m̄ámbo b́abik amem ekerákap mándeme n̄ok̄o be, “Bakak ne kenókó ámbák ne Nyié-n̄ewu Mf̄o Debhít!” Bagho nókó n̄o, bati ábé bho amem tontó. ¹⁶ Bábhép Yesu be, “Ōpú ghók n̄o enyij̄ ene b̄bhen b́arēm-ε?” Yesu arem be, “Nchí ghók. Nó t̄ě b́achí, b́abhíkí re ghók wáwák enyij̄ ene basij̄i amem Ekáti Mandem?” B́asij̄ be, “Ōk̄u

† 21:8 Enyu eyo kě bo Ju bákù nyaka mpok m̄ungo átwò.

mãmbə ne abhén babhuet amə mándínjǐ bechye wə bakak ne kenókó?” ¹⁷ Yesu áró nókó bhə, afa Yerúsalem arək Bétani, abhure are.

*Yesu akə enək ékúri
(Mk 11.12-14, 20-24)*

¹⁸ Néyí nókó, Yesu afa abho bepetnsem Yerúsalem. Nsay akém yi. ¹⁹ Ndű árəŋ, aghó enək fig nékú mbi. Arək aré, ke yě mósepeménək ake ghó amfay. Ébhíkí fuét chí beyé bəbhə. Yesu arem ntá enək eyə be, “Tě mmik ámáý, əpú pere kway menyu kerem.” Enək fig eyə egu témté. ²⁰ Baghək Yesu bághó nókó enyiy ene éfákáří, bábhák maknkay tontó. Bábhó berem ne bati be, “Yí ékú enək fig ene egu témté enyune?” ²¹ Yesu aghati bhə be, “Nchí ghati bhe be, mbák mãmbəŋ neka ne Mandem tetep, kemakati betəŋ ebhen yí ábhəŋó, bəkwáy beku enyiy ene nkə enək fig ene. Ne bəkwáy bégháti yě chí njie ne be ‘Fă fá kwén awu amem manyu,’ émfakari enyu yə. ²² Ne yəntiki enyiy ené mánikmuet be Mandem anchye bhe, apú rə bechye bhe, mbák mãnókó.”

*Ebhak ené betəŋ Yesu bífú
(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)*

²³ Yesu achwe amem ekerákap, abho betəŋ bho Eyəŋ Mandem. Ndű yí ákə nə, bəbati bachiäkap ne bəbati etək báchák bárók ntá yi bábhép yi be, “Ntiki betəŋ óbhəŋó beku menyiy ebhen ne ókə? Agha áchyé wə betəŋ ebhə?” ²⁴ Yesu akeme bhə be, “Menkwə mbəŋ enyiy émət bebhep be. Mbák mãnkémé me yə, chəŋ menkwə ngati be mmu ane áchyé me betəŋ beku menyiy ebhen məkə.” ²⁵ Enyiy ene mbəŋó bebhep be chi be, “Agha áchyé nyaka Jǝn Njwiti betəŋ bejwiti bho? Mandem, ke chí bə mmik?” Báre kem epúítí ne bati be, “Chəŋ séndem be yi? Mbák séndem be betəŋ ebhen Jǝn bífú nyaka ntá Mandem, əbhép bhese be,

‘Κε ndaká yi bãbhíkí noko εγῶ εγί?’ ²⁶ Ne mbák séndém be, ‘Béfũ nyaka ntá nkwǎ’, nó séyàṅ esṵṵori ne bõ bhesé mbonyune bó mankem mánoko sayri be Jõn achi nyaka ndemekerĩnti Mandem.” ²⁷ Bákéme Yesu chi be, “Sébhíkí riṅi.” Yesu aghati bhõ be, “Μενκῶ mpú ghati ye bhe mmu ane áchyé mé betañ bekũ menyij ebhen né mǎkũ.”

Nekay chi ne bõbhi

²⁸ Yesu arem be, “Bǎrem bé yi ěti ndak ane? Mmu amot achi nyaka ne bõbhi bati apay. Bábhák bõ babhakanem. Ewak émot abhiṅi ane mbi aghati yi be, ‘Mówa, dók kũ betik amem nki echõṅ.’” ²⁹ Mówu akeme be, “Mpú rõṅ.” Ke ansem mpok, awupsi nti arøk. ³⁰ Chi afuét arøk ntá mmõ ane mónkwen, aghati yi nkwo be, “Mówa, dók amem nki kũ betik echõṅ. Mówu akeme yi be ‘Eta, chõṅ ndøk.’ Ke akerõṅ. ³¹ Ghatí ká me. Ndũ bõbhõ bati apay, ane ághókó étáyi, akũ enyij ene yi áyàṅ chí ané?” Bõ mankem bakeme be, “Ane nsénsí.” Yesu aghati bõbati bo Israel bhõ be, “Diṅí ká tetep be bõ bebú mbo babhebhé nkábhénti ne baghõré-nekõ báyámbi bébhõṅ mbi bebhak bõ abhen Mandem achi ne bhõ mbo Mfõ wap, ené bãrõp nsem. ³² Nchí rem nõ mbonyune Jõn Njwiti atwó nyaka ntá yeke bo Israel mankem, betõṅ bé enyũ mmu ákwáy bebhõre nepém eni chak besí Mandem, ke bãbhíkí noko enyij ene yi árèm. Babhebhé nkabhenti ne baghõré-nekõ kǎ mánókó enyij ene yi árèm. Yǎndu bãghó bé babhebhé nkábhénti ne baghõré-nekõ mánóko Jõn, bãke tĩknsem be mǎnókó enyij ene yí árèm.”

Bakũ betik ne mbõṅõnki

(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19)

³³ Ghok ka nekay néchák, “Mmũfú abhõṅ nyaka nki. Api menøk vain are. Atep ebhá ene eghabheri nki ankem.

Atém mbok aghoko nebhuet ane báyàt kepem váin, be nnok ywi amfu, mánsot, máná mmém. Ate mókerémfay amem nki wu, bé ámbák nebhuet ane mmu áchòko ndu bébhábhéri nki. Afyé ye bo aré be mánka betik mánkore nsáy ne yi. Arə, arək nekə etək echak. † 34 Mpok bekək kepeménək ákwáy nókó, mbəḡónki ató bakǎ betik bhi bachak be mándók mánsót aywi ákóré mbwət. 35 Ke báchwóbhé nókó amem nki, bakǎ betik ndü nki bákém bhə. Bádén amət, báwáy ácháak, bátémті anefú ne batay. 36 Ébhíkí tat, mbəḡónki wu afere bakǎ betik abhi báchák ató. Báyá báchá abhen mbi. Ke bakǎ betik abhen báchí amem nki bákém bhə, bákú enyumət ne bhó, mbə enyü bákú ne abhen mbi. 37 Ndü ngwenti, mbəḡónki arem ne mmuet yi be, ‘Chəḡ ntó mbəḡ mówa. Yé yí, bábhəḡ béchye yi kenókó.’ Afere ye móywi ató. 38 Ke neḡhó ane bakǎ betik bághó yi, bábhó berem ne bati be, ‘Yiḡí mbəḡ móywi né, ne yí kě ábhəḡó ményié newú etayi. Twó ká sénkem yi séngwáy bé etayi ánánḡ ángú, menyih ebhi méndəp chi ebhese.’ 39 Bákém yé yi, baya, báfú amem nki ne yi, barək baway.” 40 Yesu ánánḡá nókó bétém nekay enen, abhép ye böbati etək Israel be, “Bě bǎkǎysí bé mpok mbəḡónki wu ápérénsəm nekə enen yí áróḡó, ákə yi ne bakǎ betik bhə?”

41 Böbati bhə bakeme Yesu be, “Mpok ane mbəḡónki wu ápérénsəm, ákə bebéptí bakǎ betik bhə mángú ebéptí newú, ansət nki wu anchye ntá bakǎ betik abhen bápú nók bechye yi aywi ákóré mbwət témté, yěntiki mpok ane enyih éfú ebhi.”

42 Yesu abhép bhə be, “Bǎbhíkí re pay enyih ene echi amem Ekáti Mandem? Básiḡ be, ‘Nkúbhé ntay enen batəket báḡuəbhé bé nébhíkí ri,

† 21:33 Vain áko ndü menək ne básət kepem eki mána mmém.

νό κε νέρóβhé ntay ενεν νέκémé εκet nechá batay áchák ankem.

Mandem κε ákú bé émbák enyu γο,
νε echi ndaká maknkay tontó ntá yesel’

⁴³ “Měghàti ye be be, chəŋ Mandem amfere áfók ane bãbhóŋó ndũ yí áchí ne bhe mbə Mfə yweka, anchye ntá bo báchák abhen bákə menyih ebhen yi áyàŋ bə manku.”

⁴⁴ [Yěntiki mmu ane akwene ndũ ntay ενεν, äsiəpti ndũ mbih, ne mmu ane ntay ενεν νέkwéné yi amuet, néchòkoti yi.]

⁴⁵ Böbati bachiäkap Mandem ne bönkwo Fárisi bághókó nókó bakay γο νό Yesu átémé, báríŋi be äřem nə chí ěti yap. ⁴⁶ Báre yaŋ bekem yi, κε báchàŋ nyaka beyä bo abhen báchi are, mbənyune báríŋí nyaka be böbhə básət Yesu mbə ndemekepinti Mandem.

22

Yesu atém nekäy epä nebhay

(Lk 14.15-24)

¹ Yesu apet abho beghati bhə menyih ndũ bakay. ² Yí be, “Mbák Mandem achi ne bho mbə Mfə wap, menyih bébhak mbə enyu echi ndũ nekay ενεν. Mfə amət anak nyaka epä nebhay ntá móywi. ³ Mpok epa ákwáy nókó, ató bö-betok abhi bé mándók mángátí bö abhen yi ánáká be mpok akway. Ke yě amət ke twə. ⁴ Apet abhiŋi bö-betok abhi báchák aghati bhə be, ‘Dók ká ghati bo abhen nnáká bé ngwáy bhə besené mpəŋ ne mänánŋ mana nenyié, yěntiki enyih énáŋ échí téé. Dók ká ghati bhə mántwó.’ ⁵ Ke ndũ bo abhen yi ánáká mankem, yě mmu amət abhíkí fyē ntí. Mánku nəkə chi ebhap menyih. Amət arək ebhi eyi, achák arək chí ekerésie eyi, ⁶ abhénéfú bákém̄ti bö-betok abhen mfə wu átó, bádēn mbə nnya baway. ⁷ Mfə

wu abhón beyă beběnti. Ató batemé nenu bhi bárók báwáy bōbhō, básón etok eyap. ⁸ Abhiñi ye bō-betok abhi arem be, ‘Mpok epa akway. Ke bō abhen nnáká bátōñ be babhiki kway bō abhen bátwò ndũ epă eya. ⁹ Dók yé ká ndũ yěntiki mbay, mănák yěntiki mmu ane băghó, bé ántwó ndũ epă nebhay.’ ¹⁰ Bōbetok bhō bárók bakε mbō enyũ yi ághátí bhō. Bábhíñi yěntiki mmu. Mmũ mbúmbu mǎmbiñi bhíñi, mmũ ndíndí mǎmbiñi bhiñi. Ékú eket epă nebhay éjwí ne bo.

¹¹ “Ke mpok mfō áchwé anywóp beghō bō abhen yi ánáká, aghó bé mmu amot abhiki bhōñ nkú-nebhay amuet. ¹² Abhép mmu wu be, ‘Nkwǎne, okú ná ke ðchwe fá, nkú-nebhay wō amuet tí?’ Echa mmu wu enyiñ berem. ¹³ Mfō achye eyōñ be mánkém yi mángwót amō ne bekak, mámese neffí ndũ ejuri. Aré, bo bábhak ndũ nedí kebho ne nenyié ámén.” ¹⁴ Yesu ánánjá nókó betem nekay enen, arem be, “Mandem ñnak beyă bho, ke ãyap chí bǎrú.”

Bábhép Yesu ěti nkábhénti ndu báyanñ yi ánkwén anyu (Mk 12.13-17; Lk 20.20-26)

¹⁵ Ébhíkí tat, mbok bōnkwō Fárisi bárók báté eyu, babho beyañ enyũ bákway bekε Yesu ánkwén anyu, be bō mámbóñ mbi bekem yi. ¹⁶ Báká eyōñ émōt, bátó mbok bakoño bhap ne mbok bo Israel abhen báté ansem Hérōd ntá Yesu be mámbép yi be, “Ntōñ, séríñí bé wō očí mmu tetep, ne bé ðtòñ bho mbi Mandem tetep. Séríñí bé opú yini mmu ndũ besí òncháy yi. ¹⁷ Ghatí ye bhese, ébhé yeše eka be sénchíe nkábhénti ntá Mfō Rom ke ébhíkí ka?” ¹⁸ Yesu aríñi nkaysi mbúmbu yap. Arem be, “Bě bho betábhá, ndaká yí mǎmò me?” ¹⁹ Aghati bhō be, “Tōñ ká me nkáp kpokorok ane básòt bechye ndũ nkábhénti.” Bátwó yi ne

ebhəko nkáp. * ²⁰ Yesu asət akém awə, abhép bhó be, “Ntí ághá né aré? Ne nnyén chi enen ághá?” ²¹ Bákéme yí be, “Chí ntí Sísa, Mfə Rom. Ne nnyén, chi eni.” Yesu aghati ye bhə be, “Chié yé ka mfə Rom yěntiki enyiŋ ene echi eyi, mǎnchye Mandem yěntiki enyiŋ ene echi ene Mandem.” ²² Bághókó nókó enyiŋ ene Yesu areme, bápóp! Báro yi, barək ebhak eyap.

*Enyiŋ bábhébhé Yesu ěti neperénsem ndŭ nepém
(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)*

²³ Nkúbhé nywəp enə, mbək bǒnkwə Sádusi bárovk ntá Yesu bebhep yi enyiŋ ndu beku yi ánkwen anyu. Bǒnkwə Sádusi babhiki noko nyaka be ewak émət bawú bápətnsem ndŭ nepém. ²⁴ Bábhép Yesu be, “Ntəŋ, Moses asiy ndŭ ebhé eyese be, mbák mmu ángú ándó ngoré ke bó kebhəŋ yě mmó, mómayi abhəŋ besət ngoré wu bé ámbé bə ne yi ndŭ nnyén manə ane ágú. ²⁵ Bǒ chi amət bati tándramət báchí nyaka fá. Ane mbi abháy ngoré, agú ené yi abhiki bhəŋ yě mmó. Ane ákòŋo yi, asət kénkwésé wu ndŭ nebhay. ²⁶ Yí nkwə agú, kebhəŋ mmó ne kénkwésé wu. Éfákari enyumət ne ane ájwí bati arət, ne bǒmayi bachak nkwə. ²⁷ Ndŭ ngwenti, ngoré wu nkwə agú. ²⁸ Ndu echi nə, mpok Mandem ákú bawú mámpətnsem ndŭ nepém, ngoré wu ábhák ane agha? Ndu bó mankem, bati tándramət, yěntiki mmu wap abhay nyaka yi.”

²⁹ Yesu akeme bhə be, “Bekwéné béchí ne bhe tontó! Nti achi be bǎbhíkí rinji yě chi menyiŋ ebhen bechi amem Ekáti Mandem ne yě chi betaŋ Mandem. ³⁰ Mpok Mandem ákú bawú mámpətnsem ndŭ nepém, bo bábhak mbə bəáŋgel awu amfay. Bápú pere bhay nebhay. ³¹ Ke mbák mǎmàkati be bawú bapu kway bepetnsem ndŭ nepém, nə bǎrem be

* ^{22:19} Yesu arinji be báyaŋ yi ankwen ndŭ ntá yap.

băbhíkí re pay ndü Ekáti Mandem enyiy ene yi ághátí bhe? Échí amem ekáti bé Mandem arem be, ³² ‘Me nchí Mandem Ábraham, Mandem Áisek, ne Mandem Jekóp!’ Mandem achí Mandem bo abhen bachi nepém. Apú Mandem bawú.” ³³ Beyá bo abhen báchí nyaka are bághókó nókó enyiy ene Yesu árémé, manyu áchók bhə, béyíñi enyü netōñ enen Yesu átōñ.

Ebhé Mandem ene echa bechak menkem
(Mk 12.28-34; Lk 10.25-28)

³⁴ Bōnkwə Fárisi bághók be enyiy ene Yesu ághátí bōnkwə Sádusi ékú manyu áchók bhə. Báté eyu, báyāñ enyiy échák ene bábhep Yesu. ³⁵ Mmü wap amət ane achí esáyri ntōñ ebhé Moses arək memə Yesu. Abhép yi be, ³⁶ “Ntōñ, ebhé ene échá bebhé Moses béchák chi éné?” ³⁷ Yesu akeme yi be, chí ebhé ene érəm be, “Kōñ Mandem Acha ywe ne nti ene nenkem, ne efóñó ye enkem, ne nkaysi ye nkem’.” ³⁸ Ené ke echi ebhé mbi, ne yó ke échá bechak menkem. ³⁹ Ené éjwí bepay échi mbə ené, ne érəm be, ‘Kōñ nti nkwa mbə enyu ókōñó mmuet eye.’ ⁴⁰ Bebhé ebhen bepay békúti yěntiki enyiy ene Mandem áyāñ bo mándíñí, mbə enyü echi ndü menyiy menkem ebhen Moses ásíñí, ne ebhen baremé kepñinti Mandem básíñí.”

Mpeme Mandem afyé nyaka bariep bé ätò
(Mk 12.35-37; Lk 20.41-44)

⁴¹ Ené bōnkwə Fárisi babhuet ebhak émət ne Yesu, yi abhép bhə be, ⁴² “Ndü nkaysi yeke, Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be ätò abhōñ bebhak mmə agha?” Bákéme Yesu be, “Abhōñ bebhak ebhárémə Debhít.”

⁴³ Yesu arem be, “Ná echi ye be Efóñó Mandem áku nyaka Mfə Debhít ambñi yi be ‘Acha?’ Mfə Debhít arem nyaka be,

⁴⁴ ‘Mandem Acha arem nyaka ntá Acha wa be,
 chokò fá ebhě awónem eya ndũ enokò-kenókó, †
 kpatε nkε bõmpap abhe mándap mbò enok ene
 ónyàŋa chõŋ bekak are.’

⁴⁵ Yesu abhép ye bhò be, mbák Mfò Debhít àbhiñi nyaka
 Mremé ré be Acha. Ná Achã-re áyibhiri ambak ebhárémò
 ywi?”

⁴⁶ Yě mmu kekway bekeme Yesu enyiŋ ene yi ábhébhé
 bõnkwò Fárisi. Ne bébhó mpok eyò, yě mmu keperε mò
 bebhεp yi yěnyiŋ.

23

Sot ká mpok ne batõŋ ebhé Mandem ne bõnkwò Fárisi
 (Mk 12.38-39; Lk 11.43, 46, 20.45-46)

¹ Ébhíki tat, Yesu abho beghati bakõŋo bhi ne beyã bo
 abhen bachi ebhak émòt ne yi be, ² “Batõŋ-ebhé Mandem
 ne bõnkwò Fárisi ke bábhóŋó betõŋ beghati bho mbõŋ
 menyiŋ ebhen béchi amem bekáti ebhen Moses asíŋí.
³ Bãbhõŋ ye bekoŋo chi menyiŋ ebhen bò bárèm, bãké kε
 menyiŋ ebhen bó bákù. Nchí rem nò mbõnyune bó babhõŋ
 bápú kε menyiŋ ebhen bó bágħàti bho wáwák. ⁴ Bábàŋ bho
 menwópti batu anti be mámpókó, ndũ beyã bebhé ebhen
 bò báfyè, ke bó babhõŋ bápú kwak bo mámbáré bebhé bhò
 yě mandú. ⁵ Bákù yěntiki enyiŋ eyap chi ndu betõŋ mmuet.
 Enyiŋ émòt echi be, yěntiki mmu wap àsot Eyõŋ Mandem
 ansíŋ amfyε amem bõmenyiŋ mbò nchóŋ ambat nefó
 puréé, angwót échák ndũ erεbháwò, kémbyáká bejenjémé
 nden eyap nkwo bésàpti méncha enyu bébhóŋó bebhak.
⁶ Bákõŋ nkwo béchokò ndũ bebhaká kenókó amem bekeré
 nenikímuet ne ndũ bepa. ⁷ Bákõŋ nkwo be bo mánkaka

† 22:44 Ebhe awónem Mandem: Nò chi nebhuét kenókó.

nókó bhə nefsíse ne kenókó. Ne bákəŋ be bo mambíŋi nəkə bhə be, ‘Ntəŋ’. * 8 Yě mmu yweka áké ka mámbíŋi yi be, ‘Ntəŋ! Băbhəŋ chi ntəŋ amət, ne be mankem băchi chi bati bönkwə.’ 9 Ne băké bhíŋi nti mŭnkwə be, ‘Eta mbənyune băbhəŋ chí chi amət, yí mmú áchí amfay.’ 10 Ne mmu yweka áké ka bati mámbíŋi yi be, ‘Ntəŋ’ † mbənyune băbhəŋ chi amət, Mpepe Mandem afyé nyaka bariəp be ätò. 11 Mmu ane áchá báchák abhəŋ bebhak mŭbetok yweka. 12 Yě agha ane áyòŋ mmuet, Mandem äsepti yi amik, ne yě agha ane äsepti mmuet amik, Mandem äkosi yi amfay.”

Betábhá batəŋ ebhé Moses ne ebhen bönkwə Fárisi
(Mk 12.40; Lk 11.39-42, 44, 52, 20.47)

13 Yesu abho ye berem ntá batəŋ ebhé Moses ne bönkwə Fárisi be, “Bě batəŋ ebhé Moses, ne be bönkwə Fárisi, bo betábhá! Chəŋ émbep ntá yeka encha mbənyune băchyèt bo mbínywəp be báké rə Mandem ambak Mfə wap. Bě babhəŋ bápú ka Mandem ambak Mfə yweká, ne băchyèt mbi ntá abhen bákway beyəŋ bechwe are! 14 [Bě batəŋ ebhé Moses, ne be bönkwə Fárisi, bə betábhá! Chəŋ émbép ntá yeka encha. Bäsət beket mánkwésé, mánkə nəkə berórí nenikímuet, berwə bho be băchi besayri bo Mandem. Ěti yə, chəŋ ntémsí yeka ancha ane bo bachak.] 15 Bě batəŋ ebhé Moses, ne be bönkwə Fárisi, bə betábhá! Chəŋ émbép ntá yeka encha. Băkway bekwə mánkiní bəmanyu mändək mbaŋ ne mbaŋ ménú beyəŋ yě chí mmu amət be ámbák mŭnkwə yweka. Ke mpok yi ayibhiri arəbhe mbə bhe, nkúbhé bé kě băkə yi ámbép ancha be babhəŋ ndəŋ epay, ambak mmŭ ane árəŋ ndŭ nepingo.

* 23:7 Bo băchyè nyaka batəŋ beyă kenókó. † 23:10 “Ntəŋ” ndŭ ndəŋ ane até ndŭ “Kristo”, Mpepe ane ábhəŋó nyaka bétwə.

¹⁶ “Bě manémámik abhen bǎyà bho mbi, chǒŋ émbép ntá yeka encha! Bě bǎrèm be, ‘Mbák mmu ámfyé bariép ne Mandem beku enyiŋ, anjiki ndũ nnyén ekerákap Mandem betǒŋ be yi abhǒŋ beku enyiŋ eyǒ, ke yi kekũ yǒ, yě esǒŋǒri epu bhak.’ Ne be, ‘Mbák mmu ánjíkí ambiŋi berítí menyiŋ ebhen bechi amem ekerákap Mandem, abhǒŋ bébhǔre bariép ami.’ ¹⁷ Bě bechiŋtĩ manémámik! Ekerákap Mandem kě échá menyiŋ gol, ke menyiŋ gol ke becha ekerákap ene ekũ menyiŋ gol mémbak nyǎŋá? ¹⁸ Ne bǎrèm be mbák mmu ámfyé bariép ne Mandem beku enyiŋ, anjiki ambiŋi nnyén éfémé akap Mandem betǒŋ be abhǒŋ beku enyiŋ eyǒ ke yi kekũ yǒ, yě esǒŋǒri épú bhak. Bǎrem nkwo be Mbák mmu ánjíkí ndũ nnyén menyiŋ ebhen bábhǔré ndũ éfémé bechye akap ntá Mandem, abhǒŋ bébhǔre bariép ami. ¹⁹ Bě manémámik! Besí Mandem, éfémé akap Mandem kě echa menyiŋ ebhen bábhǔre aré ndu bechye akap, ke menyiŋ ebhǒ ke becha éfémé akap Mandem? Pú éfémé yǒ kě ékũ enyiŋ ene bábhǔré are embak nyǎŋá? ²⁰ Ndu échí nó, mmu ane árèm ndak, anjiki ambiŋi nnyén éfémé akap Mandem, abhǒŋ beriŋi be, ayíkí nǒ nkwo ndũ nnyén yěntiki akap ane achi ndũ éfémé yǒ. ²¹ Ne mmu ane árèm enyiŋ, anjiki ambiŋi nnyén ekerákap Mandem, abhǒŋ beriŋi be, ayíkí nó nkwo chi ndũ nnyén Mandem mmu achi amem ekerákap, ²² ne mmu ane árèm enyiŋ anjiki, ambiŋi mfay, abhǒŋ beriŋi be äyiki nǒ chi enǒkó kefǒ Mandem ne Mandem mmu áchǎkǒ are.”

²³ Yesu arǒk ambi berem be, “Bě batǒŋ ebhé Moses, ne bě bǒnkwo Fárisi, bǒ betábhá, chǒŋ émbép ntá yeka encha! Bǎsǒt ndu béri amǒt ndũ baru byo mǎnchye ntá Mandem, mǎnkũ enyumǒt ne mbwót achak, ke bǎpú fyé ntí bebhak chak ne bo mankem, bǎpú fyé ntí beghǒ bho ntínso, ne bǎpú fyé ntí bebhak tetep ne bo mankem. Éri beku menyiŋ

ebhen echa bekore menyij baru byo, mǎnchye ndu amot ntá Mandem. Éri nyaka be mǎnkóǵó ebhé ene bekore menyij ndũ baru byo mǎnchye ndu amot ntá Mandem, ke bǎbhiki bhōy nyaka beghokontik bebhé béchák. ²⁴ Bě manémámik abhen bǎyà bho mbi, bǎsot mpok bэфéре yěntiki mónya ane áchí amem enyij ene mǎnyú, ke mpōyō baso mǎmenemén ham.

²⁵ “Bě batōy ebhé Moses, ne be bōnkwo Fárisi, bō betábhá, chōy émbep ntá yeke encha! Chōy émbep ntá yeke encha mbōnyune bǎsot mpok bétyet nsem-ámok ne nsemé nchán, ke bati yeke ájwí ne bepō nkaysi ndũ bǎsot menyij bho ne betan, ne ndũ bǎchi bo bati rakáraka. ²⁶ Bě Nkwō Fárisi, manémámik! Ya ká mbi sō mmem ámók ne mmem nchán. Mbák mǎnkū nō, chōy nsem-ámok ne nsemé nchán éndyere pépépép nkwo.

²⁷ “Bě batōy ebhé Moses, ne be bōnkwo Fárisi, bō betábhá! Chōy émbép ntá yeke encha mbōnyune, bǎchí mbō manem ane bǎghókó sayri, bawati ne mbi pépép, enyu ene mmu ághò, ankōy, yěndu berené bawú ebhen ménánj béchóǵó ne beghep ke bechi amem. ²⁸ Enyu yō ké bǎchi. Mmu ághō be ankaysi be bǎchi chak ne bho, ke bati yeke ájwí amem ne bapu ne bebú.”

*Chōy mǎntémsi batōy ebhé Moses ne bōnkwo Fárisi
(Lk 11.47-51)*

²⁹ Yesu arók ambi berem be, “Bě batōy ebhé Moses, ne be bōnkwo Fárisi, bō betábhá, chōy émbép ntá yeke encha! Bachĩmbi bheka baway nyaka baremé kepĩnti ne bo abhen bachi chak besí Mandem. Bǎtè manem ayap néne, mǎngwati nōkō mbi aré beku yō ándí amík. ³⁰ Bǎkū menyij ebhen mǎndeme nōkō be, ‘Mbō bhese sechi nyaka mpok bachĩmbi bhese, mbú sébhíkí ka ne bhō be mǎngwáy baremé kepĩnti Mandem Acha.’ ³¹ Nerem ane bárèm nō

ätəŋ be bë bãbhəŋ bārəm ne manyu yeKa be bãchi enyumət mbə bachĩmbi bheKa abhen bāwáy nyaka baremé kepĩnti Mandem. ³² Dók yé ka ambi mǎnájá betik ebhen bachĩmbi bheKa bábhó. ³³ Bě nnyó ene! Bě bho bãebhe bãchá mbǝŋ befé! Bǎkásí bé bǎkway bebəŋ mbi bebue be Mandem ake temsi bhe amem nepĩngo? ³⁴ Ghók yé ka, nchí to be baghatĩ Eyəŋ Mandem ne yěntiki mmu ane áchí ndĩŋindak ndu ákòŋo Eyəŋ Mandem. Chəŋ ntó be bátəŋ-Eyəŋ Mandem nkwó. Chəŋ mǎngwáy mbək eyap, mǎngo bǎchák ndũ bekotakati, ne mǎnden abhénéfú ne beKpa amem bekeré nenikĩmuet ebheKa, mǎnkoŋo nəkó bó betək ne betək ndu bekem bhə beway. ³⁵ Chəŋ eyə enkə be manəŋ yěntiki mmu ane achi chak ane bo bāwáy, ámbák be anti, bébho ne manəŋ Ábel mmu achí nyaka chak besí Mandem, beghaka ndũ manəŋ Sakaríá mmǝ Barákia, mmu bāwáy nyaka nenti ekerákap Mandem ne nebhuet ane báchyè akap aré. ³⁶ Nchí ghati bhe be, chəŋ Mandem antemsi be bho mkpák ane echəŋ mankem ěti bebéptí menyĩŋ ebhen bë ne bachĩmbi bheKa bǎkú.”

Yesu adi kebho ěti bo Yerúsalem
(Lk 13.34-35)

³⁷ Yesu akók arem be, “Eé Yerúsalem, bö Yerusalem! Bě bo bāwáy baremé kepĩnti Mandem, mǎntemti nəkó ne batay ndu beway bo Mandem átó be mángátí bhe Eyəŋ eyi. Ndũ beyǎ mpok, njáj besət bhe mfyé amuet bé mǎmbak ne me mbə bǎnkək abhen nno nkək ákútí nebhuet amət ne bebhap ebhi, ke bǎpú ka be nkə nò! ³⁸ Ne néne, chəŋ Mandem andə eket eyeka, éndəp enyu yə. ³⁹ Ne diŋí ká be, bǎpú pere ghó chəŋ me wáwák kpate mpok ane bǎrəm be, ‘Sémbítí mmu ane átwè ndũ nnyén Mandem Acha.’ ”

24

Yesu arɛm bé chɔŋ mánychɔŋti ekerákap
(*Mk 13.1-2*)

¹ Mpok Yesu áró ekerákap Mandem áròŋ, baghókó bhi bábhíŋi yi, mándeme nókó be yi ángó ndũ eket eyɔ eri echa! ² Ke akeme bhɔ be, “Pú băghɔ̄ menyih menyih menkem ebhen básóré báté beket ebhen bechi ndũ ekerákap ke ébhak enyune? Nchí ghati bhe be, mpok átwò ane eket ene éróŋ amik enkem, yěnyih kerɔp téé.”

Chɔŋ mánychye nókó bhe beyă esɔŋɔri
(*Mk 13.3-13; Lk 21.7-19*)

³ Ené Yesu achi chókó ambi Njie Menok Ólif. Bakoŋo bhi bárók ntá yi. Yě mmu achak kebhak ne bhɔ. Bárém be, “Eta, ghati bhese, chɔŋ émfakari nɔ ntiki mpok, ne ntiki erih ébhóŋó beka bo mándihɔ be mpok ane átwò arɔp kékwót, ne bé mandú mpok mmik ámay?” ⁴ Yesu akeme bhɔ be, “Sɔt ka mpok bé yě mmu áké rwó bhe! ⁵ Beyă bo bátwò chɔŋ mánsɔt nnyén ena mánten ambi, yěntiki mmu wap andem nókó be ‘Yi ke achi Mpeme ane Mandem afyé nyaka bariɛp be átó!’ Ne mándwò beyă bhó be mánjibhiri bati yap. ⁶ Chɔŋ mǎngók nsóŋó nenu, mǎngok mbok éti manu ane achi nekó nesie ne ane átwò ansem. Ke băké chay. Menyũ menyih ebhɔ bébhɔŋ befakari, ke eyɔ epu tɔŋ be ngwenti mmik aghaka. ⁷ Chɔŋ betok ménu ne betok béchák, bafɔ etok mánu ne batĩ bafɔ etok. Chɔŋ nsay ankwén mban ne mban, mmik anyikisi ndũ betok ne betok. ⁸ Ke menyih ebhen menkem bechi chi mbɔ nebhɔnet enen bebe ntá ngóré ane ándɔsi.

⁹ “Mpok menyih ebhen béfakari, chɔŋ mánkem be mámfye amó bɔbati etok be mányok bhe sayri, mǎngwáy bhe. Ne chɔŋ bɔ betókó mmik mankem mámpap bhe éti băchí bakoŋo bha. ¹⁰ Ne mpok yɔ, chɔŋ beyă bakoŋo

bha mánkeme mmuet ansem, mánti nòkò bati ntá böbati etòk, ne mámpabhe nòkò bati. ¹¹ Mpok yò, beyä bo báfù, mándeme nòkò be báchí baghatí Eyòη Mandem, ené bárùò bho rwó be mankoηo bhò. ¹² Chòη bebéptí menyìη ebhen bo bákù ménja kpát bo keperè kòη bati. ¹³ Ke mmũ ane átè kákátí te ndũ ngwenti, Mandem äpeme yi. ¹⁴ Ne bo bábhòη beghati Mbok Ndíndí ne èti Kefò Mandem ndũ betòkò mmik menkem, bé amem yèntiki etòk bo mámbòη mbi beghok yò, ke Mandem ankù ngwenti mmik antwó.”

Èrem esòηòri ene ebhòηò bétwò Yerúsalem

(Mk 13.14-23; Lk 21.20-24)

¹⁵ “Chòη mäηgò ‘Èrem enyìη ene Mandem ápábhé’ téé amem Èkeré Mandem ndu ényòp yò mbò enyũ Daniel ndemekerĩnti Mandem árémé tesáy be chòη émfakari.” [Yèntiki mmu ane ápay ekáti ené ámfye anti, anjwimem.] ¹⁶ “Mpok yò, bö abhen bachi atú Judéya mámbúé, mámbésé amfáy njiè. ¹⁷ Mpok yò, mbák éfákárí bé mmu äkù betik amfáy eket eyi, áké sòηòri mmuet besep kpik be andòk amfere menyìη anywòp ke ambúe. ¹⁸ Ne mmu ane achi ebhi ákù betik, áké ròη kpík bebuòp nde yi. ¹⁹ Ne chòη émbép encha ntá baghòré abhen báchí ne menie ne abhen báchí ne bò amò mpok yò! ²⁰ Nìk nòkò ka mmuet be mpok bebúe áké kwèn yè chi mpok mbarj äkwèn chaèè, ne yè chi ndũ nywòbhé neywèmmuet. ²¹ Bãke rò menikmmuet, mbònyune esòηòri ené bo bábhòη mpok yò chi enyũ esòηòri ene bábhíkí re ghò wáwák te nebhòmik. Ne mpok yò ánàη ámfæét, enyũ esòηòri yò epu pere bhák wáwák. ²² Ne mbò Mandem abhíkí kpòt manywòp yò be áke ya, mbù ye nkwañwaη amòt apu ròp nepém. Ke Mandem akpòt mpok esòηòri yò mbìη èti bo abhen yi áyábhé be mambak abhi. ²³ Mpok yò, mbák mmu ángátí bhe be, ‘Ghó ká Mpeme ane Mandem átó fá’, yè chi be, ‘Ghó

yi awu!’ Bǎké noko be echi tetep. ²⁴ Bǎké noko bé échí tetep mbənyune chəŋ bǝ betábhá mantwə, yěntiki mmu wap andem nəkə be yi ke achi Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be áto. Chəŋ baremé kepinti nsé nkwo mantwə. Ne yěntiki mmu wap átwə, ankə nəkə bereme menyinjí maknkay ndu berwə bho. Ne mándwó yě chí bǝ abhen Mandem áyábhé be mámbák abhi, mbák bábhəŋ mbi bekə nə. ²⁵ Sət ye ka mpok! Nnánŋ ngati nə bhe menyinj ebhen ambi ambi. ²⁶ Ndǔ echi nə, mbák yě mmu angati bhe be, ‘Yinjí ka Kristo awu amem baso’, bǎké noko mǎmfá berəŋ are. Yě mmu andem chi be, ‘Yinjí ká Kristo fá amem móket’ bǎké noko enyinj ene yi árəm. ²⁷ Bǎké rə mmu ándwó bhe mbənyune, mbə enyǔ miámianŋ ákət, angə, befu ebhókó nebu émət beghaka echak, nó kě ébhóŋó bebhak mpok Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə. ²⁸ Nebhuet ane egú-nnya echi, aré kě kenən ekén kényiə begú nnya kéchemti.

*Menyinj ebhen bébhóŋó bэфákari ke Yesu antúó
(Mk 13.24-27; Lk 21.25-28)*

²⁹ “Mbák manywəp ane beyǎ esəŋəri yə ámay, mmok ánem témté, ntaŋ kepepe ghə, mambe ámfu amfay ánkwentí, ne betəŋ mfáy menyikisi. ³⁰ Mpok yə kě eriŋ ené étəŋ be Me Mmǔ mfú ntá Mandem nchí twə ébhesi ye amfay, ne bǝ yěntiki nneréket fá amik mámbə mémiak ne amə mámbiki nəkə ndǔ kebho áyómə. Ne mángə nəkə ndǔ Me Mmu mfú ntá Mandem nchí sep nchí twə amem nebhan enen mfay ne betəŋ, mbaŋ énkem éngə nəkə ne bediéré Mandem. ³¹ Ne erem eyəŋó mmba énkwen. Chəŋ ntó bəángel abha ndǔ mmik nkem, mánsət bo abhen Mandem áyábhé, bebho ndǔ ebhókómik émət beghaka ndu echak, mánhem nebhuet amət.

Enyiñ ene nekäy enəkō Fig nētōñ bhese

(Mk 13.28-31; Lk 21.29-33)

³² “Ghók ká enyiñ ene enəkárem ene bábhiñi bé ‘Fig’ étōñ bhese. Énáj émbó betem betó, bāriñi bé eso érop chi kekwoť. ³³ Échí enyumot ne netwō wa, Me Mmu mfú ntá Mandem. Mánán mǎngō ndũ menyiyñ ebhen menkem ne ngátí bhe béfākari, diñi ka be mpok netwō wa arōp kekwoť. ³⁴ Nchí ghati be tetep be menyiyñ ebhen menkem bébhōñ befakari, ke mkpáká bho abhen echōñ amfuēt. ³⁵ Chōñ mfay amfuēt, mmik amfuēt, ke Eyōñ eya épú fuēt wáwák.

Yě mmu abhíkí riñi mpok Yesu átwò

(Mk 13.32-37; Lk 17.26-30, 34-36)

³⁶ “Ke yě mmu abhíkí riñi mbōñ mpok ane menyiyñ ebhen bébhōñó béfākari. Bōangel Mandem bábhiíkí riñi, Yě chí Mmō Mandem abhíkí riñi. Eta aywíntí kě ariñi. ³⁷ Mpok ane Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twō, menyiyñ bébhak mbō enyũ béchí nyaka mpok Nóa. ³⁸ Eghorí manyiep épére twō ndũ mpok Nóa, bo mányìè nyaka mányu nōkō, ne mámbay nōkō babhay, ne mántoko nōkō bō, kpáte mpok ane Nóa áchwe amem eremé áchwí ane Mandem ághátí nyaka Nóa ángókó. ³⁹ Bo bábhiíkí riñi nyaka enyiñ ene ébhōñó béfākari, kpáte mpok éghorí manyiep étwō. Ne mpok étwō épókō bō mankem. Enyu yō kě netwō wa, Me Mmu mfú ntá Mandem ábhák chōñ. ⁴⁰ Mpok yō, mbák bō bati apay bachi ebhi bákù betik, bákway besot amot mándo achak. ⁴¹ Ne mbák baghoré bati apay bachi nebhuet amot bákòk nchwi, bákway besot amot mándo achák. ⁴² Bák yé ka pě, mbōnyune bábhiíkí riñi nywōp enen Acha yeka átwò. ⁴³ Bābhōñ beriyñi be mbák mbōñóket aríñi mpok ane ngép átwò eket eyi, apú bhūere kenó. Ābhak pě, be ngép ake twō andak eket. ⁴⁴ Bě nkwoť

băbhəŋ ye bebhak pë mpoknkem, mbənyune, Me Mmu mfú ntá Mandem, nchí twó chí mpok ane yě mmu apu kway bekaysi be mětəwə.”

Mmǎ betok ane achi tetep

(Lk 12.41-48)

⁴⁵ Ébhíkí tat Yesu arem be, “Agha yé áchí mmǎbetok tetep ane ábhónǎ keboŋ ne mbəŋóket ásíkínti ne yí? Chí mmǎbetok ane mbəŋóket ákway berə eket ntá yi, angati yí be ányhé nókó nenyíé ntá batǐ bǎ-betok ndű mpok.

⁴⁶ Chəŋ éndi ntá mmǎbetok wu encha mpok chi-betik ywi afu nekə, apetnsem, aghó bé yi ákə betik ebhi sayri.

⁴⁷ Diŋí ká be chi-betik apú nók berə yěntiki enyiŋ eyi awó mmǎbetok wu. ⁴⁸ Ke mbák mmǎbetok achi ebéptí mmu,

andem ne mmuet yi be, ‘Mbíkí kaysi be chəŋ chi-betik awa ampetnsem ndu nekǎ enen yi áróŋǎ áyák’, ⁴⁹ ambo beden batǐ bǎ-betok, anchem ekakáneko ne manyű mmém, ambo menyie, anyu nəko ne bhə, ⁵⁰ chi-betik ywi ákway bétwə ndű nywəp enen yi abhíkí kaysi be yi ákway bepetnsem.

⁵¹ Ne mbák émfákárí enyu yə, chi-betik ätemsi yi sayri, antén yi ándók ámbák ne bǎ betábhá, ndű nebhuéré kebho ne nenyíé ámén.”

25

Nekăy baghəśəŋ bati byo

¹ Yesu átém nekay enen be, “Nywəp Mandem átwə bebhak Mfə böbhi, menyin bébhak mbə enyű echi ndű nekăy baghəśəŋ bati byo abhen básóré nyaka berónǎ ebhap, barək betemeri mbăyngərə amət. ² Bati atay bábhónǎ kəŋwáŋ, báchák bati atay bábhá k echin̄ti. ³ Abhen echin̄ti bápókə berónǎ bhap, ke bó kepəkə bawet mánkém amuet. ⁴ Ke abhen kəŋwáŋ bápókó nókó ebhap berónǎ,

bápókɔ menyih bawet nkɔ́ bákém amɛt. ⁵ Éfákari be mbäyngoré ane bɔ mankem mánòh abhiki twó áyák. Ékú bábhó memək kenó, kpát bákwen kenó. ⁶ Égháká nókó néntíbheti, mmũ amot abho bebik andem nɔkɔ be, ‘Ghók ká, mbäyngoré wu atewú átwò! Twó ká sensyepti yi!’ ⁷ Baghɔsɔh bhɔ mankem bácháyti, maɲeme, yěntiki mmu wap abho békósi nnik-eróhó ywi. ⁸ Abhen echɪnti bati atay babho berem ntá abhen kénwáɲ be, ‘Kwak ka bhese ne mbɔ bawet eróhó. Ebhesé beróhó bétwò neme.’ ⁹ Ke abhen kénwáɲ bákéme be, ‘Ngufú bawet amen sébhóhó apu kway chɔh bhese ne bhe. Dók ká ntá batĩ bawet mánku ameka bawet.’ ¹⁰ Ke bárovh nókó beku amap bawet, mbäyngoré achwɔp, asot abhen bati atay, abhen ebhap beróhó bédù, achwe amem epǎ nebhay ne bhó. Bakǎ-betik báya nekok batiɛp. ¹¹ Ébhíkí tat, baghɔsɔh abhen báfú beku bawet bápetnsem, báte nefí, babho bedep nekok, mándeme nɔkɔ be, ‘Eta, Eta, dem mánéné bhese mbínywɔp’. ¹² Ke mbäyngoré akeme bhɔ chi be, ‘Dɪhí ká be mbíkí riɲi bhe!’” ¹³ Yesu ánánjá nókó bétém nekay enen, arem be, “Bák ye ka pě, mbɔnyune bǎbhíkí riɲi mpok ane Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twɔ.”

Nekäy böbetik bati arat

(Lk 19.11-27)

¹⁴ Yesu atém nekay enénéfú be, “Mpok Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twɔ, menyih bébhak mbɔ enyu éfákári nyaka ne mmu amot ne bakǎ betik abhi. Nywɔp némót, achye nkáp be mándɔp mánkɔ nɔkɔ esié ne wu. ¹⁵ Arɔ bhɔ nkáp bekoɲo enyü yěntiki mmu wap ákwáy beku ne aywi nkáp. Achye amot bebhá nkáp betay. Achye achák bebhá nkáp bepay. Achye anefu ebhá nkáp émɔt. Afa ye arɔk nekɔ. ¹⁶ Bárovbhé nókó, mübetik ane yí áchyé bebhá nkáp betay abho beko esié ne wu témté. Ébhíkí tat, abhóh

nsáy bebhă nkáp béchák betay. ¹⁷ Ane bebhă nkáp bépáy akă enyumət, abhóŋ nsáy bebhă bepay. ¹⁸ Ke nkubetik ane ebhă nkáp émot, ásóré nókó aywi nkáp, arək atém chí mbok amik abhesə ebhă nkáp eyə arə. ¹⁹ Chi-betik, átát nókó ndŭ nekə enen yi áróŋó, apetnsem, abhiŋi bakă betik be mántwó, yěntiki mmu wap andem enyŭ yi akă ne aywí nkáp. ²⁰ Ane bebhă nkáp betay atwó ne bebhă byó, arem be, ‘Eta, ochyé nyaka me bebhă nkáp betay be nkə esie ne wu. Nnu kpát bebhă béchák bétay béko amfay.’ ²¹ Chi-betik akaka yi tontó arem be, ‘Ōkə sayri! Ōchí erítí mübetik ne ochí mmu tetep. Ōtŋ ndŭ mandú nkáp be ochí mmu tetep. Néne, chŋ nchyé wə betan amfay beyă menyiŋ. Twó sénkú maŋák!’ ²² Ane bebhă nkáp bepay atwó ne menwi arem be, ‘Eta, ochyé nyaka me bebhă nkáp bepay. Nnu kpát bechak bepay beko amfay’. ²³ Chi-betik akaka yí tontó arem be, ‘Ōkə sayri! Ōchí erítí mübetik ne ochí mmŭ tetep. Ōtŋ ndŭ mandú nkáp bé ochí mmŭ tetep. Néne, chŋ nchyé wə betan amfay beyă menyiŋ. Twó sénkú maŋák!’ ²⁴ Ane ebhă nkáp atwó nkə arem be, ‘Eta, ndíŋí bé ochí mmu mbeápak. Ōkəŋ beghem nebhuet ane óbhíkí pi, ŋnyokoti nebhuet ane óbhíkí tak mbwət arə.’ ²⁵ Mbŋ yě becháy békó esié ne nkáp aywe kéka áném mbŋ esŋŋri ne wə. Ékú ndək ntém mbok amik mbeme wú aré. Yiŋí ebhă nkáp eyə. ²⁶ Ke chi-betik akeme yi be, ‘Wə ebéptí nkubetik! Wə mbót! Ōríŋí sayri bé nkəŋ beghem nebhuet ane mbíkí pi, nnyokoti nebhuet ane mbíkí ták mbwət arə, pú nŋ? ²⁷ Ke ndaká yí óbhíkí fye nkáp awa amem ekerénkap be nnán ntwó, mbŋ nsáy arə?’ ²⁸ Chi-betik achye ye eyŋ be mánsət ebhă nkáp mübetik wu manchyé ntá ane ábhŋó bebhă nkáp byo. ²⁹ ‘Yěntiki mmu ane ábhŋó enyiŋ, mámaka yi béchák, ambŋ ménja mencha.

Κε yěntiki mmu ane ábhíkí bhəŋ enyɪŋ, yě chí mandú ane yi ábhónó, básət ntá yi.’ ³⁰Κε mbák chí nkweñdəŋ mübetik ne, bwóp ká yi məmese nefí ndũ ejuri, bé ámbák awu ndũ nebhæet nedĩ kebħə ne nenyié ámén.”

Manyé ané ngwenti mmik

³¹ Yesu arək ambi berem be, “Mpok Mmu ane áfú ntá Mandem átwò mbə Mfə ne keném eki, bəángel Mandem bátwò ne yi, ambak chókó ndũ enəkó kefə yi ne betəŋ ebhi menkem. ³² Ánáj ántwó, bákə mkpaká bho betəkó mmik menkem mánhem besí bhi, áfap bhó ndũ bakwó apay, nkúbhé mbə enyũ mbabheri bágħóŋəmén áfap mméné mbəŋ ne bágħóŋəmén, ³³ antén bágħóŋəmén ebhě awónem eyi, anten mmén ebhě awəghə. ³⁴ Mfə andem ye ntá bo abhen báci ebhe awónem ywi be, “Twó ká fá, be bhó Etaya áyéré! Twó ká məmbak nebhæet ane Mandem achí ne bo abhen yi achi Mfə wap. Yí ághókó nebhæet wu chí ntá yeka te nebhömk. ³⁵ Twó ka! Mpök nsay ánu me, bächyé me nenyié; mpök manyier ákwàk me, bächyé me manyier nnyú; ne mpok ntwó mbə kenkə, básət me mbə məmáyeaka. ³⁶ Mpok mbíkí bhóŋ nden, bächyé me nden; mpok məme, bákókóri me; mpok nchí ekerékenəŋ, bäre twə beghə me.’ ³⁷ Mpok yə, chəŋ bo abhen báci chák besí Mandem mankemə yi be ‘Acha, ntiki mpok séghó bé nsay ánu wə, séchíe wə nenyié? Ntiki mpök manyier ákwàk wə ke séchíe wə manyier ónyú? ³⁸ Ntiki mpok ótwó mbə kenkə, ke sésót wə chí mbə mómayese? Ntiki mpok óchébhé nden, ke séchíe wə nden? ³⁹ Ntiki mpok ómè, mbák épú nə, əbhak ekerékenəŋ, ke sére twó beghə wə?’ ⁴⁰ Mfə akeme bhə be, ‘Dinjí ká be yěntiki mpok ane bákə nyaka beri ntá bo abhen báci mbə bəmaya, yě chí ntá mmu wap amət ane ápú yěnyɪŋ, échí enyumət mbə be bákə nyaka beri ebħə chí ntá ya.’ ⁴¹ Mpok yə äyibhiri

mmuæt andem ye ntá bo abhen bachi ebhe awoghó ywi be, ‘Fǎ ká me besí, bē bho ntemsi Mandem achi ne bhe! Fǎ ká, dók amem ngo ane apu neme yē ewak, ngó ané Mandem aghókó ábhúré ntá Satan ne bǎngel abhi. *’

⁴² Fǎ ká me besí. Mpök nsay ánú me, bǎbhíkí chye me nenyíé; mpök manyier ákwàk me, bǎbhíkí chye me manyier menyú. ⁴³ Mpök nchí kenkò nenti eneka, bǎbhíkí sòt me mbò nti manó; mpok mbíkí bhóŋ nden, bǎbhíkí chye me nden; mpok mēme, bǎbhíkí kokori me, ne mpok nchí ekerékenon, bǎbhíkí twò beghó me.’ ⁴⁴ Mpok yò, bǒ abhen bachi ebhe awoghó yi bákéme be, ‘Acha, ntiki mpok séghó ndū nsay ánú wò, ke séke chye wò nenyíé? Ntiki mpok ane manyier ákwàk wò ke séke chye wò manyier? Ntiki mpok ótwó mbò kenkò ntá yese ke séke sòt wò mbò nti manó? Ntiki mpok nden échébhé wò, ke séke chye wò nden? Ntiki mpok ómè ke séke kokori wò? Ne ntiki mpok óchí ekerékenon ke séke kwak wò?’ ⁴⁵ Mfò akeme ye bhò be ‘Diní ká be, yēntiki mpok ane mǎnísí nyaka beka beri ntá yē chí mmu amot ane ápú yēnyin, échí enyumot mbò be me ké mǎnisi nyaka bekwak.’ ⁴⁶ Mpok yò, bó bárŋ ye ndū nebhuæt ntemsi ane ábhíkí bhŋ ngwenti, ke bǒ abhen bachi chak besí bhi, mǎnchwe ndū nepém enen nebhi kí bhŋ ngwenti.”

26

Bǒbati etak báté eyu be mángwáy Yesu

(Mk 14.1-2; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Yesu ánánjá nókó betŋ menyin ebhen menkem, arem ntá baghókó bhi be, ² “Bǎríní bé ndū manywop apay echŋ, Epǎ Nekiŋi ebho. Chŋ mánti Me Mmu mfú ntá Mandem

* ^{25:41} “Bǎngel” Satan chi befóŋó bebúbeku.

ntá bömpap abha, mánkém me mango ndü ekotákátí.”
³ Mpok yɔ, böbati bachiäkap Mandem ne böbati etək
 báchem amem senta Mũngo bachiäkap Mandem. Mũngo
 wu aka nnyén be Káyfas. ⁴ Báchéme aré baka eyɔɔh émɔt be
 mánkém Yesu bhésé bhésé mángwáy. ⁵ Ke bághó bé ebhiki
 ri be mánkém yi mpok epa. Báríjǐ nyaka bé mbák mánkém
 yi mpok epa, bo báguép esɔɔɔri amem etək.

*Ngóre amɔt atemti bawerérierp anti Yesu amem etək
 Bétani*

(Mk 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Mpok Yesu áchí etək Bétani, abhak amem eket Símun.
 Símun wu anáj ame nyaka ebhañákwa. ⁷ Ené Yesu ányie
 nenyíé aré, ngóre amɔt arək ntá yi ne bawerérierp amen
 aré ya nkáp amem mɔényiñífú. Bághókó nyaka mókpémé
 wu ne enyũ ntay enen bábhñi be alabásta. Ngóre wu
 atwó ne bawéré mɔ, atemti anti Yesu. * ⁸ Ke baghək
 Yesu bághó nókó nó, bati ábé bhɔ amem, bábhɔ berem ne
 bati be, “Ndaká yí ngóre ne aré chɔɔti bawerérierp amen
 enyuné? ⁹ Bákway mbɔ beti mɔ ndü beyă nkáp, mánsɔt
 nkáp wu mánychɛ ntá bachébhébhɔ”. ¹⁰ Yesu arinjǐ enyij
 ene bɔ bárèm. Ékú arem be, “Ndaká yí bəsɔɔɔri ngóre
 ne? Akɔ erítǐ enyij ntá ya. ¹¹ Bachébhébhɔ báchí ne
 bhe mpoknkem, ke mpú bhak chɔɔɔ ne bhe mpoknkem.
¹² Atémǐ mé bawerérierp amen amɔet be báképerɛ fyé me
 bawet amɔet ke mámbeme me. ¹³ Diñǐ ká be, yěntiki ebhak
 ene bo bághàti Mbok Ndíndí fá amik, chɔɔɔ mángati enyij
 ene ngóre ne ákú nkɔ, ne eyɔ énkɔ bé báké ghəkɔntik yi.”

*Júdas aka beti Yesu
 (Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)*

* 26:7 Alabásta: Ntáy alabásta néfù nyaka etək Íjip.

¹⁴ Ἐτάρé nókó, ngok Yesu amot ane áká nnyén be Júdas Iskariot afuét arak ntá böbati bachiäkap Mandem ¹⁵ abhép bhə be, “Chəŋ mǎnchye me yi mbák nkwák be mǎnkém yi?” Bápay nkáp silbha bebhók esǎ nsem byo bachye yi. ¹⁶ Bébhó mpok yə, Júdas abho béyán mbi bekwak bə mǎnkém Yesu.

Yesu anyié nenyíé Epǎ Nekiŋi ne baghəkó bhi
(Mk 14.12-21; Lk 22.7-13, 21-23; Jn 13.21-30)

¹⁷ Nywəp Epǎ Bret ane kebhəŋ yís yə, baghək Yesu bárók ntá yi bábhép yi be, “Eta, séndók séntóŋtí ebhak ene ónyie Epǎ Nekiŋi fá?” ¹⁸ Yesu arem be, “Dók ká afə etək egho, chəŋ mǎngó mmü fú. Nəghó bǎghó yí, ghatí ká yi be Ntəŋ arem be mpok akway, ne yi abhəŋ menyie nenyíé Epǎ Nekiŋi amem eket eye ne baghəkó bhi”. ¹⁹ Baghək Yesu bárók bakə ntoŋti mbə enyü yi aghati bhə. ²⁰ Égháká nókó beku, Yesu arək achəkə menyie nenyíé ne baghəkó bhi bati byo ne apay. ²¹ Ené mányìè nenyíé, Yesu arem be, “Dinǵi ká be, chəŋ mmu yweka amot anti me”. ²² Étók baghək Yesu tontó, babho bebhəp yi amot amot be, “Acha, chi me ke?” ²³ Yesu akeme be, “Mmü yweka amot ane ásebhe awə ywi amem ekpəré nenyie ne me áti chəŋ me. ²⁴ Me Mmu mfú ntá Mandem, nchí rónjórəŋ mbə enyü básinǵi éti ya, ke chəŋ émbép ntá mmu ane áti me éntcha! Mbə bábhíkí bhe yi, mbə érí ntá yi echa!” ²⁵ Júdas mmu abhəŋə beti Yesu arem be, “Eta, chi me ke?” Yesu akeme be, “Échí mbə enyü órémé.”

Yesu anyié nenyíé ngwenti eni ne baghəkó bhi
(Mk 14.22-26; Lk 22.14-20; 1 Kəŋ 11.23-25)

²⁶ Ené mányìè nenyíé, Yesu asot ekpəkó bret, achye bakak ntá Mandem. Abho bébókóti anchye nəkə ntá baghəkó bhi, andeme nəkə be, “Sət ka, nyíé. Né chi mmuét

eya.” ²⁷ Asot ye amokó mmem, áchye nókó bakak ntá Mandem, abho bechye ntá yap, andem nõkõ be, “Sot ka nyu, bë mankem. ²⁸ Né chi manõj ma. Ākũ nku ane Mandem ányú ne böbhi ántéé. Bákũ manõj ma arõj amik bé Mandem ámfóhórí bebú beyã bho. ²⁹ Nchí ghati bhe be mpú pere nyu mmém amen, kpáte ewak ene mënyú mmëm bakõ ne bhe ndũ nebhuet bechõkõ Etaya”. ³⁰ Ndũ ngwenti, Yesu ne baghõkó bhi bákway nekway báchyé Mandem bakak. Báfú ye bákó amfay Njie Menõk Ólif.

*Yesu arem be chõj Píta andem be abhíkí riñi yi
(Mk 14.27-31; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)*

³¹ Bággháká nókó ndũ Njie Menõk Ólif, Yesu aghati bhõ be, “Nkúbhé beti ebhen echõj, chõj bë mankem mǎmfere ntí ne me mbõnyune Ekáti Mandem érèm be, ‘Mandem ádep chõj mbabheri bágghõjõmén angwep amik, nkwó bágghõjõmén ántaka ebhi. ³² Ke Mandem ánáñ ánkú mpétnsem ndũ nepém, chõj njambi atú Gálili, mǎntemeri me aré.’ ” ³³ Píta arem be, “Yě bö mankem mámbúé wõ, me, mpú bué!” ³⁴ Yesu aghati Píta be, “Nchí ghati wõ be, nkõk aperé kok nkúbhé beti ebhen, chõj óndem ndõj éráat be õbhiki riñi me.” ³⁵ Yě nó, Píta arem be, “Yě chí newú, chõj ngu ne wõ. Mpú bué wõ.” Baghõk Yesu bácháak mankem bǎrém chí enyumõt.

*Yesu are nikmuet amem Getsémani
(Mk 14.32-42; Lk 22.39-46)*

³⁶ Yesu arõk ye nebhuet ane bábhìñi be Getsémani ne baghõkó bhi. Aré, aghati bhõ be, “Chõkó ká fá, mëten mmuēt ambi ndu menikmuēt.” ³⁷ Árém nókó nó, asot Píta ne bö Sebēdi bati apay, arõk ne bhõ. Arõp nsónso ne beyã basémé anti. ³⁸ Aghati bõPíta be, “Basémé ajwi me anti mbõ be áway me way. Chõkó ká fá, mǎmbak pë ne me.” ³⁹ Arõ bhõ atén mmuēt ambi mandú. Akwen ne besí amik,

abho menikmuet be, “Etaya! Kə nkóp esəŋəri ene ámfuét me ansem ntí, mbák mbi achi beku nə. Ke éké bhák mbə enyü məyán, émbák chi mbə enyü óyàn.” ⁴⁰ Afate ye, apetnsem ntá baghəkó bhi abhen bati arat. Aghə bhə ndu bábħure kenó. Abhép Píta be, “Bǎpú kwáy béchókə pə ne me ndü neŋəkó nywəp némót-ε? ⁴¹ Bák ká pə, mənik nəko mmuet, bé nemo néké dep be amik. Bǎbhəŋ nti, ke mmuet apu bhe.” ⁴² Yesu apet arək are nikmuet be, “Etaya! Mbák nkóp esəŋəri ane apú kway befuét me ansem ntí, nká bé émfákárí mbə enyu óyàn.” ⁴³ Yesu apetnsem ndəŋ ene ejwi epay, aghó baghəkó bhi ndü bábħure kenó. Bápú kwáy nyaka béchókə pə ndü kenó kéjwí bə amík. ⁴⁴ Arə bhə arək ndəŋ ane ajwi érat are nikmuet enyumət mbə ndəŋ ené mbi epay. ⁴⁵ Yesu apet ye nsem ntá baghəkó bhi bhə bati arat, aghó ndu bábħure kenó. Abhép bhó be, “Bǎbhúét bebhure kenó? Bǎbhúét béywəməre? Mpok akway ane bátì Me Mmu mfú ntá Mandem ntá bǒ bebú. ⁴⁶ Faté ká séndók, ghó ká, mmü ane áti me ndü átwò.”

Bákém Yesu

(Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Jn 18.3-12)

⁴⁷ Ené Yesu abhuét berem nə ne baghəkó bhi, ngǒk aywi amət ndü abhen bati byo ne apay ane aka nnyén be Júdas, achwəp ne beyǎ bhə. Bǒ bhə bábħák ne bə akparenja ne nkík amə. Bǒbati bachiǎkap ne bǒbati etək ké bátó nyaka bhə. ⁴⁸ Júdas anəŋ ayámbi achyé nyaka bhə eriŋ ene ékwák bó mándiŋi Yesu. Akə nó, ndü ághátí bhó be, “Mmu ane məbhene chəŋ, chí yi. Kém ká yi!” ⁴⁹ Júdas áchwóbhé nókó, afuét téé, abhene Yesu arem be, “Ntəŋ!” Abhene yi. ⁵⁰ Yesu arem be, “Mməere wa, dók ambi, enyiŋ ene ótwó beku, kə yó.” Témté wu, bǒ abhen Júdas átwó ne bhə bárók téé bákém Yesu bábáyti. ⁵¹ Bákém nókó Yesu, mmu amət ane áchí ne yi, agwəp akparenja ywi akpót atú nsem Mŋngo bachiǎkap Mandem chwát aguəp amik.

⁵² Yesu aghati mmu ywi wu be, “Kemé akparenja ywe amem kénkwóp. Mmu ane ánù nenu ne akparenja, ägu newú akparenja. ⁵³ Ìbhíkí ríñí bé mĕkwáy menikmuet nta Etaya antó me témté bǎngel mánja máncha nka byo ne epay, mántwó mánu ntá ya? ⁵⁴ Ke mbák nkũ nǎ, ná enyiy ene echi amem Ekáti Mandem éfú tetep?” ⁵⁵ Yesu abhép ye beyǎ böbhǎ be, “Bǎtwǎ bekem me ne bǎakparenja ne nkík mbǎ be nchí ngébhé ntantarǎ? Yĕntiki ewak, nchí chǎkǎ ekerákap Mandem, ntǎñ nǎkǎ bho menyiy ĕti Mandem, bǎrǎ nyaka kekém me? ⁵⁶ Ke diñí ká be menyiy ebhen menkem béfákari chi be menyiy ebhen baremé kepñti Mandem básíñí mémfú tetep.” Afš kĕ baghǎkǎ bhi bǎrǎ yi bábué.

Básót Yesu barǎk ndũ echeme batanjá manyé

⁵⁷ Bo abhen bákémé Yesu, básót yi barǎk ndũ eket Káyfas, Mũngo bachiákap Mandem. Batǎñ-ebhé Mandem ne böbati etǎk báchémé nyaka are. ⁵⁸ Ndu bǎrǎñ are, Píta are koñjo bhǎ te ansem, kpát aghaka ndũ senta Mũngo bachiákap Mandem. Achwe aré, arǎk achǎkǎ ne bo abhen bǎbhǎbhəri senta wu, anǎñ nǎkǎ beghǎ enyiy ene bákũ chǎñ ntá Yesu. ⁵⁹ Böbati bachiákap Mandem ne bö echémé batanjá manyé bachak mankem bǎré yañ bö abhen bákway bebhat Yesu barak amuet enyu ené bó bǎbhǎñ mbi beway yi. ⁶⁰ Ke báke bhǎñ yĕ mbi. Beyǎ bho báfú bǎré sǎnse amuet Yesu, ke yĕ mmú kerem enyiy ene ékway beku be mángwáy yi. Étáré nókǎ, bo bati apay báfú báté besí batanjá manyé, ⁶¹ bárem be, “Yí wu arem be äkwáy memokoti ekerákap Mandem ampēt ante yó ndũ manywǎp arat.” ⁶² Mũngo bachiákap afate arem ntá Yesu be, “Ìbhíkí bhǎñ yĕnyiy bekeme ndũ menyiy ebhen böbhen bǎrǎm be ðkũ?” ⁶³ Yĕ nó, Yesu achǎkǎ kpák, ake

rem yěnyij. Mũngo bachiãkap Mandem arem be, “Ndũ nnyén Mandem ane achi nepém mpoknkem, ghatí bhese tetep mbák wə ke óchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be átò, Mmə Mandem.” ⁶⁴ Yesu akeme be, “Échí mbə enyũ óréme. Ke diñí ká bé mpok átwò ane bǎghə chəŋ Me Mmu mfú ntá Mandem, chəkə ndũ enəkó kefə, ebhe awónem Mandem betəŋ menkem. Chəŋ mǎngə ndũ Mmu ane áfú amfay átwò amem nebháŋ.” ⁶⁵ Mũngo bachiãkap Mandem ághókó nókó enyij ene Yesu árémé, akém nkú yi adak ndu betəŋ bebənti bhi. Akók bé, “Akə te anárjá! Äyenti mmuet ne Mandem! Sépét séyàŋ batísié mántwó mándém enyij ene yi ákú ndaká yí? Bé mankem bǎghok ndũ yí áyènti mmuet ne Mandem! ⁶⁶ Bǎrem be yi?” Bákéme be, “Abhəŋ bégul!” ⁶⁷ Bábhó bépa yi batié besí, mándepti nəkə. Báchák mánychə nəkə yi nsáp. ⁶⁸ Bákú nókó nó, mándem nəkə be, “Ndemé kepinti Mandem, Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be átò, ghati bhese enyij ene Mandem akə wə óríŋí. Ghatí bhese! Agha ádébhé nó wə?”

Píta arem be abhíkí riŋi Yesu

(Mk 14.66-72; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Mpok yə, Píta abhak nefí, amem senta chókó. Ngoré ane achi mmǎ-betik Mũngo bachiãkap Mandem arək ntá yi arem be, “Wə nkwo óchí nyaka ne Yesu mmu Gálili wu.”

⁷⁰ Ke Píta ataŋa besí bə abhen bachi are mankem be, “Mbíkí riŋi mbəŋ enyij ene órəm nə.” ⁷¹ Étaré nókó, áfú arək anyũbhá ené senta. Aré, mmǎ-betik Mũngo bachiãkap Mandem achák, ághó nókó yi arem ntá bo abhen bachi aré téé be, “Tánkwəne achí nyaka nkwo ne Yesu mmũ Násáret wu.” Mmǎ betik anefú wu nkwo abhak chi ngoré.

⁷² Píta apet ataŋa, kpát, ayiki be, “Mandem arijí, mbíkí riŋi mónkwə wu.” ⁷³ Ébhíkí tat, bo abhen bachi are téé

bákókósi mmuet ne Píta barem be, “Nsé apu are, wə nkwo ɔchi mmũ amot ndũ nkwo bho Yesu mmũ atú Gálili wu. Eyɔɔnyu ye éti wə.” ⁷⁴ Ndɔɔ are, Píta arem be, “Mandem ántémsí me mbák mēsè chi nsé! Mbíkí riɔi mbɔɔ mmu wu!” Témte wu, nném nkɔk akók. ⁷⁵ Píta atik enyɔi ene Yesu ághátí nyaka yi be, “Nkɔk aperé kók, chɔɔ ɔndem ndɔɔ érat be ɔbhíkí riɔi me.” Afú nefí, adi kebho, ne beyá basémé anti.

27

Bárók ntá Páilet ne Yesu
(Mk 15.1; Lk 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹ Néyí nókó, bɔbati bachiákap Mandem ne bɔbati etɔk báchókɔ betí betí báká eyɔɔ émɔt enyũ bábhɔɔ beku be mángwáy Yesu. ² Báchyé eyɔɔ be mángwót yi. Bafyé yi ngem amɔ, básót bárók ntá Páilet, mmu Rom are achí nyaka góbhanɔ atú Judéya mpok yɔ.

Júdas asuri
(Bk 1.18-19)

³ Júdas mmu átí Yesu ághók nókó bé bábhɔɔ beway Yesu nedí kebho néjwí yi anti éti epɔndak ene yi áká. Asot nkáp silbha bebhók esa nsem byo are báchyé yí antí Yesu arɔk békéme ntá bɔbati bachiákap Mandem ne bɔbati etɔk. ⁴ Ágháká nókó besí ebhap arem be, “Nkɔ-bebú ndu ntí mmu are ábhíkí kɔ yɔnyɔi, kpate bátwɔ way yi.” Bákéme yí be, “Eyɔ éyíjí bhesé ná? Esɔɔri eye ke échí.” ⁵ Júdas aták nkáp wu amik amem ekerákap Mandem, afú arɔk asuri. ⁶ Bɔbati bachiákap Mandem bárók bábwópti nkáp wu, béréme be, “Nkáp are chí nkáp manɔɔ ne ebhé eyese ébhíkí ka be mánychém nkáp manɔɔ ne ané ekerákap Mandem.” ⁷ Báká nókó eyɔɔ émót, básót nkáp wu bárók bákú nebhúérémik ntá ngoko bete ndu bébhéme nɔkɔ

mankə. ⁸ ἔτι εἶπὸ κῆ βό βάβηῦét bébhīñi nəbhúérémik wu bé Mmíkí Manon̄ kpátě echon̄. ⁹ Ἐφάκάρí nókó enyu εἶπὸ, enyñ̄ ene ndemekep̄inti Mandem Jeremáya árémé nyaka éfú tetep. Jeremáya arem nyaka be, “Básót bebhókó nkáp esa nsem byo, manyũ nkáp ane mbək bo Israel bāghó be ákway béchyé ntá mmu ane ati yi. ¹⁰ Bákú mmik ntá ngoko-bete ne nkáp ére, nkúbhé mbə enyu Mandem ághátí nyaka me nkə.”

Páilet are bhép Yesu bebhep

(Mk 15.2-5; Lk 23.3-5; Jn 18.33-38)

¹¹ Bárōñ nókó ntá Páilet ne Yesu, ate besí bhi. Páilet abhép yi be, “Wə ke óchí né Mfə bo Israel?” Yesu akeme yi be, “Échí mbə enyu órémé.” ¹² Bōbati bachiăkap Mandem ne bōbati etək bābhó bébhát yí barak aməet, ke abhíkí keme yě eyon̄. ¹³ Ékú Páilet arem ntá yi be, “Ōpú ghók nó beyă menyñ̄ ebhén bárəm bé əkə?” ¹⁴ Ke Yesu akere m yěnyñ̄. Ékú gōbhánə abhak maknkay tontó.

Páilet akpót manyé be mángwáy Yesu

(Mk 15.6-15; Lk 23.13-25; Jn 18.39-19.16)

¹⁵ Góbhano abhōñ nyaka epñ̄ be yěntiki mmíé, ndū mpok Epă Nekiñi, áfere mūkenon̄ amət ane bo báyan̄ yí ámféré. ¹⁶ Mpok yə, mūkenon̄ amət ane bo béré riñi éti barak ane yí áré kə, abhak ekerékenon̄. Aka nnyén bé Barábas. * ¹⁷ Beyă bhó báchéme nókó eket Páilet betí ebhə, abhép bó be, “Agha băyán̄ mendó ándók, Barábas ke chí Yesu, ane bābhñ̄i bé Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be ätə?” ¹⁸ Páilet arñ̄í nyaka sayri bé bōbati bo Israel bákem Yesu bárōñ ntá yi ne yi chí éti mpabhamík. ¹⁹ Ἐφάκάρí nkwo be, ene Páilet áchókó bétán̄ Yesu, ngoré ywi ató mmu ntá

* ^{27:16} Ndū mbək bekáti, básñ̄ chí Yesu Barábas.

yi ne eyɔŋ be, “Dǒ mmu wu ándók. Achi chak. Ngɔ kenó ekén kére sɔŋɔri me ɛti yi ndǔ beti ebhén béfueré.”²⁰ Mpok yɔ nɔ, bǒbati bachiákap ne bǒbati ɛtɔk béré ghati beyá bhó abhen báchí aré bé báké rɔ bebhep Páílet ándó chí Barábas ándók, anchye betan be mángwáy Yesu.²¹ Ékú Páílet apet abhép bó be, “Ndǔ bǒbhen bati apay, ane báyan ndó ándók chí agha?” Bábík be, “Barábas!”²² “Nkú yi ne Yesu mmu bábhijí bé Mɔeme Mandem afyé nyaka bariɛp be áto?” Bó mankem bábhó bébík be, “Dem mángó yi ndǔ ekotákátí!”²³ Ke Páílet abhép bó be, “Ntiki ebéptí ndak yi ákú?” Bó mankem bápét bábhó bébík be, “Dem mángó yi ndǔ ekotákátí!”

²⁴ Páílet ághó nókó bé yí áchɔŋti chí mpok ne bé ebyɔk ébho békwén, arem mántwó yí ne manyiɛp ndǔ enyiŋ. Asɔt manyiɛp amɔ aso amɔ amem besí beyá bǒbhɔ andem nɔkɔ be, “Me mbíkí bhóŋ amɔ ndǔ newú mmu ne. Newú eni néyíjí chí bhé!”²⁵ Bó mankem bákéme be, “Dɔ manɔŋ ami ámbák bhesé antí, ne bǒ bhesé!”²⁶ Páílet afere ye Barábas mmǔ bo Israel ne bǒbati bhap báyan yi amfere. Achye eyɔŋ bé batemé nenu mánden Yesu ne ékpá, mánsɔt yí, mándɔk, mángó ndǔ ekotákátí. †

Batemé nenu béré yɔkɔ Yesu

(Mk 15.16-20; Jn 19.2-3)

²⁷ Batemé nenu Páílet básót Yesu bárók amem áchá ywi ne yí, batemé nenu báchák mankem ndǔ eká batemé nenu eyap bátwó nkwó bákáp Yesu.²⁸ Báyók nkú yi amɛt, básót nkú chu báfyé yí amɛt. ‡²⁹ Básót bǒbatábhénɔk nsɛnsé mání mbo ntá kefo báfyé yí antí, básót enɔkɔfú báfyé awónem aywi. Bábhó bétép mánén besí ebhi máŋɔkɔ

† 27:26 Ekpa: Ekpa yɔ ebhɔŋ nyaka senɔŋ anti. ‡ 27:28 Báfyɛ yi nkú chu amɛt ndu beyɔkɔ yi be achi Mfo.

nəkə yí be, “Acha mfə bo Israel, kenókó kéchí eke eta!”
³⁰ Bákú nókó nó, bápátí yí batié amuet, báfóhə enək eyə yi
 awə bákébhə bedepti yi anti ne yə. ³¹ Bápəbhə nəkə beyəkə
 yi, báfère nkú chu yi amuet, básót ayi yímbəhə bákéme yi
 amuet. Básót ye yi bārók bego ndü ekotákátí.

Bágó Yesu ndü ekotákátí

(Mk 15.21-32; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Ené báfú eket Páílet bārəhə, bátəmeri mmu etək Sírene
 fú ambi ane áká nnyén bé Símun. Bájire yí ápókó ekotákátí
 Yesu. ³³ Bārók ebhak ené bábhəhə bé Golgóta, nó chi
 “Nəbhuet Enkónti.” § ³⁴ Aré, batemé nenu básót enyih
 ene énen mbə mbənya, * báfyé ndü mmem báchyé yí
 ányú. Ághókótí nókó mó, ake ka ményú yě ndu báyəhə
 nyaka be yi anyu mə. ³⁵ Básót Yesu bágó ndü ekotákátí.
 Batemé nenu abhen bágó yi ndü ekotákátí, bágúép ebháná
 béríhə enyü bábhəhə békóre nden eyi be yəntiki mmu wap
 ambəhə amət. ³⁶ Báchókə ye amik mámbabheri nəkə yí.
³⁷ Básih enyih ene Yesu ákú ke bágò yí ndü ekotákátí,
 ndü ebhók enək. Bágó ebhók enək eyə ndü eko amfay ntí
 aywi. Enyih básih aré ébhák be, “Né chí Yesu, Mfə bo
 Israel.” ³⁸ Bágó ngébhé ntantaŋ amət ndü eyi ekotákátí
 ebhe awónem Yesu. Bákú enyu émot ne achák ebhe
 awəghə yi. ³⁹ Bo abhen báfuere fuet, bəghaka nyaka are
 mánte, mámək ne bati, mánsəkoti yi ne mándeme nəkə be,
⁴⁰ “Wə mmu ókway memokoti ekerákap Mandem, ne ónte
 yó ndü manywəp arət! Pemé mmuet eye mbák əchí Mmə
 Mandem! Fú ndü ekotákátí səp amik séngó!” ⁴¹ Bəbati
 bachiákap Mandem ne batəhə ebhé Mandem ne bəbati etək

§ 27:33 Nəbhuet wu achi nyaka chi njie ane achi amik mbə
 ěnkónti. * 27:34 Enyih ene énen mbə mbənya echi nyaka
 mbə babhé amen bó báyəhə be ánkə yi ake ghok beyə bebe.

báré way nkwo yi, mándeme noko be, ⁴² “Ápeme nyaka bo báchák, ke apú kway bepeme mmuet yi! Pú yí achi Mfo bo Israel? Ámfá ndũ ekotákátí ansep amik, chøj sénoko yi. ⁴³ Asíkí nti ne Mandem. Mandem ampeme yi néne mbák äyay bepeme yi, mbonyune arem be achi Mmu ane áfú ntá Mandem.” ⁴⁴ Baghép abhen bágó ndũ ebhap beko mbo yí, báré so yí nkwo ne nsok enyu émot.

Yesu agú ndũ ekotákátí

(Mk 15.33-41; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Égháká nókó nkárénká byo ne epay ne ngósí, ejuri ékwén etok enkem. Ebhák kpáte nkárénká érat ne ngósí. ⁴⁶ Égháká nókó mbo nkárénká eyo érat ne ngósí, Yesu abik arem be, “Eli, Eli, lama sabatani?” Nó chi, “Mandem wa, Mandem wa, ndaká yí óféfé nti ne me?” ⁴⁷ Mbok bo abhen báté kékwót báyiñi, bágók nókó ndũ Yesu ábíki enyu eyo, báré rem ne bati be, “Äbhñi Eláija!” ⁴⁸ Ntemé nenu amot ajet témté arok asot ekuchá fofok asebbe ndũ echyé mmém, asot akpañ anti mónok, asá amfay ntá Yesu, bechye yi anyu. ⁴⁹ Ke abhénéfú báré rem be, “Dö yi séngó mbák Eláija ätwò bepeme yi!” ⁵⁰ Yesu abik ndøj achak, aró éfóñó yi awó Mandem.

⁵¹ Nkúbhé mpok yo, ekát ene echi amem ekerákap Mandem égháre bebok bepays befú amfay beghaka amik. Mmik anyíkisi, ketarábhé kérákátí. ⁵² Manem ánéne, Mandem akü beyä bo Mandem abhen mänánj bágú nyaka bapetsem ndũ nepém. ⁵³ Báfú amem manem ayap, ne Yesu ápéré nókó nsem ndũ nepém, bo Mandem bhó bárók Yerúsalem. Beyä bho bágó bhó. ⁵⁴ Mũngo batemé nenu ne batemé nenu abhen bachi ne yi bábhàbheri Yesu bágó nókó ndũ mmik ányíkísí, bágó menyij béchák ebhen béfákárí. Bechay békém bhó tontó. Bábhó berem be, “Achi mbu Mmò Mandem tetep!”

⁵⁵ Beyã baghoré bábhák are nkwo. Abhen bákõño nyaka Yesu befu te atú Gálili mánkwak nõkõ yi, babhak téé, nekõ nesie, mámkrõkõ nõkõ. ⁵⁶ Mbõk baghoré bhõ bábhák María mmõ etõk Mágdala, ne María nno Jems ne Joséf, ne María ngoré Sebedi, nno Jems ne Jõn.

Bábhéme Yesu

(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Mmũ nkáp amõt afũ nyaka etõk Arimátia. Aka nnyén be Joséf. Abhak nkoño Yesu amõt. Égháká nõkõ beku, ⁵⁸ arõk ntá Páilet be anchye betarj amferé erene Yesu ndũ ekotákátí. Páilet achye eyõj bé mámféré Yesu ndũ ekotákátí manchye yi. ⁵⁹ Joséf asõt ye Yesu anép ne ésienden nkõ. ⁶⁰ Joséf abhõj nyaka nnem nekõ enén yi átémé ndũ setárébhé. Arõk abhemé Yesu ndũ nnem eni nõ. Abijiri ye erem ntay áchók nnyũ nnem, agure. ⁶¹ María, mmõ etõk Mágdala ne María achák, bábhák kékwõt chókõ mánjiri nõkõ nnem.

Páilet ató bo be mámbábhérí nõkõ nnem Yesu

⁶² Néyí nõkõ, ndũ nywõbhé neywëmæt bo Israel, bõ-bati bachiãkap Mandem ne bõnkwo Fárisi bárók bátémeri Páilet. ⁶³ Bárem be, “Éta, sébhíkí re ghõkõntik be mmũ nsé wu arem nyaka be ndũ manywõp arat yi ãpetnsem ndũ nepém. ⁶⁴ Éri ye be õnchyé eyõj bo mandõk mambabheri nõkõ nnem eni kpáte manywõp arat amfuæt. Bakõño bhi bákway berõj mángep yi mámpõkõ, mándõk, mámbõ ye beghati bhõ be yi apetnsem ndũ nepém. Ne mbák émfákárí nõ, nsé yap yõ áchõnti menyij ancha nsé ane mbi.” ⁶⁵ Páilet arem be, “Yij batémé nenu nõ. Sõt ka bhõ mándók mámbábhérí nõkõ nnem mbõ enyũ bãyarj.” ⁶⁶ Bárõ ye barõk báfyé erij ndũ ntay, ne bárõ bõ are be mambabheri nõkõ nnem.

28

Yesu apɛtnsem ndũ nepém

(Mk 16.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Nywɔbhé neywēmuet bo Israel néfuéré nókó, María mmɔ etək Mágdala ne María achák, báfú ntinywɔp, ené mbanj ábhíkí re kaɲari ndu berɔŋ beyiŋi nnem Yesu. ² Éfákári bé ángel Mandem áfú amfay ásèp amik, abiŋiri ntay aferɛ anyünnem, achəkɔ aré. ³ Besí ángel Mandem wu béré ghɔɔ mbɔ miámianj, nden eyi éndiere nɔkɔ pɛpɛpɛp mbɔ etəkɔfiŋj. ⁴ Babhabherĩ nnem béré wet ne becháy ne bárɔp mbɔ bawú. ⁵ Ke ángel arem nta baghɔré be, “Báké chay. Ndíŋí bé báyàŋ Yesu mmu bágó ndũ ekotákátí. ⁶ Apú fá. Mandem akɔ yi apɛtnsem ndũ nepém nkúbhé mbɔnyu yi aremɛ be ebhɔŋ beɛakari. Twó ká ghɔ nebhuɛt ane bábhúré yi. ⁷ Dók yé ka áyák mǎngátí bakoŋo bhi be apɛtnsem ndũ nepém ne achi be ambi ǎrɔŋ atú Gálili. Chɔŋ mǎngó yi are! Nnáj ngati nɔ bhe.” ⁸ Baghɔre bhɔ báró nebhuɛt ane nnem nechi ntiét ntiet. Becháy békém bɔ, ke maŋák nkwɔ ajwi bhɔ anti. Bájet barək béyáj bakoŋo Yesu be mǎngátí bhɔ enyiŋ ene ángel Mandem ághátí bhɔ. ⁹ Ndu bárɔŋ, bápére ghɔ, Yesu atemeri bhɔ, arem be, “Mandem ámbák ne bhe!” Bárók bákwen amik besí bhi bábhó bekem bekak ebhi mánchye nɔkɔ yi kenókó. ¹⁰ Yesu aghati bhɔ be, “Báké chay. Dók ká ghati bakoŋo bha. Ghatí ká bhɔ be, mǎndók atú Gálili. Chɔŋ mǎngó me aré.”

Babhabherĩ nnem bárók bǎghátí enyiŋ ene ɛɛakari

¹¹ Ené baghɔré bhɔ bárɔŋ, éfákari be mbɔk bo abhen bábhàbheri nnem bárók Yerúsalem bǎghátí bɔbati bachi-ákɔp Mandem yéntiki enyiŋ ene ɛɛakari mpok ángel Mandem ásébhé átwó ndũ nnem. ¹² Bɔbati bachiákɔp Mandem báchókɔ ne bɔbati etək, báká eyɔŋ émɔt, báchyé bhɔ beyǎ nkáp ndũ besɔŋ. ¹³ Bǎghátí bhɔ be, “Ghatí nókó

ká bho chi be bakoŋo bhi bátwó ne beti, mpok sékwéné kenó, bághep yi, bápókə bárək. ¹⁴ Mbák góbbhano ángók ndak ane, chəŋ séndiŋi ndü séchòk nnyu ywi be nti nendi yi amem, enyu ené bāpu chwe ndü esəŋəri.” ¹⁵ Babhabheri nnem básót ye nkáp besəŋ wu, bárək bákə mbə enyü böbati bágghátí bhə. Ne mbok yə bé bakoŋo Yesu bághep yi ghep ké bo Israel bábhuét beghati bo kpatě eəŋ.

Yesu atóŋ mmuet ntá bakoŋo bhi

(Mk 16.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹⁶ Bakoŋo Yesu abhen bati byo ne amot báró ye bárók atú Gálili ndü njie ane Yesu ághátí nyaka bó mándók aré. ¹⁷ Mpok bágghó yi, bákwen amik babho bechye yi kenókó. Ke mbək ayap bare makati mbák, sayri sayri, Yesu ke bə bágghə nə. ¹⁸ Yesu akokosi mmuet ne bhó, aghati bhə besí ne besí be, “Etaya achyé me betəŋ menkem amfay yěntiki enyih ne yěntiki mmu awu amfay ne fá amik. ¹⁹ Dók yé ka, mǎnkú be bö betək menkem mámbak bakoŋo bha, mǎnjwiti bhə ndü nnyén Eta, ne nnyén Mmə, ne nnyén Efóŋó Bedyere, ²⁰ mǎntəŋ nókó bhə be mǎnkú yěntiki enyih ené ngátí be mǎnkú nəkə. Ne nchí bhák ne bhe mpoknkem, te ndü ngwenti mmik.”

Ekáti Nku Nkɔ

New Testament in Kenyang (CM:ken:Kenyang)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenyang

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

- You must give Attribution to the work.

- You do not sell this work for a profit.

- You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenyang

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

- You include the above copyright and source information.

- You do not sell this work for a profit.

- You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Mar 2019 from source files dated 12
Mar 2019
0a400be4-2dfe-565d-bdea-5f3d59d48520